

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
SLOVENIAN WORLD CONGRESS

25^{let}
Svetovnega
slovenskega kongresa

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

SLOVENIAN WORLD CONGRESS

Izdajatelj in založnik
Svetovni slovenski kongres
Slovenian World Congress
Cankarjeva cesta 1/IV, 1000 Ljubljana, Slovenija
Tel: +386 1 24 28 550, fax: +386 1 24 28 558
e-pošta: info@slokongres.com
spletna stran: www.slokongres.com

Odgovorni urednik
Boris Pleskovič

Uredniki
Sonia Avguštin Čampa
Zdenka Volarič
Nina Frlan
Luka Klopčič

Slika na naslovnici
Vida Pfeifer, *Ujeto srce*

Grafična priprava
Benjamin Pezdir s.p.

Tisk
Salve

Naklada
600 izvodov

Tisk zbornika so omogočili
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Božo Dimnik
Elektro Ljubljana, d.d.
Mercator, d.d.
Ludvik Toplak, Alma Mater Europaea

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2(100=163.6)(091)(082)
329.73(100=163.6)(091)(082)
323.13(=163.6)(091)(082)

SVETOVNI slovenski kongres
[Petindvajset]
25 let Svetovnega slovenskega kongresa : zbornik / [uredniki Sonia Avguštin Čampa ... et al.]. -
Ljubljana: Svetovni slovenski kongres = Slovenian World Congress, 2016

ISBN 978-961-6700-24-5
1. Avguštin Čampa, Sonia
285065216

Na podlagi zakona o DDV (Uradni list RS št. 13/11, 90/15) sodi zbornik
med publikacije za katere se obračunava DDV po stopnji 9,5%

25 let
Svetovnega
slovenskega kongresa

ZBORNIK
LJUBLJANA 2016

KAZALO

Zbornik 25 let Svetovnega slovenskega kongresa

SPREMNA BESEDA

dr. Boris Pleskovič, ZDA – Slovenija 6

SLAVNOSTNI GOVOR

prof. dr. Anton Mavretič, ZDA 9

O NASTANKIH SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Franci Feltrin, Slovenija 13

SPOMINI IN MISLI OB 25. OBLETNICI SSK

akad. dr. Boštjan Žekš, Slovenija 19

akad. Zorko Simčič, Argentina - Slovenija 21

dr. Karlo Bresciani, Italija 23

Božo Dimnik, Švica - Slovenija 25

Silvester Lango, ZDA 31

Tone Mizerit, Argentina 33

Jožica Gerden in Mirko Cuderman, Avstralija 39

prof. dr. Laurence Hewick, Kanada 42

mag. Dejan Valentinčič, Slovenija 43

Franci Pliberšek, Slovenija 46

prof. dr. Anton Jamnik, Slovenija 47

O PROJEKTIH SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Uvod

Sonja Avguštin Čampa, Argentina - Slovenija 57

Konference slovenskih zdravnikov

mag. Andrej Bručan, dr. med., Slovenija 61

prof. dr. Ivan Krajnc, dr. med., Slovenija 63

akad. prof. dr. Metka Zorc, dr. med., Slovenija 66

Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov

dr. Edvard Kobal, Slovenija 77

Majda Ilar, Švica 80

prof. dr. Jadran Lenarčič, Slovenija 82

prof. dr. Dušan Povh, Nemčija 84

Konference slovenskih arhitektov in gradbenikov

Bogdan Reichenberg, Slovenija 95

prof. dr. Ludvik Trauner, Slovenija 98

Konferenci slovenskih glasbenikov	
Sonja Avguštin Čampa, <i>Argentina - Slovenija</i>	105
Konferenca slovenskih planincev	
Miro Eržen, <i>Slovenija</i>	111
Konferenci slovenskih pravnikov	
prof. dr. Matej Accetto, <i>Slovenija - Portugalska</i>	117
prof. dr. Ernest Petrič, <i>Slovenija</i>	119
Konferenci slovenskih mladih raziskovalcev in študentov	
dr. Rok Sekirnik, <i>Slovenija</i>	125
Gregor Jesenko, <i>Avstrija</i>	127
Konferenca slovenskega novinarjev	
Ivo Jevnikar, <i>Italija</i>	133
Konferenca slovenskega turizma in gostinstva	
Helena Dejak, <i>Islandija</i>	139
Konferenca slovenskega kmetijstva in gozdarstva	
Edi Bukavec, <i>Italija</i>	143
prof. dr. Emil Erjavec, <i>Slovenija</i>	144
Tabor slovenskih otrok	
Luka Klopčič, <i>Slovenija</i>	148
Gregor Jesenko, <i>Avstrija</i>	151
Nataša Miklavčič, <i>Bosna in Hercegovina - Slovenija</i>	153
Pogovori na Kongresu	
dr. Stanislav Raščan, <i>Slovenija</i>	159
prof. ddr. Marija Stanonik, <i>Slovenija</i>	161
Ko ni več meja	
Franci Feltrin, <i>Slovenija</i>	175
Borut Korun, <i>Slovenija</i>	178
Valerija Pergar, <i>Slovenija</i>	181
Janez Stergar, <i>Slovenija</i>	184
Galerijska dejavnost	
Vida Pfeifer, <i>Nemčija - Slovenija</i>	191
Slovensko obrobje in študijske poti	
Zdenka Volarič, <i>Slovenija</i>	197
Draga mladih	
dr. Simona Drenik, <i>Slovenija</i>	203
mag. Roman Roblek, <i>Avstrija</i>	206
Dodatek	
akad. Zorko Simčič, <i>Slovenija</i>	211
Red za zasluge	
Red za zasluge svetovnemu slovenskemu kongresu ob 25. obletnici delovanja	217

dr.
Boris Pleskovič,
*predsednik Svetovnega
slovenskega kongresa*

ČETRT STOLETJA USPEŠNO PREHOJENE POTI SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Po petindvajsetih letih je Svetovni slovenski kongres (SSK) postal najbolj prepoznavna in vodilna civilna družba tako v domovini kot med Slovenci po svetu. S svojim delovanjem in projekti si ves čas prizadeva za povezovanje in sodelovanje z rojaki po svetu. Naš cilj je, da se pol milijona Slovencev, ki živijo in delajo po vsem svetu, vključi v življenje naše domovine in da se pričnemo zavedati, da nas je dva milijona in pol – to je naš slovenski narod na tem svetu.

Ob ustanovnem sestanku SSK se je konec junija pred 25. leti v Cankarjevem domu zbralo preko 500 udeležencev iz vsega

sveta. Največja vzpodbuda za ustanovitev Svetovnega slovenskega kongresa je bilo pričakovanje, da bomo po tisoč letih želja in hrepenenja dobili lastno državo. Vsi so hoteli pomagati in mnogi so to tudi storili. Naši uspešni in vplivni Slovenci po svetu so vodstvom držav, kjer živijo in delajo, poslali tisoče in tisoče telegramov, pisem, člankov in telefonskih klicev za podporo priznanja Slovenije s strani mednarodne skupnosti. Zato smo jim neizmerno hvaležni.

SSK je postalo mednarodno in nestrankarsko društvo, ki je organizirano tako, da je SSK krovno Društvo in ima

območne enote po različnih državah sveta; to so konference SSK, ki so v Kanadi, ZDA, Argentini, Italiji, Avstriji, Nemčiji, na Koroškem ter v Sloveniji. Demokratske volitve upravnega odbora in vodstva SSK so vsake tri leta. V prihodnosti načrtujemo ustanovitev konference SSK za Evropo.

Poslanstvo SSK skrbno načrtujemo že petindvajset let z bogatim izborom dejavnosti in projektov. Že dve desetletji redno organiziramo konference slovenskih intelektualcev iz sveta in domovine. Dvakrat letno pripravljamo serijo tematskih konferenc slovenskih zdravnikov, gospodarstvenikov in znanstvenikov, mladih raziskovalcev in študentov, arhitektov in gradbenikov, pravnikov, novinarjev, glasbenikov, planincev, turističnih delavcev in gostincev ter kmetijcev in gozdarskih delavcev. Skupaj smo organizirali že 31. vseslovenskih srečanj strokovnjakov.

Na te konference navadno pride od 150 do 200 udeležencev, približno polovica predavateljev je iz domovine in polovica iz sveta. Konference so na visoki in vrhunski strokovni ravni in mnoge so bile vsebinsko prebojne. S tem poslanstvom predstavljajo ne le nacionalni, marveč tudi širši gospodarski in družbeni pomen za graditev boljše in bolj uspešne Slovenije.

Naši strokovnjaki po svetu so naš zaklad. Zelo radi sodelujejo s strokovnjaki iz domovine in do sedaj se je spletlo že veliko kroženja znanja, prijateljstev in strokovnega sodelovanja. Te konference so zelo popularne doma in po svetu in zadnja leta so njihovi programi celo preveč zasedeni, ker je povpraševanje po predavanjih in udeležbi vedno večje. Viden uspeh teh konferenc je tudi v tem,

da smo s pomočjo naših strokovnjakov iz tujine uspeli podpreti ustanovitev Fakultete za medicino in Fakultete za arhitekturo v Mariboru. Tudi na področju znanosti in gospodarstva se zadeve premikajo v pravo smer na podlagi predstavitev dobrih praks s strani naših zvestih predavateljev.

Posebno skrb SSK namenja tudi mlajšim slovenskim rojakom iz sveta. Za mladostnike iz tujine pripravljamo enotedenske poletne taborne v različnih krajih Slovenije, na katerih se učijo slovenskega jezika, spoznavajo domovino svojih staršev in navezujejo stike z vrstniki iz različnih dežel sveta. Mnogi se kasneje vračajo najprej kot udeleženci in kasneje kot mentorji mladih rojakov. Poleg tega v naših prostorih redno prirejamo tudi razstave naših umetnikov/slikarjev, predstavitev knjig in poezij naših ustvarjalcev iz sveta ter okrogle mize in predavanja o aktualnih temah in predstavitev slovenskih organizacij, ki delujejo v tujini in zamejstvu ter njihovih dosežkov.

Vzorno sodelujemo tudi z najvišjimi političnimi predstavniki države Slovenije. Naše strokovne konference se odvijajo s podporo častnih pokroviteljev predsednika države ali predsednika Vlade RS. Slovenski predsedniki so odlikovali že mnoge naše člane in sodelavce. Državna odlikovanja so prejeli: dr. Jože Bernik, Dušan Lajovic, Vladimir Kos, Slovenska kulturna akcija iz Buenos Airesa, dr. Anton Mavretič, Marjan Terpin in sedanji predsednik SSK, dr. Boris Pleskovič.

V predsedniški palači že tretje leto poteka tradicionalni svečani sprejem za slovenske študente in mlade raziskovalce iz tujine v sodelovanju z društvom V tujini izobraženi Slovenci (VTIS), SSK in Slovensko akademijo znanosti in umetnosti

(SAZU) ter uspešnih podjetij, ki iščejo perspektivne kadre. Ta pomemben sprejem v času novoletnih ali Božičnih počitnic se je iz SSK na pobudo predsednika Boruta Pahorja preselil pod okrilje njegovega častnega pokroviteljstva. Glede na to, da vedno več mladih Slovencev študira in dela v tujini, je sporočilo tega sprejema in druženja zelo vzpodbudno. S tem naša država sporoča, da Slovenija ni pozabila na naše mlade strokovnjake in da si želi njihove vrnitve v domovino kot tudi njihovega aktivnega sodelovanja, kjerkoli na svetu se nahajajo.

Predsednik Borut Pahor je odlikoval SSK ob 25. jubileju s posebnim sporočilom: "Svetovni slovenski kongres že četrto stoletja bogati in plemeniti odnose z rojaki po svetu, za kar mu slovenska država in nacija dolgujeta posebno zahvalo."

V vodstvu SSK smo se odločili, da ta pomembni jubilej obeležimo s posebno proslavo in izdajo jubilejnega zbornika. Zbornik prikazuje petindvajset let aktivnega delovanja SSK. Za mnenje o našem delu, projektih in poslanstvu SSK smo zaprosili tiste, ki so z nami pri projektih sodelovali. Njihovi spomini in občutja so napolnili strani tega zbornika, ki pa za nas predstavljajo smernice za nadaljnje delo.

Naslovnico zbornika krasi delo slikarke Vide Pfeifer, ki je več kot 40 let živela v Nemčiji potem pa se je vrnila v Slovenijo,

kjer sedaj živi in ustvarja. To je tudi ideja SSK: želimo si, da bi se naši rojaki vrnili in plodno ustvarjali tukaj, v svoji domovini Sloveniji. Morda ne tako očitno, pa vendar; slika na abstrakten način simbolizira ljubezen, ljudi in naravo, ki morajo živeti v sožitju in ljubezni. Vse to je povezano z živimi in veselimi barvami, linijami povezovalnosti in nanosi pikic, ki predstavljajo melodijo življenja. Na poseben simboličen način je v ozadju barva zlata, ki predstavlja bogastvo, svetlobo in sonce ter željo po doseganju najvišje kvalitete bivanja in življenja. Vse to in prav to si želimo tudi za Slovenijo.

Ob zaključku želim poudariti, da pri Kongresu z optimizmom gledamo v prihodnost. Upamo namreč, da bo naše globalno medsebojno sodelovanje prineslo vedno večje uspehe in svetlejšo prihodnost za vse Slovence doma in po svetu.

Ob tej priložnosti se želim zahvaliti vsem članom, prijateljem, sodelavcem in delegatom naših konferenc SSK, članom upravnega odbora in strokovnim sodelavcem naše upravne pisarne: generalni sekretarki Sonji Avguštin Čampa, Nini Erlan, Zdenki Volarič in Luki Klopčiču. Zahvaliti se želim tudi vsem Slovence, ki s prostovoljnim delom in talenti skrbijo za uspeh Kongresa. Veselim se nadaljnega dela in uspehov, obiskovalcem iz tujine pa želim prijetno bivanje v Sloveniji.

prof. dr.
Anton Mavretič,
ZDA

D R A G I S L O V E N C I D O M A I N P O S V E T U !

Moje ime je Anton Mavretič, rojen sem bil v vasi Boldraž pri Metliki. V Združenih državah Amerike živim že 58 let. Zadnjih 50 let prihajam domov skoraj vsako leto.

Zahvaljujem se organizatorjem SSK ob 25. letnici srečanja vseh Slovencev ki živijo doma in v tujini za možnost, da povem svoja razmišljanja Kongresu in Sloveniji. Kar bom povedal ni pravzaprav nič novega, ampak po mojem mišljenju je pomembno, da se o tem kaj pove. Politični sistemi pridejo in gredo in zato je še bolj pomembno, da Slovenci držimo skupaj in delamo za enotno Slovenijo. To še posebej velja za tiste, ki jim je Slovenija dala možnost, da živijo in uspevajo doma.

Kdo smo

Slovenci imamo čudovito lepo in zdravo domovino. Na tej zemlji živimo od vekomaj. Smo lahko zelo ponosni, da smo eno od najstarejših ljudstev v srednji Evropi. Stari rimski zgodovinarji so nas klicali *Sklaveni*, ker drugače niso znali zapisati našega imena. Se pred Rimskim Cesarstvom smo bili poznani kot *Veneti*, *Reti in Panonci*. Ta naš staroselski rod je še starejši od Rimljanov. Šele pozneje so nas zasedli drugi veliki narodi iz Evrope.

Naš slovenski živelj je trdovraten, rodoljuben se je tako obdržal predvsem v goratih predelih, odmaknjenih dolinah in planinah najbolj vzhodnih Alp. Dokaz temu so stara narečja, slovenska glasba, plesi, hrana, noše, način pridelave hrane

itn. Ti so še danes del življenja v slovenskih vaseh.

Da smo prišli nekje iz vzhoda je bila popolnoma akademsko ustvarjena laž, s katero smo morali živeti ves ta čas. To laž so propagirali avstrijski (habsburški) profesorji zgodovine. Sedaj je to nepotrebno in lahko z velikim ponosom govorimo po vsej Evropi, da smo tukaj z njimi že tisočletja.

Za ponovno oživljanje naše prastare avtohtonosti nam lahko služijo tudi raziskave in dela številnih naših ljudi, na primer Mateja Bora, Jožka Šavlija, Ivana Tomažiča in še drugih.

To omenjam zato, ker so ta odkritja prišla v tisk in v širšo javnost šele po osamosvojitvi Slovenije. Poprej, smo bili potisnjeni v talilni lonec večinskega ljudstva. Manjšinski narodi naj bi se utopili v večinskem in tako tudi izgubili svojo identiteto in pozneje pravico do svoje zgodovine, in še drugih atributov državnosti. Nihče v Srednji Evropi se ne more ponašati s tako bogatim in starim jezikom, kot je naš. Ohranili smo celo dvojino, ki sega v daljno preteklost indoevropskih jezikov, kot je indijski sanskrt, s katerim smo ohranili sorodnost v večji meri bolj kot drugi indoevropski jeziki.

Kaj delamo sedaj?

Razvoj v Evropi in drugje po svetu se je, in se še vedno odvija zelo hitro. Moramo pa Slovenijo, to našo lepotico Evrope, še bolj varovati in jo vzdrževati tako, kot se spodobi.

Zadnja leta opažam zelo lepe uspehe na področju turizma, mesta so čedalje bolj čista in lepo predstavljena novemu obiskovalcu, ki pride na obisk. Ceste so tudi

lepe in obdarjene z naravo po kateri se odvijajo. To nam je vsem v ponos.

Mark Twain (1835-1910) satirični pisatelj je rekel, da ljudje ki so bili morda naperjeni proti neki državi se takoj spremenijo v podpornike te države, ko jo obiščejo in dobro spoznajo. To se nam dogaja sedaj, ko smo lepo urejeni.

Organiziranost preko SSK

Vsi tisti doma, in mi, ki živimo zunaj, moramo strmeti k temu, da bomo tudi kaj naredili za Slovenijo. Kolikor vem, naši intelektualci izven Slovenije vedno poskušajo najti stike z ljudmi doma. To se vedno dogaja preko SSK z organiziranimi posvetovanji, konferencami, itn. Preko SSK je bilo izdano mnogo strokovnih knjig, razprav, člankov in zbornikov. Tukaj moramo izrecno poudariti veliko vlogo dr. Borisa Pleskoviča, predsednika SSK, da te konference tečejo že 25 let na visoki strokovni ravni.

Vidi se, da lahko veliko naredimo preko SSK sami. Naredili smo veliko in prispevali tudi veliko v Evropi in drugod; v znanosti, umetnosti, industriji, glasbi in še posebno v športu. To se dogaja še sedaj. V prejšnjih stoletjih smo nastopali na svetovnem odru skupaj zleti z državljani, ki so si nas lastili. Zato je bilo težko zaslediti naša imena. Vsi, ki živimo zunaj Slovenije in smo se pojavili na svetovnih univerzah ali službah, ki so prestižnega značaja, moramo vedno poudarjati, da smo slovenskega izvora. Če ljudje v naši oklici tega ne vedo, jim moramo razložiti. Ta postopek poudarjanja slovenske identitete zunaj Slovenije bo trajal še mnogo let, če ne celo stoletje. Slovenija se mora uveljaviti po treh do sedmih prepoznavnih produktih, ki naj bi se pojavljali v medijih in na internetu. Vsak od nas se mora potruditi, da bo naša identiteta znana in

takoj opazna. Naši produkti iz Slovenije naj bi bili takoj opazni, ko se pojavijo na trgu. Poglejte, kaj je naredil McDonald's s svojo znamko za promocijo samega sebe in ZDA.

Veliko institucij imamo, ki se ukvarjajo s Slovenci zunaj meja, in te naj tudi poskrbijo za promocijo Slovenije tudi preko naših rojakov. Postopek bo dolgotrajen in drag, ampak je vreden truda.

Slovenska ambasada v Washingtonu, skupaj z Ambasadorjem Božom Cerarjem in konzulati po Ameriki se zelo trudijo za to povezavo med Slovenci. So tudi zelo uspešni. Veliko je prispeval predsednik Borut Pahor, ki si prizadeva, da mladi slovenski intelektualci sodelujejo doma in po svetu v organizaciji VTIS. Ti se srečujejo letno doma, v Sloveniji. VTIS se je srečaval najprej v prostorih SSK, potem so preselili ta srečanja v predsedniško palačo pod pokroviteljstvo predsednika RS Boruta Pahorja. Te skupne prireditve VTIS-a so podpirana tudi s strani SAZU.

Kako spodbujati sodelovanje med različnimi kulturami, v katerih Slovenci živijo zunaj matične države?

Tudi to je zelo dolg postopek. Ljudje se radi družijo, radi se srečajo v okviru društev, radi tudi v njih delujejo in radi pripravljajo različne predstavitve tega na kar so ponosni. To je lahko glasba, lahko so razstave umetniških del, lahko se med seboj povezujejo knjižnice po svetu, ki lahko predstavijo slovenska literarna dela. Predstaviti moramo prebivalcem v državi, v kateri živimo, kaj znamo. Povedati jim moramo v njihovem jeziku, kako lepo pojemo, igramo glasbo in kako plešemo.

Na znanstvenem področju je morda lažje, ker se določeni znanstveniki spoznavajo na konferencah v tujini in si tako navezujejo stike sami. Taki stiki so lahko zelo produktivni saj se lahko domači znanstvenik vključi v delo s kolegom na primer iz ZDA.

V Sloveniji imamo odlične univerze in znanstvene institucije. Te se pojavljajo v tujini z objavo svojih dosežkov v strokovni literaturi. To je zelo zahtevna naloga in vzame veliko časa in denarja. Ampak, če bomo dosledni in podpirali znanost doma, bo tega čedalje več. Naši najboljši diplomanti, kot slišim, odhajajo v tujino na delo. Redki se vračajo. To so ekonomski premiki, ki se dogajajo po vsem svetu. V tem lahko tudi najdemo nekaj dobrega, ker ti ljudje postanejo dobri ambasadorji Slovenije in jo tudi promovirajo ter dajejo težo našim univerzam, kar je zelo pozitivno.

Slovenija je zelo zanimiva in uspešna država na več znanstvih področjih, vendar vidim, da se tega ne zavedamo. Na primer znamenito kolo iz Ljubljanskega barja, ki je staro več kot 5000 let, bi bilo potrebno predstavljati mnogo pogosteje na vseh mogočih konferencah. Ko smo zgoraj obravnavali naše prastare slovenske začetke in dokazali kontinuiteto našega jezika vse od predrimskih časov se pojavi vprašanje, zakaj to držimo samo zase. To so odkritja tega stoletja.

V ZDA obstajajo mnoge dobrodelne institucije, ki lahko podarijo veliko denarja po vsem svetu ravno za take osnovne kulturne raziskave, kot so odkritja in napisi iz antike. Na take institucije so morajo prijaviti znanstveniki iz Slovenije skupaj s kolegi iz ameriških univerz, ki so ali jezikoslovci ali zgodovinarji. Denarja za tak razvoj je veliko, vendar je potrebno

s podporo Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) ali univerze napisati vlogo in opisati predloge raziskav ter jih poslati na te institucije, ki lahko finančno pomagajo.

Zaključek

25. obletnica SSK je zelo velik praznik za nas, ki smo jo podpirali vsa ta leta in se udeleževali njenih konferenc pod odličnim vodstvom dr. Borisa Pleskovič-a. Te SSK konference so zelo pozitivne in mi dajejo veliko upanja, da se stvari izboljšujejo. Hvala vsem organizatorjem v pisarni SSK za veliki trud pri pripravi objav mnogih konferenc v zadnjih 25. letih.

Rezultati teh odličnih SSK konferenc niso takoj vidni, ampak zavedajmo se, da prihodnost prinaša boljše čase. Nas cilj pri SSK je, da Slovenija napreduje. Če ne veš, kaj je narobe, se ne moreš izboljšati. Svet se stalno spreminja. Najmanj kar moramo narediti je, da spoznamo spremembe in se jim potem prilagodimo. Seveda bi bilo boljše, če bi bili mi tisti, ki vodimo v spremembe.

Hvala lepa za vašo pozornost in lepe pozdrave vsej Sloveniji.

O nastankih Svetovnega slovenskega kongresa

Franci Feltrin,
Slovenija

BILO JE PRED 25 LETI

Svetovni slovenski kongres je bil ustanovljen v času, ko nas je zgodovina ponovno preizkušala, če smo sposobni in če zmoremo, vsaj za trenutek pozabiti na zamere in sovraštvo.

Iz teh misli in te želje, so nastali zametki za ustanovitev organizacije Svetovni slovenski kongres (v nadaljevanju SSK). Ustanova, ki bi povezovala vse Slovence, posebno tiste, ki živijo izven njenih meja, v enovito narodovo skupnost in so se že desetletja pred tem udeleževali »Študijskih dni Draga« nad Trstom.

Prav udeleženci Študijskih dnevov Draga, so leta 1988 imenovali Iniciativni odbor, ki naj bi pridobil vso potrebno dokumentacijo in organiziral ustanovni zbor.

Tega naj bi se udeležilo čim večje število Slovencev in predstavnikov njihovih društev po svetu in na tem srečanju bi ustanovili Svetovni slovenski kongres. Naloga Iniciativnega odbora je bila tudi, da med Slovenci po svetu in v državah kjer le-ti bivajo, vzpodbudi ustanovitev Konferenc, ki bi potem na ustanovno zasedanje poslale svoje delegate. Za predsednika Iniciativnega odbora so imenovali Bojana Brezigarja, novinarja iz Italije, za tajnika pa Vinka Ošlaka pisatelja iz Avstrije.

V prvih letih so se študijskih dni udeleževali predvsem Slovenci iz sveta in sosednjih držav. Posebno Slovenci iz prekomorskih dežel, ki so želeli biti v bližini svoje domovine kamor je bil številnim

vstop celo prepovedan. Šele ob koncu devetdesetih let, prejšnjega stoletja, so se študijskih dni udeleževali tudi Slovenci iz takratne Jugoslavije. Predvsem tisti, ki se niso strinjali s takratno komunistično politiko in njenim režimom. Pogumnejši so nastopili tudi kot predavatelji.

Z velikim veseljem in tudi občutkom strahu so Slovenci po svetu, v letih 1988 in vse do slovenske samostojnosti in mednarodnega priznanja, spremljali politična dogajanja v Vzhodnem in Zahodnem delu Evrope. Še posebno novice iz tistih državah, ki so se izvijale iz desetletne diktature komunizma, saj so njih dogodki odločilno vplivali tudi na razvoj dogodkov v Sloveniji.

Ko smo se Slovenci plebiscitarno odločili za samostojno državo, so se naši rojaki zbirali na demonstracijah, da bi tako tudi med njihovimi politiki vzbudili čut za slovensko državo. S svojimi poznanstvi in ugledom so lobirali svetovne politike za politično pomoč, da bi, prvič po drugi svetovni vojni, na demokratičnih volitvah izvoljeni politiki, pod vodstvom DEMOS-a, dosegli zastavljeni cilj, s katerim bi Slovenija izstopila iz skupnosti jugoslovanskih narodov in postala samostojna neodvisna država.

Z neverjetnim nacionalnim ponosom, znanjem ter s pomočjo osebnih in prijateljskih poznanstev so spodbujali svetovne politike, da morajo Slovincem omogočiti odhod iz jugoslovanske skupnosti različnih narodov in kultur.

Ustanovni kongres Svetovnega slovenskega kongresa je potekal v Ljubljani. Načrtovano štiri dnevno zasedanje se je zaradi napada jugoslovanske vojske na Slovenijo skrajšalo na zgolj dva dni in sicer na 27. in 28. junij 1991. Zbor je organizirala

Konferenca za Slovenijo v Cankarjevem domu v Ljubljani. Na njem je sodelovalo preko 350 delegatk in delegatov iz sveta, sosednjih držav in Slovenije, ki so zastopali posamezna društva. Zaradi vojne sta se med delegati mešala veselje in strah. Nekateri so zasedanje zaradi strahu pred popolno vojno predčasno zapustili.

Prav v tistih svečanih in usodnih dneh so nebo parali zastrašujoči vojaški lovci jugoslovanske vojske, ki je želela prestrašiti slovenske politike in narod prisiliti k vdaji in k preklicu slovenske samostojnosti.

Vojaško silo so vodili stari nepopustljivi jugoslovanski in slovenski komunisti. Slovenska Teritorialna obramba (TO) in slovenska Policija, pod vodstvom Janeza Janša, Igorja Bavčarja ter komandirja in organizatorja Teritorialne obrambe, Toneta Krkoviča, ter številnih domoljubov, pa sta jih v le desetih dneh vojne, prisilili k vdaji. Vsi, ki so vstopili v TO, so za obrambo domovine zastavili svoja življenja.

Kljub vsej zunanji agresiji je bila na zasedanju sprejeta vrsta pomembnih dokumentov in resolucij. Najpomembnejši sta bili: Resolucija o delovanju SSK in Resolucija o podpori prizadevanjem Slovenije za mednarodno priznanje. S slednjo so se Slovenci po svetu zavezali, da bodo v svojih državah in pri njihovih politikih lobirali za mednarodno priznanje in suverenost Slovenije.

Na zboru je bilo sprejetih tudi 6 pomembnih kongresnih dokumentov in 12 poročil delegatov iz posameznih Konferenc, ki so poročale o kulturnem, gospodarskem in socialnem stanju Slovencev, ki živijo izven v sosednjih državah in po svetu. Delegati niso pozabili poročati o

navdušenju vseh Slovencev po svetu ob tem, ko je Slovenija postala domovina vseh Slovencev.

Naj na tem mestu navedem samo dve pomembni alineji iz *Resolucije o delovanju Svetovnega slovenskega kongresa*:

»1. Udeleženci ustanovnega zasedanja Svetovnega slovenskega kongresa 27. in 28. junija v Ljubljani pozdravljamo nagel in širok razmah kongresne zamisli ter kongresnega delovanja in povezovanja. Pognal je iz prelomnih časov, ki so tudi na slovenskem odpravili monopol oblasti ter utrlj pot parlamentarni demokraciji. Nenasilni prevrat je med Slovenci doma in po svetu razparal mreno odtujenosti, sumničenja in izobčenosti ter sprostil dotlej zavrte povezovalne silnice svetovne razpetosti.«

V desetem sklepu iste resolucije pa so se Slovenci po svetu zavezali k popolni lojalnosti slovenski politiki in njenim naporom do mednarodnega priznanja:

»10. Pri svojem delu, v tem prvem obdobju, bo Kongres namenil veliko pozornost prizadevanju za mednarodno priznanje Republike Slovenije. Kulturniki, znanstveniki politiki in drugi člani Kongresa bodo v svojih državah, pa tudi pri mednarodnih organizacijah in ustanovah posredovali, da bi Republika Slovenija čimprej uživala popoln status mednarodno priznane države.«

Za prvega predsednika Svetovnega slovenskega kongresa SSK je bil na zboru izvoljen novinar Bojan Brezigar iz Trsta. Tudi sedež Kongresa je bil v Trstu. Po izteku triletnega mandata, je bil na drugem Zboru leta 1994, in je potekal na Dunaju, za predsednika SSK izvoljen dr. Jože Bernik, slovenski pravnik iz Chicaga (ZDA).

Sledil je prenos sedeža Kongresa iz Trsta v Ljubljano, na Prešernov trg 3.

Žal še vedno malo slovenskih državljanov ve kako, koliko in kaj vse so slovenski rojaki po svetu storili v času političnih priprav na poti v slovensko samostojnost, v času mednarodnega priznavanja Slovenije in v času kasnejšega uveljavljanja Slovenije v mednarodni skupnosti. Da bi svet spoznal, da smo Slovenci narod s svojim jezikom, kulturo in ozemljem in da prav zato želimo biti na svoji zemlji svoj gospodar, so med politiki in vplivnimi posamezniki širili to, česar svet in svetovni politiki do tedaj niso vedeli in poznali. Lahko rečem, da smo si z njihovim pogumom, vplivom pri politikih v njihovih državah in njihovimi mednarodnimi povezavami izborili to kar imamo danes in o čemer so stoletja sanjali naši predniki.

Slovenci po svetu so takratnim politikom parlamentarne in vladne koalicije DEMOS-a, ki se je prizadevala za miren odhod iz Jugoslavije trdno zaupali in jim v svojih državah odpirali vrata do najvišjih političnih osebnosti sveta.

Prepričan sem, kar sem tudi že večkrat zapisal, da bi bila pot do mednarodnega priznanja, brez njih težja in daljša, morda celo neuresničljiva. Zato bi številni posamezniki in marsikateri slovenske skupnosti po svetu zaslužile slovensko državno priznanje, pa čeprav post humno. Čudim se, da tega slovenska politika, tudi po četrto stoletja samostojnosti in demokratične ureditve tega ne zmore. Do kdaj? Ali smemo upati?

S tako politično gesto bi Slovenija vez med matico in diasporo, ki se je v 25 letih naše državne samostojnosti žal zrahljala, zagotovo ponovno obnovila in jo naredila

trdnjšo. Slovenija pa bi postala bogatejša in močnejša. Znanje in vpliv številnih Slovencev po svetu je zelo velik. Le vprašamo se lahko zakaj si slovenski politiki in državni uradniki tega ne želijo?

Slovenija je že 25 let na svetovnem zemljevidu suverenih držav, ki naj bi svetila, kot »luč upanja« vsem Slovencem sveta, kot smo zapisali v slovensko Ustavo. Slovenija se je zavezala, da bo skrbela tudi za Slovence, ki živijo in delajo izven matične domovine.

Uradni obiski posameznih delegaciji pomenijo zgolj trenutno čast, ki po njihovem odhodu hitro zbledi, njihove obljube pa hitro splahnijo. Tako so mi večkrat povedali sami slovenski rojaki, ko sem jih za svoj denar obiskal in jim predstavil program dela in rezultate, ki jih je SSK dosegel v 25 letih delovanja. Številni se ob obisku v Sloveniji ustavili tudi na sedežu SSK in v pogovorih z nami izrazili pripravljenost pomagati, da bi bila Slovenija demokratična in urejena družba, o kateri bi lahko s ponosom govorili, saj je čut, da je to njihova domovina ali domovina njihovih prednikov še vidno živ.

Pred 25 leti je bil glavna zamisel o ustanovitvi Svetovnega slovenskega kongresa ta, da bi se ljudje slovenskega rodu in porekla po vsem svetu počutili in bili ponosni, da pripadajo slovenski narodni skupnosti.

Slovenija je bila mednarodno priznana le nekaj mesecev po svoji uradni odločitvi, oziroma v dobrem letu dni po plebiscitu. Na podlagi tega se je lahko kot enakovredna vključila v vse pomembne mednarodne in svetovne organizacije, ki so pomembne za njen obstoj in delovanje, na mednarodnem političnem in gospodarskem področju.

Z znanjem in sposobnostjo naših rojakov po svetu so se našim politikom lažje in z razumevanjem odpirala vrata političnega sveta predvsem zato, ker smo takrat vsi dobro misleči državljani Slovenije in Slovenci po svetu sodelovali pri skupnem cilju – doseči lastno neodvisno državo vseh Slovencev. Presegli smo vsa stara nesoglasja in za skupno dobro v slovensko državo vložili vse svoje upe in vložili vsa svoja znanja in poznanstva v veri, da bomo postali enotna skupnost, pa čeprav smo raztreseni po vsej zemeljski obli.

Svetovni slovenski kongres že četrto leto uresničuje program, ki je bil sprejet 28. junija 1991 na Ustanovnem zasedanju v Ljubljani. V 25. letu smo organizirali že 9 konferenc zdravnikov iz Slovenije in sveta, v jeseni letos bo potekala 9. konferenca znanstvenikov in gospodarstvenikov iz Slovenije in sveta. Vseh konferenc, v 25 letih delovanja SSK, vključno z letošnjima bo kar 31. To pomeni, da smo v Slovenijo, samo na področju znanosti privabili nekaj sto slovenskih znanstvenikov, ki živijo in delajo izven Slovenije in so slovenskim kolegom, s svojimi referati predstavili svoja znanja ter osebne in mednarodne dosežke. Konferencam vedno prisluhne sto in več slušateljev. Vsakokrat je SSK v spremljajočih zbornikih konferenc natisnila izvirne predavanja, da so dosegljiva vsem.

Svetovni slovenski kongres ob tem opravlja še vrsto drugih dejavnosti, ki privabljajo naše rojake, da se predstavijo in obišejo Slovenijo. V naših prostorih je v 25 letih, svoja likovna dela razstavljalo preko petdeset slovenskih umetnikov iz sveta in sosednjih držav. Prav tako smo v prostorih SSK gostili številne skupine, ki so se predstavile s svojimi pevskim in tudi igralskimi dejavnostmi. Kultura, ki predstavlja njihove običaje in vrednote,

na svojstven način ohranja stik s slovensko kulturo in jo prenaša na mlajše rodove. V tem lahko razberemo občudovanja vredno ljubezen do Slovenije, ki jo s ponosom ohranjajo.

Tega bi bilo lahko veliko več, če bi nam prisluhnila država in za našo dejavnost namenila več sredstev s katerimi bi lahko številnim, tu mislim predvsem udeležence na strokovnih konferencah, povrnili del potnih stroškov za letalski prevoz.

V teh letih smo pri SSK pomagali številnim slovenskim potomcem, tako posameznikom in tudi celim družinam, pridobiti slovensko državljanstvo. Nemalo je tudi tistih, ki so postopek za pridobitev državljanstva začeli, pa zaradi državne birokracije slovenskega državljanstva niso uspeli pridobiti.

Prepričan sem, da bo SSK deloval tudi v naslednjih letih v dobro našim rojakom po svetu in Sloveniji. Dosedanje programe bo potrebno nadgraditi in vanje vključiti tudi danes odhajajočo generacijo mladih, ki zapušča Slovenijo zaradi študija ali zaradi neposluha slovenske politike. Da bi ta nova vizija uspela, bo morala slovenska politika spremeniti

predvsem politični in moralni odnos, da bomo Slovenci, doma in po svetu lahko ponosni na svojo matično domovino. Slovenci živeči izven meja Republike Slovenije naj bi se vračali in s pridobljenim znanjem v tujem svetu dvignili v Sloveniji raven na področju gospodarske in politične poglobljenosti, ki nas danes hromi in vrača v nekdanje stare čase.

Ob praznovanju 25. obletnice SSK ne smemo pozabiti, da gre zahvala, da lahko s ponosom gledamo na dosežene uspehe, vsem zaposlenimi in tistim, ki so svoj čas posvetili organiziranju in poslovanju SSK v teh 25. letih. S Slovenci po svetu smo orali trdo ledino; še posebno med domačimi politiki, kjer zaupanje do slovenske diaspore še nima svojega mesta. Tako med politiki, kot tudi med posamezniki, ki o tem, da po svetu živi preko pol milijona rojakov, ne vedo nič. Sicer pa tudi v slovenskih šolskih učbenikih nič ne piše o tem in jim torej ne gre zameriti. Do kdaj?

Naj zaključim z željo, da bomo ob 30. letnici SSK, tudi to pomankanje zapisali kot uspeh in da bomo Slovenci, kot narod, posamezniki in država uspešni na vseh področjih.

*Spomini
in misli*

OB 25. OBLETNICI

SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

akad. dr.
Boštjan Žekš,
Slovenija

Svetovni slovenski kongres je bil ustanovljen prav ob osamosvojitvi Slovenije in zato letos proslavlja svojo petindvajsetletnico skupaj z Republiko Slovenijo. Ta istočasnost nastanka seveda ni slučajna. Malo organizacij ali društev je takih. Mnogo inštitucij je bilo ustanovljenih že davno pred osamosvojitvijo in so se po njej spreminjale in prilagajale. Mnoge pa so bile ustanovljene po osamosvojitvi kot odraz potrebe po novih pogledih in novih odgovorih. V obeh primerih, pri prilagajanju in pri novem ustanavljanju lahko govorimo o posledicah osamosvojitve. Ne pa pri Svetovnem slovenskem kongresu, ki je nastal skupaj s slovensko državo in predstavlja na nek način njen temelj in njeno osnovo.

Pri Svetovnem slovenskem kongresu gre za povezovanje vseh Slovencev, tistih od tukaj in tistih od tam, levih in desnih, revnih in bogatih, tistih iz Slovenije in tistih iz zamejstva in izseljenstva in

seveda tudi tistih, ki so nas zapustili le za krajše obdobje. Vsi so naši, vsi morajo biti naši, to je od začetka osnovna misel Svetovnega slovenskega kongresa, ki se nikoli ni pozabila in kateri se Svetovni slovenski kongres ni nikoli izneveril. Je pa šel skozi različne faze svojega razvoja. V prvem obdobju je izgledalo, se mi zdi, da ima velike politične ambicije in da želi biti predstavnik tistih, ki do osamosvojitve niso imeli pri nas svoje besede. Tistih, ki so bili po vojni pregnani in izobčeni, ostali pa so v svojih novih domovinah zavedni Slovenci, morda bolj zavedni kot mi tukaj. Seveda je bila taka usmeritev razumljiva, ni pa bila posebej produktivna, saj mislim, da je bolj prispevala k delitvam kot k povezovanju.

Vendar se je v novem tisočletju usmeritev Svetovnega slovenskega kongresa spremenila, tako da se je političen oziroma ideološki prizvok hitro zmanjševal. Svetovni slovenski kongres se je vrnil

k svoji osnovni misiji, povezovanju Slovencev. In to nalogo opravlja zelo dobro. Jaz sem se začel seznanjati z delom Svetovnega slovenskega kongresa in ga spremljati v začetku tega stoletja, v letih 2002-2008 kot predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter pozneje kot minister odgovoren za Slovence v zamejstvu in po svetu (2008-2012) ter še pozneje v drugih vlogah. In moje spoštovanje je raslo.

Vsi vemo, da smo se Slovenci vedno izseljevali, zaradi dela, zaradi ambicij, zaradi preganjanja. Zavedamo se, da odhajanje v zadnjih letih narašča, zaradi odprtih meja, zaradi relativno visokega izobrazbenega nivoja pri nas, zaradi slabih zaposlitvenih možnosti doma. Ljudje odhajajo. Pa tudi izobrazbena struktura odhajajočih se spreminja. Vedno več je med njimi visoko izobraženih, tistih z univerzitetno izobrazbo ali doktoratom. S tem ne izgublamo le denarja, ki smo ga vlagali v njihovo usposabljanje, ampak izgublamo sposobne in ambiciozne ljudi. Kaj lahko storimo? Ne prav dosti. Seveda si moramo prizadevati, da za njih doma ustvarimo pogoje za delo in življenje, kakršne imajo v tujini, ker bi bila to edina prava rešitev. Toda do tega je še daleč. Trenutno ne moremo upati, da bi se naši izseljeni strokovnjaki množično vračali. Zato nam preostane le to, da z

njimi vzdržujemo stalne in intenzivne človeške in delovne stike. Da bodo živeli v tujini, bili pa še vedno naši in ostali del slovenskega narodnega telesa.

Tega se je pri nas prvi zavedel Svetovni slovenski kongres in organiziral veliko število strokovnih srečanj med Slovenci iz tujine in iz Slovenije na raznih področjih: znanost, medicina, arhitektura, gradbeništvo, visoko šolstvo, itd. Naš odziv je bil najprej plašen in število domačih udeležencev je bilo sorazmerno majhno. Toda stvari so se z leti izboljšale, udeležba na srečanjih je uravnotežena, ustvarjajo se poznanstva in vezi, ki se v nekaterih primerih razvijejo v stalno strokovno sodelovanje, ki prerašča celo v sodelovanje med inštitucijami. To smo dosegli le s pomočjo in z delom Svetovnega slovenskega kongresa, za kar mu moramo biti kot država in kot državljan neizmerno hvaležni. Od Svetovnega slovenskega kongresa bi se lahko tudi slovenska država učila, kako povezovati različno misleče. Če ne bi imeli Svetovnega slovenskega kongresa, bi ga morali takoj ustanoviti, tako pa se mu lahko le zahvalimo in mu obljubimo svojo podporo. Zahvalimo se vodstvu, današnjemu in vsem prejšnjim, in vse sodelavcem in aktivistom doma in v tujini, ki so svojo slovensko zavest prenesli na vse nas.

akad.
Zorko Simčič,
Argentina - Slovenija

Junij leta 2011. Dvajsetletnica Svetovnega slovenskega kongresa. Slavnostna prireditev. K besedi sem bil povabljen tudi jaz, govor je bil kmalu objavljen v *Slovenskem času*, in kakor je navada, je naslov članku dal urednik publikacije: *Korektiv delovanju politike*. Prvi hip se mi je naslov zazdel preveč enostranski, saj je bila zasnova Kongresa od vsega začetka vse širša: predvsem povezovanje vseh slovenskih živih sil v domovini, v zamejstvu in zdomstvu, vabilo k sodelovanju.

In vendar... urednikov naslov je zadel bistvo. Vsa srečanja, simpoziji, prireditve, publikacije... vse je vedno strogo težilo v smer večje družbene normalizacije, resnične demokratizacije našega naroda, vse delo se je vedno osredotočilo v zahtevo po pravni državi in ekonomskem razcvetu. SSK je postal civilno središče, katedra, s katere se je ob vsakokratnem pomembnem političnem dogajanju v

državi bilo slišati tudi Kongresov kritični komentar in poziv.

Osrednji prostor SSK pa so v vseh preteklih letih bili tudi arena, v kateri so se srečevali misleci, politiki, znanstveniki, zgodovinarji, umetniki. Koliko dogodkov! Od osebnih predavanj do okroglih miz pa vse do mednarodnih simpozijev. Toda sedež SSK je bil še več. Včasih se ti je zazdelo, da je dvorana SSK za nekaj ur postala dislociran oddelek parlamenta, drugič resnični *symposium* mislecev, kdaj oddelek juridične ali celo teološke fakultete, poleg tega pa razstavišče umetniških del in pa salon, v katerem si lahko prisluhnil pevcu ali pesniku. Ustvarjalcem iz Slovenije, prijateljem izpod Južnega križa, celo iz daljne Japonske.

Slovenija. Vemo, da smo sredi razkroja, kakršnega naš narod še ni poznal. Gospodarska, politična in – najhuje – moralna kriza. Že dolgo si ne delamo iluzij.

Neresnice in apatija preplavljajo družbo, kakšna zgodovinska naloga čaka torej tudi SSK in to še posebej, ko v zadnjih mesecih preko naše dežele plove duh nekakšne splošne nekrofilije. Zahteva po globalizaciji. Narodi naj izginejo, družina mora razpasti, na svetu naj ostanejo le bitja, katerih smisel eksistence je zadovoljevati zgolj svoje biološke potrebe. Človeštvo naj bo nek masiven stvor, sestavljen iz milijard in milijard potrošnikov na enem samem preko vsega sveta segajočem supermarketu: bitje, ki ima za denarne mogotce eno samo misijo: še naprej polniti njihove bančne račune. Težnja gre v to smer, in je žal vse več kot samo 'težnja'; je skoraj zahteva in, žal, ne samó gospodarskih krogov...

V davnem letu 1944 je mislec C. S. Lewis napisal knjižico *Odprava človeka – Abolition of man*. Govori o težnjah sodobnih

globalizatorjev: treba je eliminirati človeka v njegovem bistvu. Ali je bilo to filozofovo delo sad pretiranega strahu pred delovanjem že takrat se pojavljajočih 'socialnih inženirjev'? Žal ne. Danes že krepko čutimo posledice... Njihove metode so različne, a cilj je en sam: odvzeti človeku njegovo osebno identiteto, zamoriti versko čustvo in celo spolno izenačiti človeško bitje, in tako dokončno zagospodovati nad človeštvom. Nekaj, kar v teh časih žal ni samo nekakšna fiktivna možna epizoda za nov film Jamesa Bonda...

Ob vstopu v novo četrtsstoletje: Bog daj vodstvu SSK, članom in vsem prijateljem Kongresa v Sloveniji in po svetu jasnih misli tudi v naprej. Jasnih misli in – kakor pravimo – širokih ramen!

Opomba: Slavnostni govor akad. Zorkota Simčiča ob 20. obletnici SSK, 28. junija 2011 je v celoti objavljen na strani 211.

dr.
Karlo Bresciani,
Italija

V drugi polovici prejšnjega stoletja je bilo sprva videti, da bodo politični režimi, ki so vladali v vseh slovanskih državah, trajali še dolga leta. Usoda nas, demokratičnih Slovencev, ki smo živeli izven meja matične domovine, je tako rekoč zgledala zapečaten in obetala se nam je dolga izpostavitve grožnji težkega raznarodovanja, nerazumevanja in mačehovskega odnosa s strani takratne slovenske oziroma jugoslovanske oblasti. A v sklopu vzhodne evropske stvarnosti je že v osemdesetih letih bilo v politiki čuti premikanja, ki so izstopala od »pravovernih« smernic komunističnih režimov, ki so nam vselej bila težko doumljiva. To je bilo še najbolj razvidno na Poljskem od koder je ta novi val nesoglasja in protestov zajel ves blok socialističnih držav in je čez nekaj let spremenil zgodovino in politični zemljevid Balkana in precejšnjega dela zahodne Azije. Ta val je zajel tudi Slovenijo in jo privedel do samostojnosti na, hvala Bogu, dokaj miren način.

Morda je bil to za nas največji čudež dvajsetega stoletja: slovenska pomlad iz katere je vzklila naša samostojna in demokratična domovina. Slovenska pomlad, sen karantanskih knezov in kmetov, ki je v nepopisnem in skoraj splošnem navdušenju ogrela srca dobršnega dela v Italiji živečih Slovencev, predvsem tistih, ki so se zbirali (in se še zbirajo) v stranki Slovenske skupnosti, je prinesla vsem Slovencem dva nova in do takrat še neuporabna pojma globoke moralne vrednosti, ki sestavljata samo jedro človeške narave: državna samostojnost in demokracija, edini človeka vreden ustroj vsakršne javne uprave.

Potrebno je spomniti na to, da je Svetovni slovenski kongres, kot tudi veliko drugih organizacij, nastal v dramatičnih, a obenem odločilnih in lepih trenutkih za Slovenijo. Ne bi bilo nič čudnega, če bi takrat naša matična domovina postala tarča in plen mogočne jugoslovanske armade, ki

slovenskega plebiscita ni priznala. Še danes dvomim, da bi katera od sosednjih držav priskočila na pomoč Sloveniji na poti v samostojnost. Ustanovam kot je SSK in mnogim drugim podobnim, ni bilo dovoljeno delovanje v matični domovini zaradi neusklajenosti z režimskimi nazori. Zato so te ustanove izražale svojo vero in vdanost domovini izven njenih meja, celo na drugem koncu sveta; na nek način, bi lahko rekli, v ilegali.

Do pobude za ustanovitev Svetovnega slovenskega kongresa je prišlo v Dragi konec osemdesetih let. To je sad, ki je pogljal med rojaki v Italiji. Nekaj let kasneje smo tudi v Gorici ustanovili Konferenco za Italijo pri Svetovnem slovenskem kongresu. Njen prvi odbor je bil sestavljen iz rojakov iz Benečije, iz Verone in okolice, iz Torina in iz Trsta. Marjan Terpin me je prepričal naj vstopim v odbor SSK v funkciji enega od podpredsednikov. Naša Konferenca goji stike, v kolikor seveda je v njeni moči, s Slovenci, ki so razpršeni vsepo svetu po Italiji. To nalogo si je Konferenca izbrala že na svoji prvi seji takoj po ustanovitvi.

Danes je Kongres ne samo prepoznaven, ampak tudi potreben. Glede pomembnosti naloge, ki jo izvaja je primerno upoštevan s strani najvišjih organov slovenske države: nedavno je prejel posebno priznanje zaradi zaslug v prid domovine od samega predsednika slovenske države Boruta Pahorja. Gre za eno od štirih društev, ki goji stike s Slovenci in zdomci in kot poročata dnevno časopisje in televizija, je med temi štirimi društvii najbolj aktivno. Kot velika mreža s stičiščem v Ljubljani, sestavljena iz enajstih konferenc, je Kongres igral še posebej pomembno vlogo pri povezovanju in zbiranju poročil in novic v času osamosvojitve in demokratizacije naše domovine, ko so Slovenci domala iz vseh štirih celin po svetu preko svojih Konferenc gmotno, moralno in človeško podprli te odločilne premike v matični domovini in na tak način izrazili svojo pripadnost svobodni Sloveniji. Odločno so tudi zahtevali pri vladah svojih držav za takojšnjo priznanje in vzpostavitev diplomatskih stikov z novo državo Slovenijo. V manj kot dveh mesecih je slovensko državo priznalo več kot 30 najpomembnejših držav, med prvimi sam Vatikan.

Božo Dimnik,

Švica - Slovenija

*P*REPRIČAN SEM, DA BREZ DIASPORE NE BI BILO PRIZNANJA

25 let mineva od ustanovitve Zbora Svetovnega slovenskega kongresa, leto manj od ustanovitve Švicarske konference in veliko pomembnih dogodkov tone v pozabo zaradi časovne oddaljenosti, predvsem pa zaradi nepovezanosti tistih, ki so v njih delovali po različnih državah po svetu. A prav te nekoordinirane akcije so postavile pred obličje svetovne javnosti spoznanje, da je Jugoslavija kot vez med konstitutivnimi narodi dokončno razpadla, in odprle pot k mednarodnemu priznanju.

V Švici živi in dela več kot 10.000 Slovencev, ki pa se tam niso združevali v večje skupnosti. Sam sem živel v Švici trideset let, imel tam tri podjetja, pa le malo kontaktov s Slovenci, skoraj nič. Mnogi so

bili visoko izobraženi, med njimi je bilo preko sto zdravnikov, zobozdravnikov, ljudi na visokih položajih. Niso se kazali v javnosti in so se izgubili med temi osmimi milijoni Švicarjev. Tudi zato je slovenska pomlad tam precej kasnila. Sicer se je tudi njih dotaknilo vrenje, ki so ga sprožila vseslovenska srečanja v Dragi nad Trstom (na enem od teh je profesor Fabian dal pobudo za ustanovitev SSK) in pa proces četverici oziroma JBTZ, a je do prave mobilizacije prišlo šele po intervjuju s predstavniki jugoslovanskih narodov na švicarski televiziji julija 1991, ki bi se ga kot predstavnik Slovenije moral tudi sam udeležiti. Po plebiscitarni enotnosti v domovini, se je le-ta prenesla tudi v širni svet. Slovenci na tujem smo začutili dolžnost pomagati, pa četudi se

nam je to zdelo kot spustiti se po deroči reki v negotovost. Žal se kot udeleženec ustanovnega Zbora SSK v Ljubljani nisem mogel prebiti iz Slovenije in je našo domovino na tej okrogli mizi tako zastopal Madžar, profesor dr. Ivan Tomka, sicer dober poznavalec Slovenije in njen reden gost in se izkazal kot čvrst zagovornik slovenskih interesov. Še danes se spomnim njegovega stavka:

»Alles ist nach Belgrad gelaufen!«

Sicer so imeli nekateri posamezniki iz gospodarstva stike s Slovenijo že prej in preko teh stikov, čeprav v večini gospodarskih, smo se srečali tudi s hrvaško politično emigracijo v Nemčiji, Kanadi, ZDA, v Avstraliji in na Novi Zelandiji. Med pomembnimi kontakti sta bila recimo Franjo Tuđman in Gojko Sušak, znanstvo z njima pa nas je pripeljalo do Stipeta Mesića, ki je pri osamosvajanju obeh držav odigral ključno vlogo.

Švicarsko konferenco SSK smo ustanovili 22. februarja 1992. Ustanovne skupščine, ki jo je vodil pater Robert Podgoršek, se je udeležilo 51 Slovencev, delujočih v Švici. Pater Robert je imel sicer velike zasluge za združevanje švicarskih Slovencev, ki so se dobivali v njegovi katoliški misiji v Zürichu. A do nekaterih ključnih akcij, ki smo jih izvedli v sklopu aktivnosti nastajajoče konference, je prišlo že prej.

Tako mi je 7. julija, nekaj dni po intervjuju na švicarski televiziji, uspelo priti do nemškega zunanjega ministra Hansa Dietricha Genscherja. Pri tem mi je zelo pomagal prijatelj, ne samo moj, temveč tudi velik prijatelj Slovenije, ugledni poslovnež in aristokrat, nemški grof Angus von Douglas, ki je bil tudi dober prijatelj konzula Bruna Schuberta. Na Schubertovem

posestvu v Berchtesgadnu na Bavarskem sva nemškega zunanjega ministra štiri ure prepričevala, naj Nemčija prizna Slovenijo in Hrvaško, a je bil odločno proti. Svetoval nama je, naj raje prepričamo najine prijatelje, Slovence in Hrvate v neko drugo rešitev- v konfederacijo ali ohlapnejšo federacijo.

Formalno sodelovanje in usklajevanje Slovencev iz diaspore in oblastjo v Sloveniji je bilo takrat na žalost še zelo površno. Spomnim se, da mi je visoki uradnik na Ministrstvu za zunanje zadeve na moje obvestilo o pred stoječem sestanku z Genscherjem nonšalantno odgovoril:

»Ih, kaj naj naredite? Recite mu, naj nas priznajo.«

In je odložil slušalko.

Podobnih akcij za mednarodno priznanje Slovenije je bilo takrat precej in eno najpomembnejših in najuspešnejših je opravil Vlado Erjavec, član slovenskega kongresa, sicer zaposlen v Bernu. Med največje nasprotnike slovensko-hrvaške osamosvojitve je sodil italijanski zunanji minister Gianni De Michelis, ki pa je po Erjavčevem posredovanju nehal nagajati. Kako mu je to uspelo, ve le malo ljudi, med njimi naš takratni notranji minister Igor Bavčar.

Zgodovinsko akcijo, eno ključnih za priznanje Slovenije, na katero sem še danes ponosen, smo pa izvedli 14. novembra 1991. Stipe Mesić, ki je bil takrat predsednik jugoslovanskega predsedstva, si je vztrajno želel govoriti z Genscherjem in me je prosil, ali bi lahko organiziral srečanje. Izkoristil sem vse svoje prijatelje, vse ribiške zveze, ponovno grofa Douglasa in konzula Schuberta in uspelo mi je, da smo v Bonn pretihotapili zadnjega

jugoslovanskega predsednika predsedstva. Pri tem je pomagal tudi Janez Drnovšek, in sicer tako, da je Mesiča kot kolega iz predsedstva povabil na obisk v Slovenijo, na Izlake. Po večerji sem Mesiča, ne da bi to vedel kdorkoli razen Drnovška, počakal za hotelom in odpeljal v Ljubljano, kjer sva prespala in se naslednji dan z avtomobilom odpeljala v München in od tam z letalom v Bonn.

Srečanje z Genscherjem, nekakšno hitro kosilo, naj bi trajalo pol ure, a se je zavleklo na štiri ure in pol. Prisostvoval sem temu pogovoru, ob prevajalcu edini prisoten, pa niti sam ne znam pojasniti, kako plastično in prepričljivo je znal Mesič razložiti Genscherju, kaj se bo zgodilo, če Slovenija in Hrvaška ne dosežeta mednarodnega priznanja. Na koncu tega pogovora je Genscher dejal Mesiču:

»Žal vam mi neposredno ne moremo pomagati, ker nas bremeni skupna preteklost in NDH, predlagam pa vam, da greste do papeža, pa recimo do Vavla Havla in do islandskega predsednika vlade in jih prosite, naj oni poženejo zadevo, mi bomo pa delovali v ozadju.«

Točno to smo napravili.

Mesiča smo, tako kot smo ga spravili v Švico, na skrivaj tudi vrnili v domovino in dolga leta nihče ni vedel za ta obisk. Nekaj let po osamosvojitvi so k meni prišli srbski novinarji, ki niso mogli dojeti, kako nam je to uspelo.

Uspelo nam je pa zato, ker so bili Srbi in pravzaprav tudi vsi drugi takrat popolnoma prepričani, da priznanja samostojnosti ne bo. Preprosto, vsi so bili proti: Francozi, Britanci, Italijani, ZDA ... Zadnji ameriški veleposlanik v Jugoslaviji, Warren Zimmermann, je recimo izjavil,

da Slovenije in Hrvaške ne bodo priznali vsaj še 55 let. Kako močne so bile srbske navezave na odločilnih položajih, pove dejstvo, da so bili otroci jugoslovanskega veleposlanika v Londonu, Srba Popovića sošolci sinov princa Charlesa, skupaj so lovili ribe v njegovih vodah na Škotskem. To sem odkril popolnoma po naključju, ko sem tudi sam tam lovil in mi je to zaupal tamkajšnji ribiški čuvaj. Zato so bili Srbi in vsi drugi stoodstotno prepričani, da se na tem področju nič ne dogaja, da nadzorujejo vse pomembne strateške točke in da priznanja ne bo. Če bi vsaj malo slutili, bi ravnali drugače.

Tako pa smo imeli čas in priložnost, da smo poskusili izpeljati Genscherjev nasvet. Pri Vavlu Havlu na Češkem se je oglasil Štefan Lončner, takratni predstavnik Ljubljanske banke na Češkem. Žal je bil neuspešen. Sam sem poskusil v Vatikanu, ker sem poznal papeža Wojtylo, pomagal je tudi italijanski krščanski aktivist Fausto Dedominicis, in uspelo nam je dogovoriti sestanek z njim in z Mesičem.

Papeža Wojtylo sem spoznal povsem po naključju, ko niti še ni bil papež. V 60-ih letih smo kot turisti veliko hodili na Češko in na Poljsko in medtem, ko so se moji prijatelji zabavali v Varšavi ali v Krakovu, sem kot strasten ribič odšel na Mazurska jezera. Tam sem neki dan pravkar iz vode vlekel precej veliko ščuko, ko sta mimo pritekla dva moška, se ustavila in opazovala moje početje. Potem me je eden od njiju vprašal po blestivki, ki sem jo uporabljal in kakršne takrat na Poljskem ni bilo dobiti. Naslednji dan sem kardinalu Wojtyli prinesel eno mojih Heinzovih blestivk.

In ne samo, da po mojem mnenju, Slovenija ne bi dosegla priznanja brez

prizadevanj diaspore in deleža, ki ga je prispevala Švicarska konferenca, mislim tudi, da bi bili neuspešni, če se takrat ne bi ujela prizadevanja diaspor obeh držav, Slovenije in Hrvaške. Slovenci, predvsem pa Hrvati smo imeli v tujini ogromno uglednih ljudi, za katere danes sploh ne vemo, ki pa so imeli velik vpliv v parlamentu pomembnih držav. Zaradi njih so politiki v teh državah začeli verjeti, da je čas Jugoslavije minil. Če si dva naroda v eni državi tako zelo prizadevata za samostojnost, jima je treba prisluhniti, enaki argumenti dveh narodov so imeli povsem drugačno težo kot bi imeli argumenti samo enega.

Pred prizadevanji za samostojnost in priznanje obeh držav se Slovenci in Hrvati v tujini nismo srečevali, zelo smo bili razdeljeni, ob pomladnem vrenju smo pa našli stike in skupne poti. Prav zato sem kasneje ustanovil Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva, ker sem videl, kako nam je skupno udejstvovanje pomagalo in kako hitro izginjavajo sadovi tega sodelovanja. Pa čeprav imamo komplementarni gospodarstvi in je zato vsako napenjanje mišic kontraproduktivno tako za en kot za drugi narod.

Po ustanovitvi Švicarske konference SSK so se vezi med diasporo in slovensko oblastjo okrepile in ostale zgledne kar nekaj let, čeprav je bilo vedno čutiti nezaupanje do idej in nasvetov izkušenih in v širnem svetu prekaljenih Slovencev, ki smo želeli v takratno socialistično gospodarstvo uvesti takojšnje spremembe. Tako mi je direktor največje švicarske banke svetoval že leta 1992, naj Ljubljanska banka zaradi takratnega renomeja na ozemlju Jugoslavije podpre odpiranje nerezidentnih računov za vse državljane nekdanje Jugoslavije. Na moj predlog ni bilo odziva. Podobno tudi večina drugih

nasvetov pri privatizaciji ni prepričala sogovornikov. Bali so se nas.

V sklop napak, ki so jih zaradi tega storili, sodi tudi največja, katerih posledice nas tepejo še danes - hrvaški varčevalci Ljubljanske banke. Od hrvaškega predsednika Franje Tuđmana sem dobil zagotovila, da bo Hrvaška sprostila bančni račun Ljubljanske banke pri Narodni banki Hrvaške, če poplačamo deset milijonov takratnih nemških mark za vloge malih varčevalcev, takih, ki so imeli na svojih računih po petdeset, sto mark, v naslednjih petih letih pa poplačamo še preostanek dolga, ki je znašal 340 milijonov mark. Ob tem je treba vedeti, da je imela takrat Ljubljanska banka samo terjatev do hrvaških podjetij za milijardo mark, in če bi jih izterjala samo polovico, bi svoj dolg do varčevalcev lahko poplačala že samo s tem denarjem.

Hodil sem od Poncija do Pilata in prepričeval in prepričeval, a je bil edini, ki je sploh razumel, kaj govorim, Marko Voljč, predsednik uprave NLB, povsem nemočen.

»Seveda,« je rekel, »to je zelo dobra ideja, ampak lastnik banke je država.«

Med politiki tega nihče ni razumel, vsi so govorili, da bomo to dobili poplačano iz nasledstvenega sporazuma in enemu teh sem takrat rekel:

»Če se bo zgodilo to, kar mislim, da se bo, boste vi osramočeni, Slovenija pa bo doživela veliko škodo.«

Petnajst let sem čakal, da se je to zgodilo.

Pa niti ne gre za teh 800 milijonov evrov, kolikor jih bomo zdaj morali plačati z obrestmi vred. Škoda je še mnogo večja.

Grof Angus V. Douglas, Haus D. Genscher, Stepe Mesić in Božo Dimnik, zbrani v predsedniški palači v Zagrebu ob 10. obletnici priznanja samostojnosti Slovenije in Hrvaške (januar 2002)

Zaradi nje je propadla večina sporazumov s Hrvaško, med njimi mejni sporazum Drnovšek-Račan, ki je bil eden boljših in dvomim, da bomo kdaj dobili kaj boljšega. Ob podpisu sporazuma in pred njegovo ratifikacijo v parlamentih sem odšel k Drnovšku in mu svetoval, naj se potruji javnosti sporočiti, kaj prinaša ta sporazum, ker mu je takratna slovenska opozicija zelo nasprotovala, pa me je poslal k Račanu, češ da, če bo kdo imel težave z njim, bo to on. Odšel sem torej k Račanu, mu izrazil svoje dvome, pa je odmahnil z roko:

»Ne skrbi, Slobodna Dalmacija je na naši strani, v saboru imamo pa večino.«

Tri dni za najinim srečanjem je Slobodna Dalmacija na plano potegnila Ljubljansko banko in sporazum je propadel, tako kot večina naslednjih.

Če torej na kratko povzamem:

Vse premalo se zavedamo, da smo imeli od plebiscita naprej edinstveno priložnost

združiti ogromno moč vrenja, do katerega je prišlo ob osamosvojitvenem gibanju, pa je nismo izkoristili. To se je zgodilo zato, ker so se nesposobni politiki zbal za svoje pozicije, ki naj bi jih prevzeli svetovalci iz tujine. Še tega niso vedeli, da si ti tujci tega ne želijo. Večina med njimi je imela svoje kariere, svoje ambicije in cilje in nikoli ni razmišljala o politiki. Večina med njimi je bila sposobnih, premožnih in poštenih ljudi. Le redki med temi sposobnimi Slovenci so se vrnili v domovino, da bi še tu kaj ustvarili, in da bo mera polna danes doživljamo še eksodus mladih zanesenjakov. Politični nesposobneži so se bali naših rojakov po svetu, ki bi nas lahko naučili reda in pameti, ljudi, ki so brez vsega zapustili Slovenijo, pa zunaj postavili tovarno. Kdo bi vedel, kako to napraviti, če ne prav oni?

Spominjam se žarečih obrazov na ustanovni skupščini konference SSK v Švici. Vsi so hoteli pomagati in nihče ni za to nič pričakoval, še manj zahteval. Tako je bilo povsod, od Nove Zelandije do ZDA. Pa vendar, ali smo kdaj razmišljali o tem, da bi se tem našim ljudem po svetu zahvalili in jim izkazali priznanje? Tisti v domovini, ki uživajo plodove svojih dejanj, ne potrebujejo priznanj, oni te plodove že ves čas konzumirajo.

Vsi, ki smo soustvarjali ali kakorkoli delovali v SSK-ju in njegovih konferencah, smo lahko ponosni na minulo delo in številna priznanja, ki jih je SSK dobil doma in v svetu. SSK je deloval in še deluje v dobrobit vseh Slovencev in Slovenstva ne oziraje se na ideološke in druge predsodke. Škoda, da je politika zelo slabo, včasih celo ignorantsko, spremljala vse dosedanje aktivnosti SSK-ja, ki vsako leto privabi najuglednejše predstavnike slovenske elite iz gospodarstva, kulture, medicinskega, športnega in drugih

področij. Za vse te aktivnosti so v pisarni SSK zaposlene le 4 osebe z »minimalcem«. Smo pa zato v STALNI (neplačani) PRIPRAVLJENOSTI vsi ostali člani in funkcionarji SSK-ja, kadar nas bo Slovenija še potrebovala.

Ko sem bil še finančnik v SSK-ju me je gospod Manfred Dumman, zvezni poslanec

v Republiki Nemčiji vprašal: »Kakšen je tvoj honorar v SSK-ju?« »Ljubezen do domovine je moj honorar, potne stroške pa mi povrne moje podjetje«, sem odgovoril. Še posebno velja to za nas iz SSK-ja, ki smo po večini morali zapustiti svojo domovino in s težkim delom v tujini ustvarili kapital, za katerega plačujemo doma večje davke, kot tam, kjer je bil ustvarjen.

Silvester Lango,
ZDA

V razburljivih dneh osamosvajanja Slovenije v poletnih mesecih leta 1991 so na ustanovnem zasedanju SSK v Ljubljani prisostvovali tudi trije zastopniki ZDA. Z ljubljanskega nebotičnika so se lahko prepričali, da Slovenija misli resno, ko so videli sestrelitev helikopterja. Istočasno je v New Yorku Dominika Lango pred zgradbo Združenih narodov zapela Zdravljico, kar so snemale televizijske družbe.

V začetku julija je senator Pell, poznejši obrambni minister in prijatelj Slovencev ter predsednik senatnega sveta za zunanje zadeve, zahteval, da ZDA jasneje podprejo Slovenijo.

Pozneje so člani SAK (Slovensko ameriške konference) pisali senatorjema Damatu in Moynihanu za sprejem v Nato. Isto je pozneje opravila večja delegacija s sprejemom v Beli hiši.

Spomladi 1993 smo organizirali srečanje o slovenski prezenci v ZDA in zakaj sem ponosen biti Slovenec.

1998 smo na Kolumbijski univerzi organizirali mednarodno konferenco o problemih slovenske manjšine v Italiji. Skupina članov ASK je pozneje tudi obiskala slovensko Benečijo.

Občasno smo sodelovali na srečanjih zdravnikov, znanstvenikov in poslovnih ljudi v Sloveniji.

Na žalost se je nit življenja pretrgala dveh glavnih sodelavcev našega združenja: profesorju Radu Lenčku s Kolumbijske univerze in Hilariju Rolihu, direktorju najstarejše ameriške ladjedelnice, tako da nismo več akcijsko povezani v tej ogromni in zelo zahtevni deželi, vendar ima sedaj Slovenija svoje institucije, ki skrbijo za politične in gospodarske veze.

Ob zadnjem štetju je bilo v ZDA 170.000 ljudi slovenskega rodu, ki neumorno delajo z vidnimi uspehi; tako imamo svoje ljudi v senatu, spodnjem domu,

med astronauti, znanstveniki, raziskovalci, zdravniki, itd. in smo ponosni, če gre Sloveniji dobro, k čemur smo tudi pripomogli.

Tone Mizerit,
Argentina

SKUPNOST OHRANJA VREDNOTE

Med leti 1947 in 1949 je kakih 6.600 slovenskih beguncev, ki so leta 1945 zapustili Slovenijo, da bi ohranili življenje in svobodo, prišlo v Argentino. Po letih bivanja v italijanskih in avstrijskih begunskih taboriščih, so morali zgraditi novo stvarnost v daljni in nepoznani deželi. Poleg svojih družinskih domov, pa so ustvarili tudi skupne domove in celotno skupnost, katere struktura je dolga desetletja kljubovala, in še kljubuje, postopku asimilacije.

Slovenska politična emigracija

Ta skupnost, ki se je desetletja imenovala Slovenska politična emigracija, je bila in je še, tako na organizacijskem kot na šolskem, družbenem in kulturnem področju, izredno aktivna. Glavnina se je nastanila v okolici mesta Buenos Aires, kjer še danes aktivno deluje šest

krajevnih domov. Manjši dve skupini pa sta se naselili v notranjosti: na zahodu v Mendozi, in ob južnih Andih v Bariločah. A poleg teh krajevnih skupnosti je zrasla vrsta ustanov in organizacij verske, družabne, strokovne, predvsem pa kulturne narave, med njimi vrhunska Slovenska kulturna akcija.

Društvo Zedinjena Slovenija je bilo ustanovljeno 25. januarja 1948 pod imenom »Društvo Slovencev«. Prvotni namen je bil sprejemati begunce in jim pomagati pri naselitvi v novi domovini. Leta 1959 se je preimenovalo v Zedinjeno Slovenijo. V šestinšestdesetih letih delovanja je ključno povezovalo naše rojake na družbenem, socialnem in kulturnem področju, še zlasti pa je organiziralo in vodilo dopolnilni šolski sistem. Organizacijsko je razdeljeno v referate, ki so odgovorni

za delovanje na posameznih področjih: kulturni, šolski, za stike z argentinskimi ustanovami, mladinski, tiskovni in zgodovinski.

Prvotno je bilo Društvo Slovencev edina in vseobsegajoča ustanova povojnih demokratičnih Slovencev v Argentini. Ko so začeli nastajati krajevni domovi, je bil 25. februarja 1962 podpisan sporazum med Zedinjeno Slovenijo in krajevnimi domovi, kjer je bil osrednjemu društvu poverjen značaj krovne organizacije in ustanovljen Medorganizacijski svet, ki družijo vse domove in druge ustanove v eno organizirano skupnost.

Ni mi vseč tolikokrat omenjena oznaka »argentinski čudež«, a gotovo kaže na trdoživost slovenstva pod južnim križem, ki se je v dobi osamosvojitve Slovenije in nastanka Svetovnega slovenskega kongresa lahko ponašala s tremi generacijami argentinskih Slovencev in slovenskih Argentincev, zvestih koreninam, jeziku, narodnosti in veri.

Glede na politično delovanje in povezovalno strukturo je nepogrešljivo poslanstvo opravljal Narodni odbor za Slovenijo, ki je povezoval svobodne in demokratične rojake po vseh deželah in kontinentih. Ob osamosvojitvi se je NO razpusstil: cilj je bil dosežen: osvoboditev in osamosvojitve Slovenije. A ob tem je nastala vrzel, ki jo je v polnosti pokrila ustanovitev SSK. Zato ni čudno, da je slovenska organizirana skupnost v Argentini z navdušenjem pozdravila ta korak in se udeležila ustanovnega zasedanja s 15 delegati.

Delegacijo je sestavljalo deset članov povojne in pet članov predvojne emigracije. Ti so bili (po abecednem redu): Cukjati Katica, Debeljak Tine, Eiletz Marijan,

Fink Andrej, Fink Božo, Grebenc Stane, Guštin Rudi, Korošec Ivan, Kren Ciril, Mislej Roberto, Okretič Elsa, Pavlin Silvio, Schiffrer Marijan, Tekavec Ivana in Vivod Tine.

Otvoritvenemu zasedanju je predsedoval naš argentinski rojaki, prof. Tine Vivod, predsednik krovnega društva Zedinjene Slovenija. Iz njegovega bogatega uvodnega govora si upam izbrati sledeči odstavek: »Vrednote univerzalnega slovenstva, sklance z duhov slovenskega javno-pravnega izročila, potrjene z izkušnjami slovenskega narodnega preporoda in zato v soglasju s čustvovanjem slovenskega človeka, so v samem jedru naše biti in samo v njih je iskati vzrok moči našega vzpona.«

Te vrednote so nad tisoč rojakov, v tistem obdobju, pognale na ulice argentinske prestolnice, da so pričali o borbi slovenskega naroda za samostojnost, prikazali slovensko zgodovino in usodo, poročali o junaškem boju slovenskih oboroženih sil in zahtevali od svoje druge domovine in od svetovnih velesil, da spoznajo in priznajo pravico Sloveniji do samostojnosti in svobodnega obstoja. Argentinsko časopisje, radio in televizija so takrat, pod pritiskom slovenske skupnosti, obširno poročali o našem boju. Dodatne stotine srečanj in avdienc z vodilnimi argentinskimi politikami so kmalu obrodili zaželen sad: Argentina je, kot prva med latinsko-ameriškimi državami, priznala neodvisno in samostojno Slovenijo, in za sabo potegnili druge latinskoameriške vlade, ki so v kratke čase sledile argentinskemu zgledu. Cilj je bil dosežen.

Dobrodošla Kongres in Konferenca

Glede Konference za Argentino Svetovnega slovenskega kongresa, pa se je ustanovitev nekoliko zakasnila. Pravila

Zahteva po lastni državi pred spomenikom argentinskega osvoboditelja

Manifestacije v Buenos Airesu junija 1991

Slovenska ulična prireditev je privabila nad 8000 obiskovalcev

Vsakoletne spominske proslave so tradicija v skupnosti

Konference ob ustanovitvi so namreč predvidevala samo osebno članstvo. To pa ni ugaljalo vodstvu argentinske skupnosti, ki je smatralo, da bi nova struktura lahko motila delo v skupnosti, ki se je brezhibno izvajalo v sklopu obstoječih ustanov. Prosila je torej, da bi se pravila spremenila, tako, da bi tudi ustanove lahko bile članice konference. Ko se je Kongres pozitivno odzval na to prošnjo, je decembra 1996 v Slovenski hiši v Buenos Airesu potekal ustanovni občni zbor Konference SSK za Argentino, je bilo rečeno, da »ta nova povezava ne bo obremenjevala skupnosti z novo organizacijsko strukturo. Mogoča pa je zaradi zgledega sodelovanja med Zedinjeno Slovenijo in ustanovami Medorganizacijskega sveta, Konferenca SSK za Argentino bo predvsem naše skupno predstavništvo v vse-slovenskem prostoru.« Dejansko je 90% ustanov, ki so tvorili Medorganizacijski

svet, pristopilo v Konferenco. Prvi predsednik je bil Marjan Loboda. Sledili pa so mu, v obdobjih po štiri leta: Tone Mizerit, Lojze Rezelj, Alenka Jenko Godec in Franci Žnidar. Sedanji predsednik Konference je inž. Jure Komar.

Trenutno sestavljajo Konferenco za Argentino SSK sledeče ustanove. Domovi: Hladnikov dom, Slovenska vas; Slomškov dom, Ramos Mejia; Društvo Slovenska Pristava, Castelar; Slovenski dom, Carapachay; Slovenski dom, San Martin in Slovensko planinsko društvo, Bariloche. Kot organizacije so včlanjene: Zedinjena Slovenija, Slovenska kulturna akcija ter Zveza slovenskih mater in žena. Aktivno sodeluje tudi Slovensko dušno pastirstvo. Med osebnimi člani pa omenimo dr. Andreja Finka, ki je tudi član sveta vlade za Slovence po svetu RS.

Zborovska dejavnost je temelj obstoja

Tudi otroci in mladina se navdušujejo za slovensko folkloro

»Slovenski dnevi« so izraz zvestobe in navdušenja

Gledališka dejavnost je важен vzgojni pripomoček

V tem sklopu se Konferenca istoveti z Medorganizacijskim svetom in vključuje celotno delovanje slovenske skupnosti v Argentini. Vsakokratni predsednik krovnega društva je istočasno tudi predsednik Konference. Zato društvo Zedinjena Slovenija koordinira celotno delovanje vseh vključenih Domov in organizacij.

Delovanje krovnega društva presega ustanovno področje in važno deluje tudi na širši ravni. Tako je važno, da ima v lasti splošno informativni tednik »Svobodna Slovenija«.

Bistven pa je, tako za obstoj skupnosti, kot za ohranjanje jezika in kulture, dopolnilni šolski sistem. To je eden izmed stebrov tako imenovanega »argentinskega čudeža«. Šolski referat ZS je zadolžen je za organizacijo in delovanje dopolnilnih šolskih tečajev, ki vsako soboto delujejo

v krajih, kjer so rojaki bolj gosto naseljeni. V sklopu referata delujejo sledeči šolski tečaji: Baragova šola (Slovenska vas, Lanús), Balantičeva šola (Naš dom, San Justo), Slomškova šola (Slomškov dom, Ramos Mejía), Prešernova šola (Slovenska Pristava, Castelar), Rožmanova šola (Slovenski dom, San Martin), in Jurčičeva šola (Slovenski dom, Carapachay). V notranjosti države delujejo še: šola svetih Cirila in Metoda (Mendoza), Aljaževa šola (Bariloche) in šola Janeza Evangelista Kreka (Tucumán).

Gotovo je posebnost in odlika argentinske skupnosti na vzgojnem področju obstoj tečaja na srednješolski ravni. Pod okriljem Zedinjene Slovenije, a z avtonomnim vodstvom proforskega zbora, deluje Slovenski srednješolski tečaj ravnatelja Marka Bajuka, ki je lani dopolnil 55 let plodnega delovanja. Nad tisoč

Dijaki zaključijo srednješolski tečaj z znanjem in napotki

dvesto abiturientov je šlo skozi te šolske prostore, ki delujejo v Slovenski hiši v Buenos Airesu. Po osamosvojitvi Slovenije vsako leto dijaki zadnjega letnika potujejo v domovino svojih prednikov, da v realnosti vidijo to, kar so jih profesorji učili o njihovih koreninah. Posebej je treba omeniti, da ves pouk, ki vsebuje slovnico in slovstvo, slovensko zgodovino, zemljepis in literaturo, poteka v slovenskem jeziku.

Med člani konference je treba posebej poudariti delovanje krajevnih domov. Ti so prava žarišča našega narodnostnega, kulturnega, družabnega in verskega življenja. Pod njihovim krovom delujejo, pevski zbori, folklorne skupine, igralске družine, mladinske organizacije, se tudi goji šport in seveda družabnost. Zlasti pa so ti domovi ljubeč fizični prostor in skrben varuh naših osnovnošolskih tečajev.

Za versko življenje med rojaki skrbi Slovensko dušno pastirstvo, ki po svojem delegatu in dušnih pastirjih že od prvega koraka na obalah Reke srebra spremlja naše ljudi od zibelke do groba. V skrbi dušnega pastirstva so nedeljske maše po vseh naših Domovih, letni množični romanji v Lujan in Lourdes, praznični obredi, duhovne vaje in druga delovanja. Izdaja verski tednik Oznaniilo in mesečno

Tudi otroško kolonijo imamo vsako leto

revijo Duhovno življenje z otroško prilogο Božje stezice.

Zveza slovenskih mater in žena deluje za duhovno in tudi kulturno povezavo naših rojakinj, zlasti pa skrbi za dobrodelno delovanje.

Mladinske organizacije, to je skupna oznaka za spojene ustanove Slovenske fantovske zveze in Slovenske dekliške organizacije, ki delujejo preko petdeset let. Imajo svoj osrednji odbor, krajevni odseki pa delujejo po vseh slovenskih Domovih.

Slovenska kulturna akcija se je ustanovila v prvih letih po prihodu v Argentino. Količina in kakovost izdanih knjig, likovne razstave in pobude, odrska dejavnost in organiziranje kulturnih večerov je že važen in tudi v domovini priznan sestavni del slovenskega ustvarjanja.

Imamo tudi ustanove, sicer izven konference, kot Hanželičev dom in Društvo slovenskih upokojencev. Dve politični stranki imata svoje podružnice med nami in sicer Nova Slovenija ter Slovenska demokratska stranka.

Mirno lahko rečem, da prihodnost skupnosti in konference, kljub težkim

okolščinam zemljepisne in časovne razdalje z matično domovino, vzbuja optimizem. Strukture so trdne, sodelovanje oseb in skupin je še vedno močno in trdoživost je dokazana. Srebrni jubilej

slovenske države je tudi za argentinske Slovence krona dolgoletnim naporom, ki jim je bilo geslo: »Skupnost ohranja vrednote!«

Jožica Gerden in Mirko Cuderman,

Avstralija

OB 25. OBLETNICI SAMOSTOJNE DRŽAVE SLOVENIJE

Gibanje za demokratično Slovenijo se je pričelo v Avstraliji z ustanovitvijo »Avstralsko-slovenskega društva za podporo demokracije v Sloveniji« v Sydneyju 7. januarja 1990. Na prvem sestanku je bila prebrana izjava predsednika Demosa dr. Jožeta Pučnika, čemur so sledile odločitve za pomoč demokratični opoziciji. Gibanje za samostojno in demokratično Slovenijo je raslo in se stopnjevalo v domovini in med Slovenci po svetu.

Zato je bila 28. junija 1990 v Sydneyju sklicana seja in ustanovljena je bila Avstralska slovenska konferenca, kot prehod iz idejne k akcijski vključitvi našega delovanja v sklopu Svetovnega slovenskega kongresa. Pod okriljem ASK so se

ustanovili Slovenski narodni sveti v posameznih državah zvezne Avstralije.

V Melbournu je bil 24. junija 1990 v Versko-kulturnem centru v Kew-u ustanovljen SNS Viktorije z 61 člani in 15 članskim odborom.

V Sydneyju je bil na sestanku Avstralskega društva za podporo demokracije sprejet predlog odbora za preimenovanje v SNS za NSW z vpisanimi 88 člani. Izvolijo tudi 21 članski odbor, oziroma referate za posamezna področja.

V Canberri ustanovijo 24. junija SNS za ACT ter izvolijo v odbor 15 referatov.

V Queenslandu je bil v dvorani društva Planinke 5. avgusta 1990 ustanovni se-stanek SNS Qld z 10 članskim odborom.

Navdušenje za samostojno Slovenijo se je iz dneva v dan stopnjevalo. Posebno smo bili veseli obiskov iz vodstva vlade iz Slovenije. Najprej nas je v januarju 1991 obiskal minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular in v februarju dr. Jože Puč-nik ter kasneje prvi predsednik vlade dr. Lojze Peterle.

Dogodkom v Sloveniji smo skrbno sledi-li prek slovenskih radijskih oddaj širom Avstralije in tajnica ASK Stanka Gregorič je izdala več izvodov ASK časnika Slo-vensko pismo na temo slovenskega osa-mosvajanja ter Kroniko dogodkov.

Veselje proglasitve samostojne Slovenije 25. junija se je kmalu spremenilo v nemir in strah pred napadom JLA. Zato so bile organizirane demonstracije po vseh ve-čjih avstralskih mestih. Istočasno smo naredili močno peticijo na avstralsko vlado za uspešno priznanje samostojne Slovenije. ASK je izvedla tudi denarno nabirko za pomoč novoustanovljeni dr-žavi Sloveniji.

Februarja 1992 nas je obiskal obrambni minister Janez Janša in nam vsem dvi-gnil moralo in upanje na uspeh demokra-tičnega gibanja v domovini. Dobro obve-ščanje in poročanje vodstva SSK in ASK nam je veliko pripomoglo pri uspešnih akcijah in trudu za priznanje samostojne Slovenije po svetu.

Ob izvolitvi novega vodstva SSK leta 1997 smo slišali veliko propagande, da je SSK opravil svojo vlogo in zato Konference po svetu tudi niso več potrebne. Tedaj je ASK zapustilo več članov, tudi zaradi na-sprotovanja večine slovenskih društev,

ki so se radi oklepali društvenega pra-vila, da se člani ne smejo udejestvovati politično. Novi predsednik SSK dr. Jože Bernik pa nas je prepričal, da je še veliko nedokončanega dela in prosil, da vztraja-mo. Nadaljevali smo le najvztrajnejši.

Dolgoletna tajnica ASK Jožica Gerden se je dolgo let trudila za ohranitev te pomembne organizacije. Pogoste slabe novice iz Slovenije so nam dostikrat prinesle razočaranja, ki so negativno vpliva-le na delovanje ASK. V težkih razmerah nesorazumov, nasprotovanj in pesi-mizma slovenske politike smo preostali člani razpustili ustanovo in v letu 2009 je bilo zaključeno delovanje ASK. Preostali denar pa smo darovali za slovensko ka-pelo Marije Pomagaj v Marijini dolini, v Queenslandu.

Pri vsem tem delu za samostojno Sloveni-jo je bilo vključenih veliko požrtvovalnih rojakov, ki so vložili ogromno truda, dela, časa in denarja za uspešno domovino – sa-mostojno in demokratično Slovenijo. Čla-ni ASK smo ponosni na naše uspešno delo. Nemogoče je imenovati vse sotrudnike. Veliko najzaslužnejših članov je že pokoj-nih. Vsi pretekli predsedniki in odborniki so omenjeni v publikacijah Slovenskih Pi-smih ASK in vseh se spominjamo s spošto-vanjem do plemenitega dela, storjenega za pravičnejšo in boljšo domovino.

Sedaj po 25 letih se mnogi sprašujemo, zakaj se naše želje po pravi demokratični Sloveniji niso uresničile. Mnogi smo razočarani. Morda smo preveč pričakovali? Slovenija je še vedno močno razdeljena. To je najbolj očitno ob praznovanju borcev za domovino Slovenijo. Zakaj so v Sloveniji mrtvi rojaki padli za domovino še vedno ločeni in pozabljeni? Ostaja še veliko neodgovorjenih vprašanj.

Samostojna slovenska država je dar Božji, katerega ne znamo prav ceniti. Pokojni pater Bazilij Valentin OFM nas je že od svojega prihoda v Avstralijo v letih 1960

vzpodbujal naj molimo za samostojno slovensko državo, posebno ob prazniku Marije Pomočnice. Čeprav je bila ta prošnja za marsikoga neuresničljiva, je bila končno uslišana. Potrebno nam je več vere, upanja in medsebojne ljubezni.

Preostali člani ASK še vedno idejno podpiramo delo in cilje SSK in vam vsem, ki se trudite za pravičnejšo Slovenijo, čestitamo ob 25. obletnici ter vam želimo še mnogo uspehov za naprej.

Lep pozdrav iz sončne Avstralije!

prof. dr.
Laurence Hewick,
Kanada

TO MY FRIENDS AT THE SLOVENIAN WORLD CONGRESS

It is an honor to write a few words of congratulations to the Slovenian World Congress (SWC) on the occasion of their 25th anniversary of service to the global Slovenian community.

I have been involved with the SWC since meeting dr. Boris Pleskovic in 2008. He came highly recommended from the 45,000 Slovenian Community in Canada. Since then I have spoken often at their conferences and given 3 key-note addresses.

I commend the SWC in its efforts to encourage young people to travel abroad, return and to share their experiences in an effort to improve their homeland. Dr. Pleskovic has been a catalyst to my efforts to bring Slovenian university students, for accredited programs through Alma Mater European, to Canada and share the Canadian learning experience upon return.

To dr. Pleskovic and his staff I say “well done and please continue to make a difference to you country and our global community”.

mag.
Dejan Valentinčič,
Slovenija

SVETOVNEMU SLOVENSKEMU KONGRESU NA NASLEDNJIH 25 LET!

Ob srebrnem jubileju samostojne in demokratične naše domovine Republike Slovenije proslavljamo tudi četrto stoletja delovanja Svetovnega slovenskega kongresa (SSK), povezovalca slovenskih rojakov z vseh koticov tega sveta. Rekli bi lahko, da mineva 25 let formalnega delovanja SSK, neformalno pa je deloval že vse od prvih izseljevanj rojakov iz slovenskega narodnega ozemlja. Že od samega začetka so naši zdomci in izseljenci udeleževali svojo željo, da bi se med seboj združevali in gojili narodno pripadnost, ohranjali stike s svojimi bližnjimi in tudi navezovali stike z državo izvora. Tem so se v letih 1866 in 1867 ter nato skozi tragično dvajseto stoletje, ko jih je meja odrezala od ostalega slovenskega narodnega telesa, pridruževali še »novonastali zamejci«.

V času slovenske pomladi, obdobju demokratizacijskih in osamosvojitvenih procesov se je čustvena navezava med matico in diasporo še bolj utrdila in doživela pravo renesanso, enako velja za ohranjanje in tudi ponovno odkrivanje slovenskih korenin med rojaki. Slovenci v domovini smo bili rojakom v zamejstvu in po svetu hvaležni za vso pomoč pri demokratizaciji, osamosvojitvi in mednarodnem priznanju Republike Slovenije. Zdelo se je, da bo odnos veliko bolj pristen in tematika bolj prisotna v javnosti. Takoj po razglasitvi državnosti, ravno sredi vojne vihre, je bil v Cankarjevem domu ustanovljen Svetovni slovenski kongres, tudi formalna povezava številnih rojakov izven matice, prepoznavnih in uspešnih na najrazličnejših področjih. Tudi

še v naslednjih mesecih in letih je bila njihova pomoč pri diplomatskih naporih za priznanje in utrditev nove države ter svetovanju za čim bolj gladko tranzicijo neprecenljiva.

A tematika zamejstva in izseljenstva kot taka je kmalu izginila iz političnih debat, forumov odločevanja in javnosti. Usodo tega je delil tudi SSK, ki ni mogel v polnosti zaživeti, kot je bilo prvotno zamišljeno, ampak se ga je poskušalo marginalizirati na nivo običajnega društva. A kljub temu se mu je uspelo ohraniti in naslednjih 25 let med zainteresirano in splošno javnost prinašati vesti in zavedanje o pol milijona Slovencev, ki živijo v zamejstvu in po vsem svetu. Ob enem je SSK postal tudi potreben forum, ki svoje prostore in infrastrukturo daje na voljo najrazličnejšim pobudam, ki imajo tako možnost predstaviti se v prestolnici, ki bi morala biti tudi srce slovenstva.

Z vsakoletnim simpozijem »Ko ne bo več meja« / »Ko ni več meja« je svoje doživljanje slovenstva lahko predstavila široka paleta družbenih aktivistov, ki se v sosednjih štirih državah, vsak na svoj način, s svojo motivacijo in v zelo različnih družbenih okoliščinah trudijo ohraniti slovenski jezik in kulturo. V letih organiziranja simpozija ni bilo zamejskega območja ali dejavnosti, ki se ne bi imel možnosti поблиžje predstaviti. Dogodki pomenijo tudi priložnost medsebojnega povezovanja vseh nas, ki na tem področju delujemo, a se premalo poznamo in premalo sodelujemo med seboj.

Prav tako hvalevredno vlogo igrajo tudi »Večeri izza kongresa« / »Pogovori na kongresu«, ki so za razliko od simpozijev Ko ni več meja, kjer svoje poglede predstavi kopica vabljenih, bolj individualno naravnani. Tudi v tem okviru so

gostovali številni zanimivi posamezniki iz izseljenstva, zamejstva, pa tudi proučevalci iz matice, ki jih je na ta način lahko spoznala tudi publika doma. Prepričan sem, da noben drugi forum v domovini ni ponudil toliko možnosti predstavitev slovenstva v najrazličnejših odtenkih.

V čast si štejem, da sem bil pri obeh pobudah tudi sam med povabljeni in sem smel tako predstaviti svoja raziskovanja in poglede. Vedno me je navduševala toplo občinstvo, ki so jo stvari srčno zanimale in jim je slovenstvo še vedno vrednota ter s svojim odnosom dajejo energijo za nadaljnje delo.

Ob takšnem jubileju Svetovnega slovenskega kongresa se velja ozreti tudi naprej. Poslanstvo in doseženi cilji SSK so brez dvoma plemeniti, velik pa je tudi še potencial, ki ga povezovanje rojakov izven matice ima.

Če se ozremo na Svetovni judovski kongres, ki je bil pravzaprav zgled, za vse ostale narodne kongrese različnih držav ugotovimo, da ima prav osrednje mesto znotraj judovskega naroda in države. Pravijo mu »diplomatska roka Izraela in judovskega ljudstva«, pod njegovim okriljem deluje tudi svet za zunanjo politiko, ki svetuje in določa zunanjo politiko države Izrael, prav tako pod njegovim okriljem deluje tudi raziskovalni inštitut v Jeruzalemu, ki proučuje in predlaga politike za vsa aktualna vprašanja judovske družbe. Upoštevajo ga in pri njem gostujejo državniki z vsega sveta. Finančni sklad v njegovem ozadju, kjer se zbira sredstva za za judovstvo strateške naložbe je verjetno eden največjih na svetu.

Tudi države, ki se navzven ne zdijo tako zelo uspešne, imajo zelo urejene svetovne kongrese, na primer Armenija in

Ukrajina, pri katerih ima svetovni kongres celo vlogo opazovalca v nekaterih mednarodnih organizacijah. Vseh držav, kjer takšne povezave delujejo pod različnimi imeni na tem mestu niti nima prostora omenjati.

Vedno poudarjam, da je usoda matice, zamejstva in izseljenstva skupna – ali bodo preživele vse tri razsežnosti slovenstva,

ali pa nobena. Ne znam si predstavljati, da bi Slovenija lahko preživela, če se bo še naprej brezbržno odpovedovala pol milijonu svojih ljudi po svetu. Ko bomo ugotovili, da gojenje odnosov med matico in diasporo ni le breme, ampak tudi nuja in predvsem velika priložnost, bo brez dvoma tudi SSK dobil še uglednejše mesto v slovenski družbi.

Franci Pliberšek,
Slovenija

ČESTITKE OB 25. OBLETNICI DELOVANJA SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Ob 25. obletnici delovanja Svetovnega slovenskega kongresa (SSK) vam iskreno čestitam in želim še veliko uspehov na vseh področjih delovanja. SSK daje mladim ljudem slovenskega znanja, ki so odšli po svetu, upanje v boljše življenje. Želim si, da bi bogate izkušnje, ki jih nabirajo izven domačih meja, kmalu prenesli nazaj domov v slovenska podjetja, kjer jih še kako potrebujemo. Tudi naši politiki bi se lahko od njih veliko naučili, kako s pravilnim pristopom, željo

in veliko voljo do sprememb in trdim delom voditi državo tako, da bo materialna, družbena in okoljska blaginja v Sloveniji ponovno dosegla nivo zadovoljstva med državljani in tudi gospodarstveniki.

Vsem skupaj, ki soustvarjate zgodbo SSK, torej iskrena hvala za vse do sedaj odlično opravljeno delo, za spodbude in pomoč mladim ter vse dobro in uspešno pri vseh izzivih in projektih, ki jih še pripravljate.

prof. dr.
Anton Jamnik,
Slovenija

25. OBLETNICA SAMOSTOJNE DRŽAVE SLOVENIJE: ZRELO, MODRO, POGUMNO

Nadškof dr. Alojzij Šuštar, državnik vizionar, povezovalcev vseh Slovencev v domovini in po svetu

Plebiscit - odločitev za samostojno in neodvisno državo Slovenijo: Zrelo, modro in pogumno

Adventni tedni leta 1990 so bili za slovenski narod še posebnega pomena. To je bil advent slovenskega naroda saj se je v tistih dneh dopolnil čas, ko naj bi se odločili za samostojno državo. Pri tem je dejavno sodelovala tudi Cerkev na Slovenskem, tako verni laiki kot vodstvo Cerkve.

Slovenska škofovska konferenca je na svoji redni seji 11. decembra 1990 posebno

pozornost posvetila odločitvi Skupščine Republike Slovenije za plebiscit. Škofje so sprejeli izjavo z naslovom »Zrelo, modro, pogumno«. Tudi v tej izjavi je poudarjeno, da škofovska konferenca podpira parlamentarno odločitev za plebiscit, ker je popolnoma v skladu z moralnim načelom o pravici do samoodločbe in z načeli demokracije. »Odločitev za samostojno Slovenijo, ki jo bomo s svojo udeležbo na plebiscitu in z glasovanjem potrdili, je izredno pomembno dejanje za prihodnost slovenskega naroda. Čeprav se zavedamo, da naša pot v prihodnost ne bo lahka in bo zahtevala velika prizadevanja za duhovno, družbeno in gospodarsko prenovu, odločno zavračamo vsako širjenje malodušja, strahu ali obupanosti. Pošteno in iskreno delo vseh prebivalcev

Slovenije, zaupanje v lastne moči in božjo pomoč je edina prava pot v prihodnost.«

Nadškof dr. Alojzij Šuštar je v posebni izjavi na nacionalni televiziji 20. 12. 1990 (TV- Dnevnik) ponovno povabil kristjane in vse druge, da se udeležijo plebiscita in glasujejo ZA samostojno Slovenijo. Še posebej je poudaril, da naj se ne dajo zbegati in ustrahovati, ampak naj odločno in pogumno naredijo to tako pomembno državotvorno dejanje. Takole je nagovoril gledalce pred TV ekrani: »Glasovanja o samostojni in neodvisni državi prihodnjo nedeljo ni mogoče primerjati s kakimi politični volitvami. Gre namreč za izredno pomemben zgodovinski dogodek. Politična opredelitev, pomen in posledica glasovanja je stvar vlade, predsedstva in političnih strank. Katoliška Cerkev pa je v Sloveniji večinski sestavni del družbe. Zato imajo katoliški kristjani pravico, nalogo in dolžnost, da sodelujejo pri tem zgodovinsko odgovornem dejanju in se trezno, modro in pogumno odločajo za udeležbo pri glasovanju. Slovenska škofovska konferenca je v svoji izjavi 11. decembra 1990 podprla parlamentarno odločitev za plebiscit, ker je popolnoma v skladu z moralnim načelom o pravici do samoodločbe in z načeli demokracije.

Vabim vse kristjane pa tudi vse druge, da se udeležijo glasovanja in s svojim DA potrdijo življenjsko moč in ustvarjalno politično voljo slovenskega naroda. Storimo vse, da bo plebiscit uspel. Potem bomo sicer v trdem skupnem delu, a v močnem zaupanju v lastne moči in v še močnejšem zaupanju v božjo pomoč gradili prihodnost samostojne in neodvisne države Slovenije. Ne dajmo se begati od različnih govoric, groženj in črnolegendih napovedi. Bog, ki je gospodar zgodovine, se je z učlovečenjem svojega Sina približal človeštvu in tudi našemu narodu. Na

četrto adventno nedeljo se bo letos izpolnilo stoletno pričakovanje slovenskega naroda. Bog daj, da bi bilo tako!«¹

Razglasitev samostojne države Slovenije

Priprave na razglasitev samostojne države Slovenije so se po odlično uspelem plebiscitu vedno bolj intenzivno nadaljevale. Slovenski škofje so ob vseh pomembnejših priložnostih poudarjali pomen tega zgodovinskega trenutka na katerega so čakale že mnoge generacije. Sprejemali so različne obiske iz tujine pa tudi mnoge predstavnike domačega političnega življenja.

Ko je bil nadškof dr. Alojzij Šuštar obveščen, da bo najkasneje 26. 6. 1991 Republiška skupščina sprejela potrebne zakonske in ustrezne odločitve ter razglasila samostojno državo Slovenijo, je župnijskim uradom in samostanom poslal posebno pismo v katerem jih vabi, da se v svojem kraju dejavno vključijo v praznovanje tega zgodovinskega trenutka. Slovenska škofovska konferenca je ob razglasitvi samostojne Slovenije pripravila posebno izjavo, v kateri je povabila vernike k molitvi in odgovornemu vključevanju v graditev mlade države.

»Slovenska škofovska konferenca pozdravlja razglasitev Republike Slovenije za samostojno, neodvisno in suvereno državo. S tem so izpolnjena tisočletna pričakovanja slovenskega naroda. Katoliška Cerkev v Sloveniji se pridružuje splošnemu veselju. Z nami ga delijo tudi Slovenci po svetu. Veselje Cerkve je še toliko večje, ker je s svojim verskim in moralnim, prosvetnim in kulturnim

1 Nagovor nadškofa dr. Alojzija Šuštarja na TV Slovenija (TV Dnevnik, 20.12.1990).

delovanjem podpirala ta prizadevanja slovenskega naroda.

Voljo po življenju v svobodi in dostojanstvu so državljani Republike Slovenije prepričljivo izrazili na plebiscitu decembra 1990. S tem so uresničili pravico do samoodločbe, ki jo narodom priznavajo božje in človeške postave. Zato je razglasitev samostojnosti Republike Slovenije tudi moralno upravičena.

Dejanje osamosvojitve pa ni uperjeno proti nikomur in naj tudi ne bo. Naš narod se ne osamosvaja zato, da bi prekinil sožitje in sodelovanje z drugimi narodi, temveč zato, da bi bilo to sožitje enako-pravno in pravično, s tem pa tudi trajno. Z drugimi narodi, predvsem pa s tistimi, s katerimi nas vežejo tesnejše zgodovinske vezi, želimo živeti in sodelovati v miru, medsebojnem razumevanju in spoštovanju.

Ko naš narod stopa na samostojno pot, ostaja katoliška Cerkev na Slovenskem z njim povezana in solidarna. Tudi v prihodnje želi v svobodi izvrševati svojo versko in moralno poslanstvo ter s tem prispevati k moralnemu in duhovnemu življenju državljanov Republike Slovenije. Moralna trdnost in duhovnost sta nepogrešljivo jamstvo za trajno, uspešno, srečno in blagoslovljeno prihodnost.

Vodstvo katoliške Cerkve na Slovenskem vabi vse verujoče, naj v teh slovesnih trenutkih svojemu veselju pridružijo tudi goreče molitve za domovino v veri in zaupanju, da je Bog z nami na naši poti. Pred nami so leta odgovornega in požrtvovalnega dela. Slovenski škofje pozivamo vse vernike in vse ljudi dobre volje, da se med seboj spoštujemo in delamo za skupni blagor.« (25. junij 1991)

Po razglasitvi samostojne države Slovenije, 25. junija in slovesnem praznovanju 26. junija 1991, je namesto veselja in zadovoljstva, da je prišlo do tega zgodovinskega dogodka, že naslednji dan, 27. junija, sledila drugačna resničnost. Ravno, ko se je v dopoldanskih urah v Ljubljani začel Svetovni slovenski kongres, so že prihajala poročila o napadih jugoslovanske vojske na Slovenijo z vseh strani. Že 27. junija je bilo jasno, da je bil napad dobro pripravljen.

Na slavnostni prireditvi pred parlamentom na dan razglasitve slovenske samostojnosti je nadškof Šuštar slovesno blagoslovil lipo, kot simbol slovenstva. Da pa politični akt osamosvojitve Slovenije ni prinesel tudi osvoboditve miselnih ideoloških spon, je nazorno pokazal tudi naslednji dogodek. Ko je bila na programu blagoslovitev lipe, sem kot tedanji tajnik nadškofa Šuštarja povedal organizatorjem, da nadškof potrebuje mikrofona, da prebere blagoslovno molitev. To je bilo že nekaj dni pred slovesnostjo sporočeno organizatorjem (!!!). Toda ko je nadškof stopil pred mikrofona za pozdrav in molitev, je bil mikrofona, ki je še pred nekaj sekundami brezhibno deloval, izključen. Nadškofov pozdrav in molitev sta bila tako »utišana«, toda prav zaradi tega še toliko bolj zgovorna in jasen krik, da bo pot iz totalitarnega sistema v demokracijo dolga in zahtevna. Več poslancev prvega sklica parlamenta mi je kasneje potrdilo, kako je tedanji visoki politik pred proslavo kričal, »da Šuštarjevo blagoslavljanje lipe naj tej proslavi nima kaj delati. Zato, če bo že Šuštar blagoslavljal lipo, mora biti mikrofona izključen (!!!). Kot sva se z nadškofom peš vračala s proslave mi je po poti dejal takole: »Tone, tega z mikrofonom pa res ne morem razumeti.... Saj hočem samo nekaj dobrega storiti za Slovenijo.... Težka in zahtevna pot je pred

nami. Toda ohranjati je treba upanje, korak za korakom bo šlo....!!! (tako sem tistega večera zapisal v svoj koledar dogodkov- Anton Jamnik)

So pa slavnostno vzdušje dneva samostojnosti in neodvisnosti *Republike Slovenije* že v nočnih urah zmotili tanki jugoslovanske armade, ki je hotela nasilno pokoriti Slovenijo. Nadškof kar ni mogel verjeti, da je jugoslovanska vojska posegla po sili in je o vojaških aktivnostih nemudoma obvestil vse predsednike evropskih škofovskih konferenc, svoje prijatelje iz javnega in političnega življenja v Švici ter številne prijatelje in znance po svetu. 27. junija je poslal telegram papežu Janezu Pavlu II. s prošnjo »za očetovsko besedo poguma in moči ... zelo bi bili hvaležni za Vaše očetovsko povabilo k pravičnosti in miru ter prenehanju prelivanja krvi«, je zapisal nadškof v telegramu svetemu očetu. Na nadškofovo prošnjo je papež 29. junija poslal telegrame predsedniku predsedstva Jugoslavije Anteju Markoviću ter predsednikom Milanu Kučanu in Franji Tuđmanu. V njih je izrazil svojo prizadetost zaradi vojaškega konflikta. »*Dvigujem svoj glas, da prosim za končanje nasilja in vzpostavitev dialoga med prizadetimi stranmi*«, je zapisal papež v telegramu predsedniku Markoviću. »*Pravice in upravičena pričakovanja slovenskega in hrvaškega naroda ni mogoče in se ne sme zadušiti s silo*«, je poudaril sveti oče tudi v nagovoru pred nedeljsko opoldansko molitvijo na trgu svetega Petra v Rimu. Papež se je zavzel za pravično rešitev konflikta. To je edina pot, ki zagotavlja mir in bratsko sožitje. Papež je izrazil povezanost z ljubljenima narodoma Hrvaške in Slovenije in izrazil sožalje sorodnikom padlih in ranjenih.

Nadškof Alojzij Šuštar je imel vso podporo papeža Janeza Pavla II.

Cerkev je delila usodo in skrbi ter prizadevanja slovenskega naroda. Storila je vse, da bi mednarodna javnost zvedela resnico o dogodkih v Sloveniji. Torej, kot je bilo že zapisano je v četrtek, 27. junija zvečer, je nadškof dr. Alojzij Šuštar poslal telegram papežu Janezu Pavlu II. »Sveti oče, oborožene sile jugoslovanske zvezne vojske so začele okupacijo Republike Slovenije. Obstaja nevarnost državljanske vojne in prelivanja krvi. V teh okoliščinah je Cerkev na Slovenskem združena v neprekinjeni molitvi za mirno rešitev resnih problemov. Vašo svetost prisrčno prosim, da nas s svojo očetovsko besedo potolažite in opogumite. Zelo bi bili veseli vašega poziva k pravičnosti in miru. Ko Vas prosim za apostolski blagoslov, izražam svojo vdanost v Kristusu.«²

Naslednji dan, 28. junija 1991, je papež Janez Pavel II. v konzistoriju omenil napad na slovenski narod in poudaril pravico slovenskega naroda do samostojnosti in uveljavljanja človekovih pravic. Prav tako je to storil 29. junija pri umestitvi novih kardinalov: »Moja misel se danes posebej obrača k dragim prebivalcem Hrvaške in Slovenije. Blizu sem vsem tistim, ki objokujejo svoje padle, ranjenim in vsem, ki živijo v žalosti in strahu. Še enkrat ponavljam, da ni mogoče in se ne sme zatreti s silo pravic in legitimnih želja narodov. Na ta način želimo opogumiti vse tiste pobude, ki so usmerjene v iskanje pravičnih rešitev, samo na ta način je namreč mogoče zagotoviti mir in bratsko sožitje med narodi. Zato še enkrat pozivam vodstva vseh jugoslovanskih republik, naj pokažejo dejavno voljo do dialoga in daljnosežno modrost. Vse te želje za dobro in mir vseh jugoslovanskih

2 Nadškofova brzojavka papežu, v: Družina, 7.7.1991, str. 1.

narodov zaupam materinskemu posredovanju božje matere in svetih apostolov Petra in Pavla.«³

Na težke razmere v Sloveniji je opozoril tudi pri molitvi Angel Gospodov v nedeljo, 30. junija, pri splošni avdienci v sredo, 3. julija, in v posebnem telegramu, ki ga je na naslov ljubljanskega nadškofa dr. Alojzija Šuštarja poslal državni tajnik kardinal Sodano v imenu svetega očeta: »Ob dramatičnih dogodkih v Sloveniji, ki so povzročili številne človeške žrtve, uničenje in tolikšno trpljenje, vas prosim, da zagotovite svojim slovenskim sobratom v škofovstvu in vsemu narodu bližino in solidarnost svetega očeta z vsemi, ki obkokujejo svoje mrtve in trpijo zaradi nasilja. Sveti oče nujno poziva vse odgovorne, naj takoj preneha nasilje in naj dialog nadomesti uporabo orožja, da bi s pomočjo pogovorov našli pravično rešitev neresenih vprašanj v spoštovanju pravic in zakonitih teženj slovenskega naroda ter kličemo materinsko zaščito Kraljice miru na drago Slovenijo. Iz srca pošiljam apostolski blagoslov.«⁴

Nadškof Šuštar in milanski kardinal Martini

Takoj ob napadu na Slovenijo je nadškof dr. Alojzij Šuštar prosil predsednika Sveta evropskih škofovskih konferenc kardinala Martinija za moralno pomoč in solidarnost škofovskih konferenc. Izrednega pomena je bilo, da se je večina škofovskih konferenc v Evropi, pa tudi v Kanadi in Združenih državah Amerike hitro oglasila in izrazila svojo solidarnost s slovenskim narodom, podprla njegova prizadevanja za svobodo in se obračala na vlade v svojih državah, naj

se zavzamejo za Slovenijo. Cerkev je v teh dneh še posebej pozivala k molitvi, k zaupanju v božjo pomoč in poštenemu sodelovanju.

V nedeljo, 30. junija, je nadškof dr. Alojzij Šuštar še enkrat poslal vabilo vsem evropskim škofovskim konferencam, naj podprejo prizadevanja za mir in za samostojno Slovenijo, da bi pod vplivom mednarodnih odločitev prenehali napadi na Slovenijo. »Katoliški škofje Slovenije ponovno in nujno pozivamo vse škofovske konference v Evropi in svetu ter vse katoliške organizacije, naj nadaljujejo in krepijo svoja prizadevanja, da bi prenehala vojaška agresija in okupacija Slovenije, ki jo izvaja jugoslovanska armada. Katoliška Cerkev v Sloveniji je prejela veliko spodbud in izrazov podpore. Naša Cerkev izraža vso svojo hvaležnost za besede, ki jih je izrekel sveti oče Janez Pavel II., in za vsa dosedaj prejeta sporočila solidarnosti, ki so jih poslali kardinali in škofovske konference. (...) Najbolj učinkovito sredstvo za obrambo demokracije, človekovih pravic in civilnega prebivalstva v tej mali deželi Evrope, ki se imenuje Slovenija, bi bilo takojšnje priznanje suverene države Slovenije. Kajti Slovenija je razglasila neodvisnost zato, da bi zavarovala svojo demokracijo. Zato vas prosimo, da si v tem smislu prizadevate pri vaših vladah. Zahvaljujemo se vam za vašo solidarnost in povezanost v molitvi.«⁵

Nadškof Šuštar in prijateljstva v Švici
Slovenski škofje so se v pismih in telegramih obračali na različne pomembne osebnosti političnega življenja po Evropi in po svetu. Od vsepovsod so prihajali pozitivni odzivi, naj tu omenim samo enega, ki ga je prejel nadškof dr. Alojzij Šuštar: »Tako kot sem že povedal po telefonu,

3 Papežev nagovor o Hrvaški in Sloveniji pri umestitvi kardinalov v soboto, 29. junija, v: Družina, 7.7.1991, str. 1.

4 A. Šuštar, *Cerkev in narod*, 203-204.

5 *Poziv slovenskih škofov*, v: Družina, 7.7.1991, str. 3.

sporočam, da sem prosil zveznega predsednika Flavia Cottija, naj prek švicarske vlade stori vse, da bi prišlo do prenehanja nasilja v Sloveniji. Poslal sem mu tudi kopijo tvojega telefaksa. V Bruslju, kasneje pa tudi v Luksemburgu, sem o razmerah pri vas obvestil osebno tajnico in šefa kabine ta predsednika Jacquesa Delorsa. Sporočilo bo brez dvoma doseglo predsednika Delorsa. Pričakujem njegov klic. Oris postopka: prenehanje nasilja je prioriteta naloga. Istočasno začeti s pogajanjmi z Beogradom s ciljem, da bi našli poti do dokončne miroljubne ureditve v Jugoslaviji. Dr. Kurt Furgler, švicarski zvezni svet.«⁶

Odločilna vloga Svetega sedeža pri mednarodnem priznanju Slovenije

Ko se je po volitvah leta 1990 in po plebiscitu istega leta decembra ustvaril nov položaj v Jugoslaviji in Sloveniji, je Sveti sedež z vso pozornostjo spremljal novo nastale razmere. »Kmalu se je pokazalo, da obstaja resna nevarnost, da se bodo obstoječe napetosti še povečale in celo izrodile v konflikt. Zato je sveti sedež konec januarja 1991 jasno pozval:

- k spoštovanju pravice narodov do samoodločbe
- k spoštovanju človekovih pravic in pravic narodnih skupnosti
- k odpovedni uporabi sile pri reševanju nesporazumov
- k neutrudnemu iskanju dialoga med sprtimi stranmi
- k vzpostavitvi mirnega sožitja med narodi Jugoslavije ob medsebojnem spoštovanju in pravičnosti.«⁷

Ta načela, ki jih je poudaril Sveti sedež so bila jasna podpora tudi slovenskim

prizadevanjem za samostojno državo. Podobne zahteve so se še večkrat ponovile, tako pri papeževih govorih (30. januarja, 21. aprila, 8. maja, 23. maja 1991), kakor tudi na mednarodni ravni, še posebej na srečanjih Konference za varnost in sodelovanje v Evropi (KVSE). Ta prizadevanja in posredovanje Svetega sedeža so se še bolj okrepili po razglasitvi neodvisnosti Slovenije in Hrvaške 25. junija 1991. Omenili smo že papeževo posredovanje 28. junija, 29. junija, 3. julija, omeniti pa velja še njegovo posredovanje 21. julija, 24. julija, 26. avgusta ter 5. septembra 1991.⁸

Sveti sedež je podprl oblikovanje mednarodnega soglasja o primernosti takojšnjega priznanja obeh novih držav, Slovenije in Hrvaške. S tem namenom je kardinal državni tajnik 26. novembra 1991 izročil ambasadorjem držav članic KVSE memorandum. V njem se sklicuje na načela mednarodnega prava in odredbe jugoslovanske ustave iz leta 1974 glede pravice do odcepitve od federacije in priporoča začetek sporazumnega in pogojnega priznanja neodvisnosti Slovenije in Hrvaške in drugih republik, ki bi se za to odločile. Ta postopek podelitve pogojnega priznanja je bil vezan na zahtevo, da se republike formalno obvežejo,

- da bodo spolnjevale zakonite zahteve, vsebovane v dokumentih KVSE,
- še posebej glede zaščite človekovih pravic,
- glede demokracije
- in zaščite narodnih manjšin.⁹

»Sveti sedež je z izjavo Tiskovnega urada 20. decembra 1991 bolj podrobno opredelil svoje stališče glede krize v Jugoslaviji in z diplomatskimi notami zunanjim ministrstvom Slovenije in Hrvaške sporočil

6 Odgovor dr. Kurta Furglerja (švicarski zvezni svet) na telegram nadškofa dr. Alojzija Šuštarja, v: Družina 7.7.1991, str. 8.

7 I. Jurkovič, *Dejavnost Svetega sedeža za mir*, v: Bogoslovni vestnik 61 (2001), 227.

8 Prim. I. Jurkovič, *Dejavnost Svetega sedeža za mir*, 228.

9 Prim. I. Jurkovič, *Dejavnost Svetega sedeža za mir*, 228.

svojo pripravljenost priznati njihovo suverenost in neodvisnost, hkrati pa je postavil pogoje glede tega priznanja. Ko je Sveti sedež 13. januarja 1992 prejel formalno obvezo Republike Slovenije in Republike Hrvaške, da bosta spoštovali te pogoje, je prišlo tudi do priznanja samostojnosti.¹⁰

Na srečanju ministrskega sveta zunanjih ministrov držav članic KVSE, ki je zasedal v Pragi 30. in 31. januarja 1992, je nadškof Msgr. Jean-Louis Tauran, tajnik oddelka za odnosa z državami, takole povzel stališče Svetega sedeža: »Sveti sedež je vedno upal, da se bo mogoče izogniti konfliktu v Jugoslaviji. Zato je, od začetka krize vztrajal pri zahtevi, da se federativne republike navdihujejo pri urejanju medsebojnih odnosov na 10 načelih zaključnega helsinškega dokumenta, po drugi strani pa, da čimprej začnejo z ustavnimi reformami, ki bodo pospeševale spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vključno s pravicami narodnih manjšin in tako ustvarijo pogoje za demokracijo in za resnično pravno državo. Razvoj dogodkov in predvsem uporaba orožja so na žalost spremenili to upanje v iluzijo.

Priznavajoč obstoj Hrvaške in Slovenije - to priznanje ni bilo naperjeno proti nikomur - je Sveti sedež vzel na znanje položaj, ki je bil posledica legitimnih in na demokratičen način izraženih teženj. Ko je za to priznanje postavil zahteve, je Sveti sedež želel predvsem pospešiti uresničitev vseh obveznosti, ki so bile sprejete v helsinškem procesu, in podčrtati dejstvo, da bo KVSE morala biti porok zaupanja v vprašanih, ki se nanašajo na položaj narodnih manjšin. S tem je Sveti sedež hotel, da se te nove države hkrati s

priznanjem samostojnosti in neodvisnosti svečano obvezujejo, da bodo prispevale h gradnji Evrope - Evrope človekovih pravic in demokracije.¹¹

Priznanje Svetega sedeža samostojne države Slovenije je bilo odločilnega pomena za ostala priznanja, ki so temu sledila (15. januar 1992) in za vključevanje mlade države v mednarodno skupnost. Ob tem so zanimivi tudi vsebinski poudarki oziroma neke vrste pogoji, ki so povezani s priznanjem. Vsekakor je Sveti sedež zelo dobro poznal slovenske razmere in zato opozoril na tisto, kar je bilo zares ključnega pomena pri postopni graditvi vedno bolj demokratične dežele.

Sklepne misli

Katoliška Cerkev v Sloveniji je v zgodovini tesno povezana z narodom, njegovo kulturo, jezikom in samozavestjo. Ob dogodkih, ki so povezani z njeno osamosvojitvijo, se je predvsem zavzemala za uveljavljanje človekovih pravic pod moralnim vidikom, za svobodo in enakopravnost slovenskega naroda in njegovo samostojnost. Tesna povezanost Cerkve s slovenskim narodom je razumljiva samo z vidika zgodovinskega razvoja slovenskega naroda, ki je prek krščanstva in Cerkve stopil v Evropo in evropsko kulturo.

Vodstvo Cerkve je ves čas, še posebej pa potem, ko so bile napovedane prve svobodne volitve v Sloveniji, z vso jasnostjo opozarjalo na odgovornost krščanskih laikov, da prispevajo svoj delež v družbenem dogajanju in se odločajo po svoji vesti. O tem nam govorijo izjave, ki so jih slovenski škofje zapisali pred pravno slovesnostjo v Kočevskem Rogu, pred

¹⁰ I. Jurkovič, *Dejavnost Svetega sedeža za mir*, 228.

¹¹ Navaja I. Jurkovič v razpravi *Dejavnost Svetega sedeža za mir*, 229.

plebiscitom, na dan osamosvojitve in tudi pozneje. V osamosvojitveno dogajanje so se dejavno vključevali kristjani v Sloveniji, zamejstvu in po svetu. Velikega pomena je bila tudi podpora škofovskih konferenc večine evropskih držav, Združenih držav Amerike in Kanade. Prav

posebno vlogo pa je pri osamosvojitvenih prizadevanjih Slovenije imel Sveti sedež, ki je 13. januarja 1992 med prvimi priznal samostojno državo Slovenijo in s tem odločilno vplival na druga priznanja, ki so sledila 15. januarja in pozneje.

O projektih

SVETOVNEGA

SLOVENSKEGA

KONGRESA

Uvod

Sonja Avguštin Čampa,

generalna sekretarka SSK,

Argentina - Slovenija

Za izpolnjevanje svojega poslanstva smo pri Svetovnem slovenskem kongresu v letih našega obstoja pripravili številne projekte in programe z namenom, da povežemo Slovence širom sveta z matično domovino.

V želji po povezovanju Slovencev na strokovnem področju smo leta 1998 prvič organizirali srečanje slovenskih zdravnikov iz domovine in sveta. Kmalu zatem smo začeli z organizacijo srečanj za gospodarstvenike, znanstvenike, arhitek-te in gradbenike, glasbenike, planince, pravnike, mlade raziskovalce, novinarje, nato pa še na področju turizma in gostinstva ter kmetijstva in gozdarstva. Ta srečanja so pripomogla k vzpostavitvi boljšega sodelovanja in pomagala

udeležencem, da navežejo poslovne stike s slovenskimi partnerji po svetu.

V povezavi z vstopanjem Slovenije v EZ Svetovni slovenski kongres od leta 2002 organizira simpozije z naslovom *Ko ne bo več meja*, kasneje smo pa smo jih preimenovali v *Ko ni več meja*. Namen le teh je povezovanje Slovencev ob meji na gospodarskem in kulturnem področju.

Veliko pozornosti namenjamo tudi mlajšim generacijam, za katere pripravljamo vsako leto enotedenski tabor slovenskih otrok po svetu, ki se odvijajo po različnih krajih Slovenije (vse od leta 1996). Na njih se mladi od 10. do 15. leta učijo slovenskega jezika, spoznavajo naravne in kulturne zanimivosti Slovenije, ob tem

pa navežejo stike s svojimi vrstniki. Nekateri se kasneje tudi odločijo za študij v Sloveniji.

Na Pogovorih na Kongresu (prej Večeri izza kongresa) predstavljamo posamezne uspešne rojake iz zamejstva in tujine, domačo javnost seznanjamo s problematiko slovenske manjšine v sosednjih državah, spoznavamo, kako je z vračanjem Slovencev iz diaspore, spremljamo slovenske knjižne izdaje na tujem ter domača znanstvena in literarna dela o izseljenstvu.

V želji, da bi slovensko umetnost po svetu načrtno predstavili v Sloveniji, so naši prostori namenjeni tudi razstavljanju umetniških del naših rojakov iz tujine.

S kulturnim projektom *Slovensko obrobe*, povezujemo in krepimo stike med kulturnimi društvi iz obmejnih krajev, z obeh strani slovenske meje. Srečanja popestrimo s predstavitvami pevskih zborov, razstavami, predstavitvami knjig, ogledom znamenitosti itd. Na podoben način se občasno odpravimo na študijske poti, kjer obiščemo malce bolj oddaljene slovenske skupnosti po Evropi. To je čas za spoznavanje zunaj živečih Slovencev in njihovega dela ter za prijetno druženje, ki lahko kasneje spodbudi in obrodi sodelovanje med našimi rojaki na različnih področjih.

Svetovni slovenski kongres je v 25 letih delovanja med drugimi pripravil naslednje projekte:

- 9 svetovnih konferenc slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije (Bled - Otočec 1998; Ljubljana - Gorica 1999; Radenci 2002; Novo mesto 2005; Ljubljana 2007, 2009, 2011, 2013 in 2016)

- 1 svetovno konferenco slovenskih gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije (Ljubljana - Koper 1999)
- 8 svetovnih konferenc slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije (Bled 2000; Maribor 2001; Bled 2003; Brdo pri Kranju 2005; Ljubljana 2007, 2009, 2011, 2013)
- 4 svetovne konference slovenskih gradbenikov in arhitektov iz sveta in Slovenije (Brdo pri Kranju 2004; Maribor 2006, Ljubljana 2008, Bohinj 2010)
- 2 svetovni konferenci slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije (Nova Gorica - Gorica 2006, Slovenj Gradec - Pliberk 2010)
- 2 svetovni konferenci slovenskih pravnikov iz sveta in Slovenije (Ljubljana 2010, 2014)
- 1 svetovno konferenco slovenskih planincev iz sveta in Slovenije (Bled 2008)
- 1 svetovno konferenco slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije (Ljubljana 2012)
- 2 svetovni konferenco slovenskih mladih raziskovalcev in študentov iz sveta in Slovenije (Ljubljana 2012, 2015)
- 1 svetovno konferenco slovenskega turizma in gostinstva doma in po svetu (Postojna 2014)
- 1 svetovno konferenco slovenskega kmetijstva in gozdarstva doma in po svetu (Ljubljana 2015)
- 14 strokovnih posvetov »Ko ni več meja« posvečene problematiki ob vstopanju in vstopu Slovenije v EZ (Gorica, Italija 2002; Št. Peter, Avstrija 2003; Monošter, Madžarska 2004; Bad Radkersburg, Avstrija, 2005; Trbiž, Italija 2006; Reka, Hrvaška 2007; Čedad, Italija 2008; Tinje, Avstrija 2009; Opčine, Italija

2009 in 2010, Ljubljana 2011, 2012, 2013, 2014, 2015)

- tematske konference in predavanja v povezavi z aktualnimi dogodki pod naslovom »Pogovori na Kongresu« (prvič v letu 1996; 10 ali več enot na leto)
- vsakoletne mladinske tabore za slovenske otroke po svetu (prvič organizirani v letu 1996), ki vključujejo dopoldanski pouk slovenskega jezika.
- preko 50 razstav slovenskih umetnikov iz sveta

Vseh naštetih dejavnosti pa ne bi mogli izvesti, če ne bi imeli ob sebi vrsto sodelavcev in prijateljev, ki so svoj dragocen čas in strokovno znanje delili z nami. Brez njihovega truda in nesebičnosti se ne bi mogli danes pohvaliti s številnimi uspešnimi projekti. Njim gre velika zahvala za vse, kar so naredili za povezovanje Slovencev doma in po svetu.

Na naslednjih straneh predstavljamo nekaj misli, spominov, vtisov in vizij o delu Svetovnega slovenskega kongresa, ki so jih prispevali člani organizacijskih odborov in aktivni sodelavci strokovnih konferenc ter ostalih projektov.

KONFERERENCE
SLOVENSKIH
zdravnikov

25 LET SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

mag. Andrej Bručan, dr. med.
Slovenija

Četrto stoletja je minilo od ustanovitve Svetovnega slovenskega kongresa in prav toliko časa od realizacije večstoletnih sanj Slovencev o samostojni državi. Seveda sočasnost teh dveh dogodkov ni slučajna, nasprotno od tega, zanesljivo je v celoti povezana, saj v prejšnji totalitarni državi delovanje Slovenskega kongresa v sedanji obliki ne bi bilo mogoče. Svetovni slovenski kongres ima danes za svoj osnovni cilj povezovanje vseh Slovencev, ki živijo po svetu in Slovencev, ki živijo v domovini. Totalitarni režim je nasprotno ves čas Slovence po svetu namenoma ločeval od lastnega naroda, saj je v njih videl večinoma svoje ideološke sovražnike.

Ob tem jubileju se z velikim zadovoljstvom in občudovanjem spominjam za koncev Marije in Jožeta Bernika, ki sta s svojim entuziazmom največ pripomogla, da je Slovenski kongres zaživel v sedanji

obliki in obsegu. Še posebno veliko zaslugo imata pri organizaciji srečanj Slovencev doma in po svetu. Gospa Marija Bernik je zelo hitro spoznala, kako pomembna so druženja Slovencev v domovini in tujini, zato je kot zdravnica najprej začela z organizacijo takih srečanj za zdravnike. Izkazalo se je, da je imela še kako prav. Interes naših zdravnikov po svetu je bil že takoj na začetku zelo velik, medtem ko je bil interes slovenskih zdravnikov bolj zadržan. Z veseljem lahko zadnja leta ugotavljamo, da je tudi v domovini interes za to srečanje močno porastel, kar se je še posebno pokazalo ob letošnjem srečanju, ki se ga je udeležilo veliko slovenskih zdravnikov iz domovine. Na teh srečanjih so zelo pomembne izmenjave izkušenj med zdravniki po svetu in doma. Veliko slovenskih zdravnikov je zelo uspešnih po svetu, veliko zdravnikov pa na svojem področju dosega vrhunske dosežke tudi v Sloveniji. Izmenjave

izkušenj na teh srečanjih so omogočile marsikateri napredek pri vsakodnev- nem delu z bolniki, še posebno pomemb- ne pa so izmenjave izkušenj na področju raziskovalnega dela. Zelo pomembno se mi zdi, da organizatorji vedno uvrstijo v progam tudi razprave o etičnih normah in problematiki tega področja. Številne novosti na področju medicine v zadnjem času odpirajo nove dileme na področju etike, saj je nujno potrebno preprečiti, da bi znanost in z njo medicina postala sama sebi namen.

Ob spominu na vsa pretekla srečanja pa ne moremo mimo dejstva, da izmenjava strokovnih znanj ni edini namen teh srečanj. Izrednega pomena je tudi orga- nizacija družabnih srečanj, na katerih se vzpostavljajo nova prijateljstva, srečuje- jo se kolegi po več letih, obujajo se spomi- ni in delajo načrti za naprej. Na teh sre- čanjih sem spoznal veliko kolegov z zani- mivimi izkušnjami. Še posebej so me pre- tresle zgodbe naših ljudi po izgnanstvu predvsem v Argentino, prijazen sprejem, ki so ga tam doživeli, njihove zgodbe

z vživljanjem v novo okolje in njihovo stalno hrepenenje po matični domovini, ki je dolga desetletja niso mogli brez ne- varnosti za svoje življenje niti obiskati. Šele po osvoboditvi in osamosvojitvi Slo- venije leta 1991 so se jim želje po obiskih domovine uresničile, nekateri pa so se vrnili za stalno. Toda njihova vrnitev ni bila vedno enostavna, stare strukture so še vedno, kjer je bilo le mogoče, oteževale njihovo vrnitev v domovino, saj so bili pri tem izenačeni s tujci. Včasih je bilo po- trebno vložiti kar nekaj truda, da smo jim lahko omogočili uresničitev njihovih že- lja in pravic. Prav vesel sem, ko jih sedaj srečam in vidim njihovo zadovoljstvo.

Letos je bilo organizirano že deveto sre- čanje slovenskih zdravnikov doma in po svetu. Številna udeležba potrjuje pra- vilnost dosedanje poti pri organizaciji. Prepričan sem, da bodo srečanja tudi v prihodnje združevala Slovence doma in po svetu, Svetovnemu slovenskemu kon- gresu pa ob jubileju želim tudi v priho- dnje vse dobro in veliko uspeha pri delu.

25 LET SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

prof. dr. Ivan Krajnc, dr. med.
Slovenija

Četrto stoletje srečevanj Svetovnega slovenskega kongresa je pomemben jubilej združenja, ki h koreninam pripelje slovenske znanstvenike, gospodarstvenike, arhitekta in gradbenike, umetnike, planince, novinarje, turistične delavce in mlade raziskovalce z vsega sveta, tako tudi zdravnike, ki se sestajamo na biennialnih kongresih. Tudi slednji beležijo pomemben jubilej, saj smo se zdravniki iz tujine in domačih logov prvič sestali že leta 1997. Kmalu so – od leta 1998 – sledile tudi konference znanstvenikov, arhitektov in gradbenikov, glasbenikov, planincev, pesnikov, mladih raziskovalcev, novinarjev, turističnih delavcev, a vendarle zdravniki ostajamo med bolj aktivnimi. V petindvajsetih letih se je dodobra spremenil svet in spremenili smo se mi, veliko je novosti, žal smo se tudi poslovili od nekaterih izjemnih slovenskih strokovnjakov, ki jih je poznal ves svet in so bili upravičeno naš ponos.

Prav je, da za zanamce nekako pod črto pogledamo, kaj se je dogajalo na teh naših, zdravniških kongresih Svetovnega slovenskega kongresa, o čem je tekla beseda, kako smo bili na njem prisotni snovalci, ustvarjalci in sopotniki Medicinske fakultete Univerze v Mariboru. Naše sodelovanje na srečanjih SSK ima še en pomemben vidik, namreč, tudi na teh srečanjih smo lahko gradili in utrjevali mednarodni ugled in prepoznavnost naše fakultete. Izjemnega pomena je tudi navezovanje stikov z našimi uglednimi zdravniki po svetu, saj so številni med njimi že omogočili opravljanje študijske prakse našim študentom v svojih okoljih. Preplet generacij, okolij, različnih dosežkov in vsakoletnega druženja je zagotovo recept krepitev narodne zavesti in zaveza, da bodo tudi zanamci ohranjali to lepo tradicijo.

Zdravniki različnih medicinskih strok in okolij se bomo ob jubileju sestali devetič. Razveseljivo je, da je med nami čedalje več mladih, tako iz Slovenije kot iz držav domala po vsem svetu. Medicina je že tradicionalno izjemno odprta veda, ki združuje zdravnike po vsem svetu, na kongresih in skozi publikacije se oblikujejo sodobna doktrina, izmenjava izkušenj, skupni projekti, čezmejno sodelovanje pa v prvi vrsti prinaša dobrobit bolnikom. Tako smo prav na zdravniških kongresih v okviru SSK med drugim razpravljali o različnih sistemih zdravstvenega varstva in takorekoč iz prve roke izvedeli, kako deluje zdravstvo v Združenih državah Amerike, v Argentini, Kanadi, Švici, Nemčiji, Nizozemski in drugod. Govorili smo tudi o najnovejših medicinskih pristopih v kardiologiji in vaskularni medicini, nevrologiji. Veliko je bilo govora tudi o medicinski etiki in morda je tudi ta razprava doprinesla kamenček v mozaiku oblikovanja etike. Kot je znano, smo na Medicinski fakulteti Univerze v Mariboru letos izdali svetovno posebnost: naši študentje so pod mentorstvom nosilca predmeta Medicinska etika in pravo, prof. dr. Matjaža Zwittera, in ob soglasju Svetovnega zdravniškega združenja in nevrologiji prevedli Priročnik zdravniške etike. Po zagotovitvi dr. Otmarja Kloiberja, predsednika združenja (World Medical Association) je to prvi primer v svetu, da so se takega podviga lotili študenti. Dejstvo je, da znanja o etiki ni nikoli dovolj, napisano mora biti udejanjeno v vsakdanji praksi, zato je povsem primerno, da se tudi na kongresih Svetovnega slovenskega kongresa pogosto srečamo s to temo.

Relativno pogosto na srečanjih slovenskih zdravnikov iz sveta in domovine razpravljamo o tehnologijah prihodnosti in še zlasti o novih tehnologijah v

medicini ter predstavljamo raziskovalne dosežke. Glede na to, da smo tudi kot Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru v preteklosti že sodelovali kot soorganizatorji zdravniškega kongresa v okviru SSK, smo imeli lepo priložnost, da smo predstavili naš mednarodno primerljiv študijski program, pa tudi najsodobnejšo opremo, ki našim študentom omogoča enake študijske in raziskovalne pogoje kot kjerkoli drugje po svetu. Tako smo veseli, da so nekateri uveljavljeni slovenski visokošolski učitelji na področju medicine naši sodelavci ali gostujoči profesorji, saj so ob zahtevanih vsebinah prinesli tudi drugačne poglede in izkušnje iz sveta, kjer živijo in delajo. Tudi našim študentom, ki del študija opravijo na tujih fakultetah ali klinikah, je v veliko pomoč, če jim pot utrejo slovenski strokovnjaki. Tudi to je, ne nazadnje, ena od oblik sodelovanja, saj smo številni že v preteklosti in še pred ustanovitvijo SSK navezovali stike z rojaki po svetu, da smo se lahko izpopolnjevali na tujih klinikah in fakultetah. Danes je to pomembno lažje, tudi po zaslugi strokovne konference zdravnikov v okviru Svetovnega slovenskega kongresa.

Odkrito smo spregovorili o zdravilstvu in se takorekoč iz prve roke seznanili s prakso v različnih državah po svetu. Podaljševanje življenjske dobe, težave, ki jih prinašajo starost in številne bolezni ter stanja postavljajo pred zdravništvo velike izzive, tudi v snovanju in oblikovanju študijskih programov in preoblikovanja širše družbene skupnosti. Na Medicinski fakulteti Univerze v Mariboru smo pravzaprav vizionarsko v študijski program vnesli poseben predmet Gerontologija, saj želimo naše študente kar se da celovito opremiti s potrebnimi znanji tudi na tem področju in ga posodabljam

skladno s pričakovanji razvoja stroke in svetovnimi trendi.

Pri pregledu dosedanjih razprav in predstavitev v okviru zdravniških srečanj ne moremo mimo ene najpomembnejših razprav, ki se je odvijala leta 2009. Tedaj je namreč potekala okrogla miza o izzivih, ki čakajo slovenske zdravnike, ki bi se bodisi po šolanju bodisi po delu v tujini želeli vrniti v domovino in nadaljevati svoje aktivnosti. Ko se danes oziramo na tista leta, ko je recesija že kazala obrise svoje nelepe slike, in ko ugotavljamo, da pri evidentnem pomanjkanju zdravnikov v Sloveniji, zaposlitve ne dobijo niti diplomanti obeh slovenskih medicinskih fakultet. V tujini se zaposlijo brez večjih težav, tako moramo žal ugotoviti, da smo postali ugledna, cenjena in spoštovana učna baza strokovnjakov, ki jih svet potrebuje. Tako dobi poziv predsednika republike, Boruta Pahorja, ki ga je izrazil ob podelitvi visokega priznanja konec preteklega leta Slovenskemu svetovnemu kongresu ob 25-letnem jubileju: »Naša želja ob vsem tem pa je, da se jih čimveč vrne nazaj v Slovenijo ter pomaga graditi našo skupno prihodnost,« grenak priokus.

Naj bo jubilej čas, ko se bomo vsi skupaj vprašali, kam in kako naprej? Ali smo še prepričani, da želimo biti dežela znanja in tudi relativnega blagostanja? Še menimo, da je naša osrednja skrb človek, njegovo bitje in žitje v zdravem, čistem naravnem okolju, smo še prepričani, da se morajo naši otroci na svetovnih lestvicah funkcionalnega znanja, bralne pismenosti

in sploh širokega vedenja uvrščati med razvite dežele, še menimo, da se morajo med najodličnejše univerze na svetu uvrstiti tudi naše, si ne želimo zardevati, ko pošiljamo mlade v svet – sedaj še vedno z izjemnim znanjem in usposobljenostjo? Ali pa se bomo vdali životarjenju, iskanju nenehne krivde vse povprek in prelagali odgovornost za prihodnost tega bisera, imenovanega Slovenija, v neke t. i. boljše čase? In kateri časi so to?

Kot človek in zaveden Slovenec, zdravnik, visokošolski učitelj, član evropske akademije znanosti in umetnosti, kot dekan druge slovenske medicinske fakultete, ki se ponaša z mednarodno primerljivim in uveljavljenim študijskim programom in s številnimi povezavami po svetu, z načrti nadaljnjega razvoja za dobro slovenskega zdravstva in slovenskih ljudi, si želim, da so vse težave, vsi problemi, s katerimi se soočamo, le izziv za pospešeno iskanje rešitev. Snovanje in ustanovitev ter nekajletno delovanje Medicinske fakultete Univerze v Mariboru v izjemno oteženih gmotnih in prostorskih pogojih so že en tak lep dokaz, da zmoremo, če želimo in hočemo.

Kako zelo resničen je latinski rek, naš moto, ki ga je arhitekt, prof. Boris Podrecca umestil nad vhodni portal naše nove zgradbe: »Quod serimus, metimus, quod damus, accipimus«. Kar sejemo, to žanje, kar dajemo, to prejemamo. Naj bo to zaveza za nadaljnja leta delovanja Slovenskega svetovnega kongresa in vseh strokovnih konferenc ob četrtsotletnem jubileju.

S POMINI NA PREHOJENO POT KONFERENC SLOVENSkih ZDRAVNIKOV IZ DOMOVINE IN TUJINE

akad. prof. dr. Metka Zorc, dr. med.,
Slovenija

Prehojena pot niso prazne besede. Je obdobje spominov in ustvarjanja, je obdobje spominov na brezčasne ideje in hotenja naše mladosti, ko smo verjeli, da je edina prava pot življenja in ustvarjanja, samostojna Slovenska država.

Izšolani v tujini in z globokimi koreninami, ki so nas vezale na domačo grudo, smo vedno hoteli, da bi se svet doma spremenil, da bi vsi živeli lepo in brez težav, da problemi ne bi obstajali in da bi tudi stroka, ki smo ji posvečali življenje, postala poslanstvo naroda.

Stroka, ki smo se ji zapisali mnogi slovenski zdravniki, kot posebno poslanstvo je bila vedno v ospredju kot nevidna gonilna sila, s katero smo želeli odgnati bolezen iz naše dežele.

Polni upanja v prihodnost smo se zbirali v okviru Svetovnega Slovenskega kongresa, ki je predstavljal tesne povezave z rojaki iz sveta, s preštevilno množico dobro mislečih Slovenskih ljudi, ki so vsa leta po drugi vojni nosili v srcu domovino Slovenijo.

Presunljivi so bili moji obiski rojakov v Clevelandu in Buenos Airesu, ki so bolj kot mi sami doma gojili spoštovanje do lastne grude, ljubezen do domovine, ljubezen do Slovenskega jezika in Slovenske kulture. V vseh teh mestih po svetu, tudi v Evropi, v Kanadi in daljni Avstraliji, severni in južni Ameriki, so bili ljudje – Slovenci, prežeti z neverjetnimi pozitivnimi idejami in mislimi in tudi pripravljeni pomagati prenesti znanje nazaj domov, znanje in dobrine, ki so jih uspeli ustvariti v dolgih letih življenja v tujini.

V tem vzdušju se je v Slovenijo začel počasi vračati prof. dr. Boris Pleskovič, sicer eden od uspešnih direktorjev oddelka za raziskovalno dejavnost prestižne ustanove Svetovne banke, ki je začutil, da obstaja poslanstvo pomagati domovini. Z velikim veseljem se je, tako se spominjam tistega obdobja, vključil v delo Slovenskega Svetovnega Kongresa kot podpredsednik SSK - gibanja, ki je v času osamosvajanja prav gotovo odigralo pomembno vlogo v procesu, ki se je mnogim zdel skoraj neverjetna zgodba – nova Slovenska država.

Slovenski narod je po dolгих letih hrepenenja dobil svojo državo, državo, ki so jo pomagali ustvarjati Slovenci doma in rojaki iz tujine.

Dr. Boris Pleskovič je prav gotovo s svojim vrhunskim ekonomskim znanjem imel vizijo in željo soustvarjati Slovensko državo, da bi se razvila v pošteno, pravično in za vse ljudi enako družbo. Na svoji poti je bil večkrat, to vem, razočaran, vendar je vztrajal naprej.

Spomini mi sežejo na pomladni večer, ko sem pravzaprav po naključju obiskala njegovo hišo v skoraj pravljичnem delu Ljubljane in vrt, kjer se morda utrjejo dobre misli. Ob kavi sva modrovala, kako bi povezali rojake iz tujine in Slovence doma.

Utrnila se nama je misel, da bi skozi strokovne povezave in znanje bila najboljša pot organizirati posebna srečanja v obliki konferenc in strokovnega druženja.

Boris se je navdušen lotil dela in predlagal je, naj bo prva organizirana izmenjava znanja v obliki posebne konference zdravnikov iz domovine in tujine. Sama sem bila prav tako izjemno vesela, saj

sem poznala številne kolege – Slovenske zdravnike živeče v tujini, zdravnike, ki so uspeli v svoji strokovni življenjski poti in so bili vedno pripravljeni deliti znanje in izkušnje z nami mladimi.

Tako je nastala prva konferenca Slovenskih zdravnikov. Predsednica organizacijskega odbora je bila spoštovana učiteljica nefrologije, redna profesorica univerze v Chicagu dr. Marija Bernik.

Zanimanje kolegov takrat je bilo izjemno. Vsem rojakom se je zdela posebna čast, da lahko sodelujejo na tem prestižnem dogodku, da nekateri celo prvič obiščejo Slovenijo, da se srečajo s Slovenskimi zdravniki, sorodniki in rojaki in da sploh začutijo utrip naše dežele.

Nihče od nas si ni predstavljal, da bo prva konferenca pomenila pravzaprav prelomnico v delovanju Slovenskega Svetovnega Kongresa. Ideja se je razširila tudi na druga področja znanosti, gospodarstva, umetnosti in turizma. Vsa leta od začetkov se vrstijo konference iz različnih področij dvakrat letno, uspešno in koristno za neprecenljive povezave in izmenjavo znanja in izkušenj različnih strok, učenje mladine in približevanja Slovenije resnično svetovni zgodbi.

Konference Slovenskih zdravnikov iz domovine in tujine so postale trdna tradicija. Uspešne konference se vrstijo vsako drugo leto in postajajo vse bolj in bolj uspešne zgodbe. Slovenski zdravniki smo uspeli spoznati поблиže strokovno delo rojakov Slovencev, ki so ugledni profesorji in znanstveniki, poglobili smo vezi in omogočili izmenjavo mladih študentov medicine na tujih univerzah.

Prav gotovo je izjemnega pomena, da ob pomoči naših rojakov lahko mladi vidijo

svet, vidijo dognanja medicine od blizu in si tako pridobijo pomembne izkušnje in dragoceno znanje, ki ga vsekakor lahko uporabljajo pri vsakodnevnem delu v tem lepem poklicu.

Zadnja leta se je Svetovnim Slovenskim konferencam zdravnikov iz tujine in domovine priključilo vse večje število profesorjev in zdravnikov iz Slovenije, udeležba je bila vedno vse večja in večja, kar je potrdilo, da so bila vsa hotenja organizacijskih odborov konferenc prava vizija, vizija, ki omogoča prijateljsko sodelovanje, zaradi česar tudi še dandanes prihajajo kot predavatelji Slovenski kolegi iz tujine.

To je potrdila tudi zadnja konferenca zdravnikov v maju letošnjega leta, konferenca v okviru katere pa smo se kot organizacijski odbor odločili, da prikazemo tudi probleme v katerih se nahaja

Slovenski zdravstveni sistem, probleme, ki jih skušamo reševati že dolgo desetletje.

Pred 25 leti smo se enotni odločili za samostojno Slovensko državo in obdajala nas je nepopisna sreča.

Danes nas pestijo mnogi problemi, ki so del svetovne krize, vendar bi Slovenija lahko bila drugačna, če bi sledila poti, ki je bila načrtovana pred četrto stoletje. Na tisti načrtovani poti je bil v ospredju Slovenski človek in tudi Slovenski bolnik. Zavedamo se dejstva, da je nujno ohranjati zdravje in omogočati kvaliteto življenja vsem, ki živimo v tem prelepem delu sveta in da nas morajo slišati tudi naši voditelji.

Zdravje, zdravje naroda je posebna vrednota in o tem je potrebno ponovno razpravljati na prihodnji konferenci Slovenskih zdravnikov iz domovine in tujine.

9

10

11

12

13

14

15

16

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

1. – 2. Utrinki s prve Konference zdravnikov iz sveta in Slovenije na Bledu, leta 1998.
3. – 4. Tretja konferenca zdravnikov je potekala v Radencih. Na slikah udeleženci prisluhnejo dr. Mariji Bernik, dr.med. in mag. Andreju Bručanu, dr.med.
5. Skupina slovenskih zdravnikov iz Argentine, ki so sodelovali na konferenci zdravnikov leta 2002.
6. Utrinek s tretje konference zdravnikov.
7. Predsednik SSK, dr. Boris Pleskovič, predsednik uprave Krke, Jože Colarič in Franci Feltrin na IV. Konferenci slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije, leta 2005 v Novem mestu.
8. – 9. Utrinki s četrte konference zdravnikov.
10. Tiskovna konferenca ob začetku IV. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije
11. dr. Marija in dr. Jože Bernik z dr. Vaskom Simonitijem
12. akad. prof. dr. Metka Zorc, dr.med. in prim. Majda Zbačnik, dr.med. z gosti
13. Udeleženci na odprtju V. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije, dvorana na predstavništvu Krke v Ljubljani, 2007
14. – 15. Vila Podrožnik: sprejem udeležencev konference zdravnikov leta 2007 pri takratnemu predsedniku Vlade RS Janezu Janši, častnemu pokrovitelju dogodka.
16. Udeleženci konference leta 2007 prisluhnejo predavanju doc. dr. Bojane Beović, dr.med.
17. – 19. Utrinki s VI. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije, dvorana na predstavništvu Krke v Ljubljani, 2009
20. Skupina slovenskih zdravnikov iz ZDA, ki so sodelovali na konferenci zdravnikov leta 2009.
21. prof. dr. Dušan Pavčnik, dr.med. (ZDA)
22. Jože Kastelic iz Kanade (pokojni) in Franci Feltrin
23. Slovenski zdravniki iz tujine z organizatorji konference
24. – 25. Skupina slovenskih zdravnikov iz ZDA z organizatorji so obiskali Zdravilišče Laško in Medicor.
26. akad. prof. dr. Jože Trontelj, dr.med. (pokojni) in Jože Sever
27. Začetna slovesnost VII. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije v Domus medica v Ljubljani, 2011
28. mag. Andrej Bručan, dr.med. in prof. dr. Dušan Pavčnik, dr.med. iz ZDA
29. prof. dr. Jože Rožanec, dr.med. in Silvo Lipovšek, dr.med. (Argentina)
30. doc. dr. Bojana Žvan, dr.med, prim.
31. prof. dr. Pavel Poredoš, dr.med. in prof. dr. Zmago Turk, dr.med., prim, vodita okroglo mizo na konferenci zdravnikov leta 2011
32. Udeleženci sedme konference zdravnikov prisluhnejo predavanju Bernarda Spazzapana, dr.med. (Italija).
33. akad.prof.dr. Metka Zorc, dr.med.
34. prof. dr. Vojko Kavčič (ZDA)
35. Družabno srečanje na konferenci zdravnikov leta 2011
36. doc. dr. Bojana Beović, dr.med. in dr. Boris Pleskovič na zaključku VII. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije, 2011.
37. – 39. Utrinki s VIII. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije v Domus medica v Ljubljani, leta 2013.
40. Okrogla miza o zdravstveni reformi v Sloveniji
41. Zaključki osme konference zdravnikov: doc. dr. Bojana Žvan, dr.med, prim., prof. dr. Jadranka Buturovič Ponikvar, dr.med. in Franci Feltrin
42. prof.dr. Zlatko Fras, dr.med. ob odprtju IX. Konference slovenskih zdravnikov iz sveta in Slovenije. Domus medica in predstavništvo Krke v Ljubljani, 2016.
43. – 45. Utrinki z devete konference zdravnikov, Domus medica
46. Skupina udeležencev in organizatorjev devete konference zdravnikov, predstavništvo Krke v Ljubljani.
47. – 48. Zaključek IX. Konference zdravnikov iz sveta in Slovenije na Tavčarjevem dvorcu na Visokem

KONFERENCE
SLOVENSKIH
znanstvenikov
in
gospodarstvenikov

KONFERENCE SLOVENSКИH ZNAISTVENIKOV IN GOSPODARSTVENIKOV IZ SVETA IN DOMOVINE

dr. Edvard Kobal,
Slovenija

Narodna zavednost, samozavest in ponos na lasten narod, jezik in državnost so zelo pomembni za vse, ki v okolju kjer živijo in delujejo, želijo in zmorejo prispevati k demokratičnosti posameznika in družbe. Znanstveniki in gospodarstveniki iz teh procesov niso izključeni, niti se ne morejo glede na poslanstvo izključiti. So pomembni in potencialno hvplivni člani dveh družbenih skupin, skupin, ki jima je skupno prizadevanje za napredek in uveljavljanje družbe in države v mednarodnem prostoru.

Prav po zaslugi Slovencev iz mednarodnega prostora je prišlo 27.-28. junija 1991 do ustanovitve Svetovnega slovenskega kongresa, ki si je zadal naloge pospeševanja prenosa idej in informacij ter skupnega nastopa vplivnih in pomembnih

posameznikov, med drugim tudi znanstvenikov in gospodarstvenikov v domovino in iz domovine v svet. V ta namen je Svetovni slovenski kongres leta 2000 aktiviral posebne konference znanstvenikov in kmalu za tem znanstvenikov in gospodarstvenikov skupaj.

Začelo se je konec septembra 2000 na Bledu

Da, šele konec 20. stoletja, po desetletju delovanja samostojne in neodvisne Republike Slovenije, je prišlo do prvega večjega srečanja znanstvenikov delujočih v svetu z znanstveniki iz domovine. Geslo »Poti znanosti k edinosti Slovencev« je z malo, a izbranimi besedami sporočalo, da so tudi znanstveniki poklicani h graditvi edinosti. Najprej v lastnih vrstah in nato tudi v domovini oziroma za domovino.

Izbira znanstvenikov za graditev edinstvi, za spajanje in ne razdvajanje, je bila pravilna in hkrati potrebna,

Pravilna zato, ker so znanstveniki razpeti med civilno družbo in državo v ožjem smislu besede. Dobro poznajo delovanje države in gospodarstva. So do določene mere skeptični, vendar s preudarnostjo znajo preseči ovire, ki pogostokrat drugim »stanovom« v družbi onemogočajo preboje. Preseganje ovir pri znanstvenikih je »naravno«, saj v svoji dejavnosti, v znanstveno-raziskovalni, to ne prestando izvajajo. Celo v filozofskem duhu priznavajo, da za znanost ne obstajajo (ne priznavajo) ovire in meje. Prepričanost o tem je močna sila osebnega angažiranja znanstvenikov v družbi, za pravičnejšo, napredno in učinkovito družbo.

Potrebna pa je zato, ker so znanstveniki poklicani, da s svojim javnim delovanjem kot del civilne družbe delujejo v smeri in s ciljem dviga demokratičnosti družbe. Šele z naraščanjem stopnje demokratičnosti slovenske družbe – tudi po zaslugi znanstvenikov – je poraslo prepričanje o pomenu prostega pretoka idej in informacij. Dalje pa so tudi načini vrednotenja znanstvenih spoznanj in odkritij, prepoznavanje pomena, ki jih ta spoznanja in odkritja imajo za celostni razvoj družbe prispevali k drugačnemu pogledu »od spodaj« na znanost. Postopno je postajalo vedno bolj jasno, da so znanstveniki dokaj avtonomni v družbi, da imajo potencial za preboje. Postali so bolj priljudeni.

Prva konferenca je potekala 28. in 29. septembra 2000 na Bledu. Predstavila je slovenski znanstveni potencial v svetu, tako iz zornega kota strokovnjakov v domovini, kakor z gledišča znanstvenikov delujočih po svetu. Dalje je ponudila pomembno razpravljanje o vključevanju

uveljavljenih znanstvenikov iz diaspore v visokošolske in znanstvenoraziskovalne aktivnosti v domovini. Opozorila pa je tudi na vrednotenje intelektualne in industrijske lastnine.

Druga konferenca je potekala v Mariboru in na Ptujju od 20. do 22. septembra 2001. v ospredju so bile predstavitve do tedanjih izkušenj znanstvenikov glede sodelovanja z institucijami znanja v domovini, predstavila pa je tudi razmišljanja strokovnjakov o slovenski identiteti, informacijski družbi ter globalizaciji o Venetih.

Že prvi dve konferenci na katerih so sodelovali le znanstveniki, sta prepričljivo nakazali profil in pomen konferenc za domovino ter pravičnejšo in pravičnejšo ocenjevanje njenih procesov, dometov in perspektive. Postaljo pa je tudi popolnoma jasno, da bo na konferencah potrebno govoriti tudi o tehnološkem razvoju in njegovem sožitju z gospodarstvom.

Znanstveniki in gospodarstveniki skupaj o prihodnosti Slovenije in sodelovanju Slovencev

Gospodarstveniki so se pridružili znanstvenikom na tretji konferenci.

Tretja konferenca je ponovno potekala na Bledu in sicer od 25. do 27. junija 2003. predstavila je trende v razvoju znanstvenih ved in posameznih disciplin, pomen podjetniškega duha na univerzah, raziskovalno in tehnološko dejavnost v globalizaciji ter pomen mednarodne konkurenčnosti Slovenije.

Naslednje konference (2005, 2007, 2009, 2011, 2013) so imele pretežno podobno vsebino (stanje in perspektive znanstvene in tehnološke dejavnosti v domovini, vloga univerz razmerja in odnosi med

znanostjo in gospodarskimi družbami, sodelovanje med strokovnjaki), vse pomembnejše pa je postalo predstavljanje malih in srednje velikih gospodarskih družb in omrežij, ki te družbe povezujejo in tako ustvarjajo vplivne sogovornike z visokimi predstavniki javnega sektorja.

Konference so dobile v zadnjih desetih letih profil, po katerem so postale v domovini dragocene. Prispevajo k demokratizaciji odnosov v znanstveno-raziskovalni in razvojno-tehnološki dejavnosti, največji vpliv pa imajo kar je vsekakor razumljivo, na same udeležence.

Pomen konferenc

Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov v okviru Svetovnega slovenskega kongresa so specifične promotorice razvojne vloge znanosti v slovenski družbi. Povezujejo znanstvenike in gospodarstvenike v skupne akcije ozaveščanja državljanov o nujnosti življenjskega sožitja z znanstveno-raziskovalno dejavnostjo, še zlasti z njenimi dosežki in uporabo rezultatov, čeprav hkrati ne izpuščajo raziskav na področju družboslovja in humanističnih ved znanosti, ki nudijo državljanom novo in pomembno znanje za uspešne odnose znotraj družbe na nacionalnem nivoju ter v mednarodnem (globalnem) prostoru.

Konference prinašajo v slovenski etnični prostor številna nova in pomembna znanstvena spoznanja rojakov, ki delujejo po svetu v odličnih znanstvenih središčih takoimenovane »velike« in »male znanosti«. To še zlasti velja za udeležence konferenc iz Severne Amerike in Zahodne Evrope. Istočasno pa se ti aktivni udeleženci konferenc dobro zavedajo tudi pogojev v katerih lahko znanstveniki in gospodarstveniki v domovini delujejo in dosegajo napredek ter preboje med

najuspešnejše v skupnem evropskem raziskovalnem prostoru ter v globalnem prostoru. Intelktualne izmenjave raziskovalcev iz severa in juga ter zahoda in vzhoda so dragocena pridobitev, ki pa je postala v domovini cenjena šele po izvedbi nekaj konferenc. Vzrokov za to je več, predvsem pa bi izpostavili premajhen ponos nad dosežki rojakov znanstvenikov delujočih po svetu ter zavist, da jim je uspelo.

Konference tako prispevajo k »mehčanju« trdih stališč in ocen zlasti znanstvenikov in gospodarstvenikov delujočih v domovini. Hkrati pa tudi znanstveniki in gospodarstveniki iz sveta »na licu mesta« pridobijo nove izkušnje, novo vednost o dejanskih procesih v znanstveno-raziskovalni dejavnosti in gospodarstvu v domovini.

V zvezi s konferencami ne smemo pozabiti na še eno ugodnost. Konference omogočajo navezavo stikov, tako neposredno, kakor tudi posredno s priporočili s strani udeležencev za nove generacije slovenskih raziskovalcev, ki vzpostavljajo ali utrjujejo sodelovanje v mednarodnem prostoru.

Sklepna misel

Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov so se razvile v pomembna srečanja kot naložbe v uspešnejšo, modrejšo in ponosnejšo slovensko družbo v globalnem prostoru. Kot darilo znanstvenikov in gospodarstvenikov ostali družbi, da se odloči za preboje.

MISLI OB 25. OBLETNICI SVETOVNEGA KONGRESA SLOVENIJE

Majda Ilar,
Švica

Spominjam se "Srečanj znanstvenikov in gospodarstvenikov", na katerih sem nekajkrat tudi sama aktivno sodelovala. Tu je bilo mnogo zanimivih idej in prikazov delovanja strokovnjakov iz raznih delov sveta, kot npr. iz ZDA, Nemčije, Švice, Slovenije in drugih dežel iz raznih panog industrije ter razvoja na različnih univerzah.

Človek se vedno uči in poučno je slišati kaj se dogaja drugje, če pa za tem stojijo naši rojaki, pa je to še toliko bolj zanimivo in včasih prav razburljivo.

Tudi srečanja pri kosilu, med odmori in ob večerih so bila prijetna. Tako je bil nepozaben večer v družbi s predsednikom Janezom Drnovškom, ki ga je znanost vidno navdihovala.

Spominjam se tudi dobrih idej, pričakovanj in napotkov ob osamosvojitvi Slovenije na Bledu. Kako daleč od tega so današnji dosežki. Kako kruta je stvarnost in kje so vizije ter upanja za naše mlade rodove, ki so še bolj kot mi nekoč, prisiljeni iskati delo v tujini. In to ob ostrim in neizprosni konkurenci vse bolj zahtevnega uma, iznajdljivosti pri spremembah in vse daljšimi delovnimi pogoji.

Zanimivo bi bilo vedeti, kaj se bo dogajalo v naslednjih letih pri SSK? Jasno je, da vse teče s praviimi in požrtvovalnimi ljudmi. Sicer pa vse zaspi in kmalu pade.

Pri tem imam v mislih dve osebi, ki sta mnogo let, s polnim elanom na visokem nivoju, strokovno in ob slabih finančnih podporah, vodila vse vrste različnih

kongresov. To sta bila Jana Čop in Franci Feltrin. Hvala in vsa čast.

Prav gotovo je še nekaj drugih, ki bi zaslužili pohvalo, vendar tako nesebično in z zastavitvijo lastnega zdravja, njiju nihče ne dosega.

Želim, da bi se ta srečanja nadaljevala, vendar ne v okviru neke stranke, temveč prosto v sferi znanosti, umetnosti, zdravstveni, arhitekturni, glasbeni in planinski sferi.

KONFERENCE ZNANSTVENIKOV IN GOSPODARSTVENIKOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

prof. dr. Jadran Lenarčič,
Slovenija

Društvo Svetovni slovenski kongres obeležuje že petindvajseto leto svojega delovanja. V tem času je Društvo organiziralo mnogotere pomembne aktivnosti z namenom povezovanja Slovencev v zamejstvu in po svetu z matično domovino. Svetovni slovenski kongres je s svojim kakovostnim ter družbeno pomembnim delovanjem pridobilo status društva v javnem interesu na področju raziskovalne dejavnosti. Društvo je svoj prispevek izkazalo že pri osamosvojitvi Slovenije ter na področju oblikovanja temeljne zakonodaje o Slovencih po svetu, na podlagi katere bi se vsi Slovenci po svetu lahko čutili in bili obravnavani kot del vseslovenske skupnosti in kulture.

Institut »Jožef Stefan« je pri tem večkrat sodeloval z Društvom predvsem pri soorganizaciji in kot gostitelj konferenc

znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije. Navedene konference in drugi dogodki so pripomogli k vzpostavitvi boljšega medsebojnega sodelovanja ter mreženja in pomagale udeležencem, da so navezali strokovne, poslovne in osebne stike s slovenskimi in tujimi partnerji po svetu. Konference redno podpirajo najvišje ustanove Republike Slovenije. S svojimi častnimi pokroviteljstvi in govori so svoje priznanje izkazali številni predsedniki Republike Slovenije, predsedniki Vlad RS, predsedniki SAZU in resorni ministri.

Konference znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije imajo velik družbeni pomen in veljajo med mladimi znanstveniki in raziskovalci kot vrhunski ter predvsem koristen dogodek pri vzpostavljanju mostov med slovenskimi

in tujimi ustanovami ter posamezniki. Vrata, ki jih odpirajo te konference, so namenjena pretoku v obe smeri, našim raziskovalcem v tujini pri vračanju v domovino, in raziskovalcem, ki delujejo v Sloveniji, da vzpostavijo povezave, s pomočjo katerih lahko učinkoviteje vstopajo v evropski in svetovni raziskovalni prostor. Prisrčno je videti interes mladih raziskovalcev, ko prisluhnejo osebnim izkušnjam starejših oziroma tistih, ki so se podali na pot v tujino, kot tistih, ki so premagovali vse ovire pri vračanju v Slovenijo. Dvorana Instituta je ob vsaki konferenci pogostokrat prenapolnjena.

Posamezne sekcije teh konferenc so namenjene prezentacijam, kot je bilo omenjeno, pomembne pa so tudi sekcije, v okviru katerih različna uspešna slovenska podjetja skušajo pritegniti kadre iz tujine v svoje vrste. Predvsem gre za predstavitve razvojno usmerjenih podjetij, ki iščejo mlade in izvrstno izobražene kadre. Ob tem potekajo tudi raznovrstne okrogle mize, na katerih razpravljajo tematike, vezane na sodelovanje slovenskih raziskovalcev in znanstvenikov doma in v tujini. Na teh okroglih mizah sodelujejo vrhunski slovenski raziskovalci, znanstveniki, inženirji in podjetniki.

Posebej dragocen je prav prispevek podjetnikov, ki so s svojo prodornostjo, iskrihostjo in kakovostjo prodrli na tuje trge. Prav taki podjetniki se najbolj opirajo na ambiciozne in dobro izobražene kadre in jim nudijo najbolj perspektivne kariere na razvojem in raziskovalnem področju. Ključne pa so pri tem tudi povezave na akademskem področju med tujimi in domačimi univerzami ter raziskovalnimi inštituti h katerim doprinaša tudi serija konferenc znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije.

Svetovni slovenski kongres je vseslovenska organizacija, ki s svojimi raznovrstnimi aktivnostmi posreduje domači in mednarodni javnosti ter državnim organom v Sloveniji probleme slovenstva in Slovencev. Namen njegovega delovanja je tudi izmenjava znanja ter predvsem prenos dobrih praks v Slovenijo s poudarkom na vračanju slovenskih rojakov v domovino. S svojim delom plemeniti in razvija odnose s slovenskimi rojaki ter povezuje slovenske znanstvenike, raziskovalce, umetnike, gospodarstvenike, zdravnike, pravnike in študente po svetu in s tem doprinaša k prepoznavnosti Slovenije v svetu.

KONFERENCE ZNANSTVENIKOV IN GOSPODARSTVENIKOV

prof. dr. Dušan Povh,
Nemčija

Vizija in cilj Svetovnega Slovenskega kongresa (SSK), ki je bil ustanovljen leta 1991, je poglobljati povezave med Slovenci, ki živijo v zamejstvu in drugje v tujini, s Slovenci v domovini. To sodelovanje goji SSK predvsem na področjih kulture, znanosti in gospodarstva. Ena od poti za doseg te ciljev je organiziranje konferenc, na katerih Slovenci iz tujine in Slovenci iz matične domovine izmenjujejo izkušnje in razpravljajo o idejah in možnostih za nadaljnji razvoj Slovenije.

Prva taka konferenca pod naslovom »Konferenca slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije« je bila organizirana leta 1999. Od tega časa naprej se vrstijo konference vsake dve leti. Letos bomo imeli že deveto konferenco s to tematiko. Po vzgledu teh uspešnih konferenc prireja SSK še celo vrsto drugih, podobnih konferenc na različnih področjih.

Pomen konferenc lahko razberemo iz dejstva, da so častni pokrovitelji konferenc, tudi s pozdravnimi nagovori, pogosto predsedniki republike ali predsednik vlade. Vidni predstavniki znanosti in gospodarstva imajo na konferencah uvodna predavanja, ki pokrivajo globalne probleme družbe na področju etike, znanosti in gospodarstva.

V spominu nam ostajajo nekatera odmevna uvodna predavanja:

»Lastno gospodarstvo-jamstvo za obstoj«

O bodoči gospodarski stdr. Andreja Bajuka, ki je bil kasneje predsednik slovenske vlade, še v času, pred njegovim prihodom iz Pariza v Slovenijo. Predaval je o bodoči gospodarski strategiji za Slovenijo.

»**Etični izzivi globalizacije**« teologa prof. dr. Jože Kraševca, ki je načel pomembno vprašanje etičnih načel pri globalizaciji.

»Evropsko področje znanja in inovacijska konkurenčnost Unije« prof. ddr. Erich Hödla, podpredsednika Evropske akademije znanosti in umetnosti. Poročal je o pričakovanih za inovacije v Evropski Skupnosti, kot pogoja konkurenčnosti v globalnem svetu.

»**Svetovni red pred razpotjem**« prof. dr. Jože Trontlja, **žal prezgodaj preminulega** predsednika SAZU. Njegova vizija nadaljnjega razvoja je bila dokaj pesimistična, vendar razmere dandanes kažejo, da je imel verjetno prav. Svetovno gospodarsko krizo je videl le kot del splošne krize vedenja globalnega človeštva. Dolgoročna rešitev naj bi ležala v spremembi prioritete vrednot.

Med predavatelji in udeleženci konferenc je bilo veliko svetovno znanih Slovencev, ki delujejo na tujih univerzah, v velikih svetovnih koncernih ali kot samostojni podjetniki. V začetnem času po osamosvojitvi Slovenije so to bili predvsem naši ljudje, ki so emigrirali še za časa ali kmalu po njenem koncu in tisti, ki so v 60-tih in 70-tih letih preteklega stoletja odšli iz Jugoslavije v tujino. Ti znanstveniki in gospodarstveniki dobro poznajo tako slovensko mentaliteto in kulturo kot tudi kulturo narodov, kjer živijo. To jim omogoča objektivno primerjavo razmer v obeh deželah in s tem tudi izražanje dobronamerne kritike razmer v Sloveniji. S časom se sestava aktivnih udeležencev konferenc polagoma spreminja, saj ima po osamosvojitvi Slovenije veliko več mladih znanstvenikov možnost specializacije ali dolgoletne zaposlitve v tujini: »Ti predvsem poročajo na konferencah o njihovem znanstvenem delu v tujini«.

Delo konferenc se odvija po sklopih s predavanji in diskusijo ter v obliki okroglih miz, ki obravnavajo različne teme. Nekaj zanimivih in perečih tem se ponavlja na skoraj vseh konferencah:

Povezava univerz in gospodarstva

Gospodarski uspeh držav v globaliziranem svetu in s tem tudi standard njihovih ljudi je odvisen od razvoja gospodarstva in osvajanja visokih tehnologij, ki prinašajo kvalitetna in dobro plačana delovna mesta. Manj kvalitetna delovna mesta pa se zaradi visokih produkcijskih stroškov selijo v manj razvite dežele. Ta visokokvalitetna delovna mesta zahtevajo dobro izobražene in inovativne ljudi, ki naj bi jih posredovala univerza. Diskusije pri konferencah so prikazale pozitivne primere takega pretoka absolventov univerze v industrijo v tujini. Žal je tega pretoka najboljših kadrov v Sloveniji le malo. Najboljši absolventi in doktorandi ostanejo na univerzi ali na institutih, ali gredo v tujino, kjer dobijo boljše možnosti za delovanje. Drug razlog za to stanje je, da industrija, razen izjem, še ni tako razvita, da bi lahko uspešno absorbirala visokokvalitetne znanstvenike. Poleg tega investira država v Sloveniji za njeno velikost nesorazmerno velik delež razvojnih sredstev v bazične raziskave in ne v razvoj inovativnih produktov. Zaradi tega imamo sicer nekaj mednarodno priznanih znanstvenikov, ki pa dolgoročno ne doprinesejo k dvigu kvalitete industrije.

Slovenske univerze v pogojih evropskega in svetovnega trga

V teh sklopih so bile zanimive predstavitve znanosti v Sloveniji. V tujini deluje na univerzah in drugih institucijah vrsta vrhunskih slovenskih znanstvenikov. Na konferencah so poročali o njihovih delovnih izkušnjah v drugih

znanstvenih okoljih in možnostih sodelovanja s Slovenijo. Vedno znova je bilo govora o zaprtosti slovenskega univerzitetnega prostora. Kljub nekaterim željam in poizkusom so realne možnosti vrnitve Slovencev iz tujine majhne. Ovira so birokratske zapreke, denarni problemi in tudi cehovsko zaključena univerzitetna združba. Situacija se bo, tako upamo, v bodočnosti izboljšala zaradi nujnosti odprtja univerzitetne scene v Evropo. Vedno več študentov in doktorandov gre v okviru različnih mednarodnih programov ali tudi po privatnih povezavah za dalj časa na specializacijo ali delo v tujino. Nekateri, žal verjetno najboljši, pa večinoma ostanejo tam. Tisti pa, ki se vrnejo in so izkusili odprtost znanstvene scene v tujini, bodo pozitivno vplivali na spremembe pri nas.

Raziskovalne politike in njihovo uresničevanje

Prispevki na konferencah so osvetlili področja raziskav in razvoj gospodarstva v Sloveniji in na tujem na različnih področjih, npr. energetike, farmacije, biofizike in kemije.

Predstavitev izkušenj in dosežkov slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov v tujini

Pri vsaki konferenci predstavljajo slovenski znanstveniki iz tujine in iz Slovenije njihove dosežke na svojih delovnih področjih. Zanimiva predavanja posredujejo pregled inovacij na različnih področjih znanosti in bi lahko posredovala tudi ideje za podjetja v Sloveniji.

Mala in srednja podjetja ter njihov pomen v gospodarstvu

Gospodarska moč države je močno odvisna od dobrega delovanja majhnih in srednjih podjetij. Ta zaposlujejo veliko večino delovnega prebivalstva. Zaradi tega je problematika malih in srednjih podjetij tudi ena od ponavljajočih tem pri konferencah. Predstavniki malih podjetij v Sloveniji in tisti iz tujine imajo priložnost predstaviti njihovega dela in obravnavajo tudi njihove probleme. Tipično je, da je večina teh podjetij nastala izključno z lastnimi sredstvi in idejami ter brez tuje pomoči. Sama si tudi iščejo partnerje in trge v tujini. Gospodarska in obrtna zbornica sicer podpira razvoj teh podjetij, kolikor te razmere to dopuščajo. Vendar je splošno mnenje, da bi država morala bolj intenzivno podpirati njihov razvoj.

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

1. – 6. Utrinki s I. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije na Bledu leta 2000. Na fotografijah so med drugimi prof. dr. Anton Mavretič, dr. Dušan Petrač, Majda Ilar, dr. Edvard Kobal in dr. Stanislav Raščan, ki s Svetovnim slovenskim kongresom sodelujejo še danes.
7. II. Konferenca slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, Maribor 2001.
8. Odprtje III. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije na Bledu leta 2003.
9. Omizje na tretji konferenci znanstvenikov in gospodarstvenikov: dr. Edvard Kobal, dr. Boris Pleskovič, prof. dr. Anton Mavretič
10. dr. Marija in Jože Bernik
11. Takratni predsednik RS, dr. Janez Drnovšek, je sprejel udeležence konference.
12. Udeležence je nagovoril tudi Joseph Sutter
13. Udeleženci konference s častnim pokroviteljem, predsednikom Republike Slovenije.
14. Odprtje IV. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, Brdo pri Kranju, 2005
15. – 18. Utrinki s četrte konference znanstvenikov in gospodarstvenikov na Brdu pri Kranju
19. Odprtje V. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, Ljubljana, 2007
20. V imenu častnega pokrovitelja je udeležence konference sprejel takratni minister za finance, sedaj že pokojni dr. Andrej Bajuk.
21. – 23. Utrinki s pete konference znanstvenikov in gospodarstvenikov
24. Udeleženci na odprtju VI. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije v Državnem zboru v Ljubljani leta 2009.
25. Častni pokrovitelj konference, takratni predsednik Vlade RS Borut Pahor, nagovarja udeležence.
26. Pokojni direktor Kemijskega Inštituta prof. dr. Janko Jamnik
27. – 28. Utrinki s šeste konference znanstvenikov in gospodarstvenikov
29. Skupinska fotografija udeležencev ob zaključku VII. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, Ljubljana 2009
30. Takratni predsednik SAZU akad. prof. dr. Jože Trontelj (pokojni) in podpredsednik Evropske akademije znanosti in umetnosti prof. ddr. Erik Hödl pred začetkom VII. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, Ljubljana 2011
31. Udeleženci na odprtju VII. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije na Gospodarski zbornici v Ljubljani, 2011
32. – 35. Utrinki s sedme konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov
36. dr. Edvard Kobal in prof. dr. Miha Tišler
37. Jože Colarič, predsednik uprave Krke, d.d. Novo mesto
38. dr. Karlo Bresciani (Italija)
39. Predavanje preko videokonference
40. Odprtje VIII. Konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Ljubljana 2013
41. akad. prof. dr. Jože Trontelj (pokojni)
42. – 44. Utrinki z osme konference slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov
45. Udeleženci prisluhnejo sedaj že pokojnemu prof. dr. Janku Jamniku
46. prof. dr. Anton Mavretič, ZDA
47. dr. Dušan Petrač, ZDA

KONFERERENCE
SLOVENSKIH
*arhitektov
in
gradbenikov*

S VETOVNI SLOVENSKI KONGRES - MOST MED DOMAČIMI IN TUJIMI STROKOVNJAKI

Bogdan Reichenberg,
Slovenija

Oblikovanje prostora in nova znanja, je bil delovni naslov 2. srečanja arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije v Mariboru, 19. in 20. oktobra 2006, v katerem sem imel na podlagi vabila vodstva konference priložnost intenzivno sodelovati. Čas konference in tema, predvsem pa kraj srečanja niso bili naključni. Pokrivali in uokvirjali so poseben dogodek - začetek dela nove slovenske šole za arhitekturo na Univerzi v Mariboru. V pripravah in neformalnih pogovorih, ki so trasirali vsebinsko sporočilo konference, se je kaj kmalu namreč oblikovala teza o potrebi formiranja nove šole za arhitekturo v Mariboru, ki jo je vsebinsko podpiral predsednik konference dr. Boris Pleskovič, tudi sam arhitekt po osnovni izobrazbi. V prizadevanjih za novo šolo ni šlo za ustvarjanje konkurence obstoječi ljubljanski šoli, ki permanentno deluje

že 80 let, temveč za formiranje vzporednega, morda alternativnega programa arhitekturnega študija. Bil sem vesel povabila v to aktivnost, še posebej, ker sem tudi sam delil mnenje o nujnosti druge slovenske šole. Majhno delovno grupo, ki je bila formirana ob predsedniku, so sestavljali še Boris Podrecca, Ludvik Trauner (dekan fakultete za gradbeništvo) in jaz, kasneje pa so nam še pridružili posamezniki iz mariborske univerze.

Oddelek za arhitekturo mariborske Gradbene fakultete je odprl vrata prvim študentom prav v jeseni leta 2006. Vendar je pred to otvoritvijo preteklo veliko let naporov za ustvarjanje solidne podlage, ustrezne mase projektov in strokovnih gibanj, ki so omogočile realizacijo zamišljenega programa nove šole. Nastanek neke nove šole je bil nujno povezan

z obstojem potrebne intelektualne kritične mase, ki jo je do velike mere zagotavljala Mariborska univerza. Ne glede na relativno nemoč pri določanju kriterijev za tako vrednotenje, se da ugotoviti, da je v obdobju zadnjih štirideset let v Mariboru nastalo nekaj projektov, katerih strokovni domet je močno presegel lokalni nivo. Ugotovitve teh projektov so utirile mestni urbani razvoj daleč naprej in tako po svoje razložile dejstva, ki so govorila v prid formiranja druge slovenske šole za arhitekturo. Istočasno je razpoložanje v slovenskem prostoru dozorelo za uvedbo nove šole, Maribor pa je tudi že dosegel kritično maso potencialnih pedagoških struktur, ki bi lahko omogočale razvoj in realizacijo ustreznih strokovnih programov. V mnogih neformalnih debatah, ki so sledile, so se korakoma izoblikovala stališča, izrisal se je profil nove šole, razširile so se pripravljalne ekipe. Prisotnost politikov in strokovnjakov na tej konferenci je bila izjemna: predsednik SAZU dr. Boštjan Žekš, minister za visoko šolstvo dr. Jure Zupan, predsednik komisija DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu Janez Kramberger, državni sekretar za Slovence posvetu Zorko Pelikan ter Boris Podrecca, Vladimir - Braco Mušič, Boštjan Vuga, Špela Videčnik in še mnogi. Delo je bilo razdeljeno v posamezne sklope, sam sem imel priložnost moderirati v prvem sklopu - predstavitev arhitektov iz sveta, kjer so nastopili: Aleš Prinčič (Italija), Suzana Rutar (ZDA), Igor Kebel (Nizozemska) Boris Bežan (Španija), Vanja Samec (Avstrija) in posebej zanimivo je bilo primerjati tuje izkušnje z našimi. Svoj pogled na formiranje nove šole sem pojasnil v tretjem sklopu - nova šola za arhitekturo, ki ga je moderiral Uroš Lobnik. Četrty in peti sklop sta bila gradbeniška, z moderiranjem akad. Petra Fajfarja in Andreja Umka. V program te konference je bila - na moje veliko

Glavni most v Mariboru

veselje, postavljena tudi razstava 15 - letnice del biroja Reichenberg arhitektura „Prostori kot so“ v Razstavnem salonu Rotovž, odprta s pronicljivim nagovorom dekana Fakultete za arhitekturo iz Ljubljane, Petra Gabrijelčiča. Konferenca je v celoti izpolnila pričakovanja s tem, ko je ustvarila širši družbeni okvir za začetek delovanja nove šole in polje sporazumevanja v različnih izkušnjah arhitektovega delovanja.

Druga konferenca, na katero sem bil povabljen, je bila čez dve leti, 2. do 3. oktobra 2008 v Ljubljani in tudi ta se lahko ponaša z odlično udeležbo. Razen obvezne politične prisotnosti, z vidnimi predstavniki, je bil zvezda prireditve arhitekt Janez Hacin iz Švice. V odmevnem uvodnem predavanju z naslovom Kaj so me naučili na ameriški fakulteti za arhitekturo, je postregel z vrsto pragmatičnih in vsebinsko polnih ugotovitev, ki so se v nadaljnjih debatah kazale kot usmeritve. Sam sem ponovno moderiral prvi sklop - predstavitev arhitektov iz sveta, z odličnimi gosti - Alojz J. Cerar, Švica; Milan Greiner, Švica; Janez Lapajne, Švica; Pedro Forznarič, Velika Britanija in Viktor Sulčič Argentina. Arhitekto iz Slovenije - biro Bevk-Perović, biro Enota in Jurij Kobe je predstavil Andrej Hrausky, o

dilemah urbanega razvoja je govoril tretji sklop, ki ga je vodil Andrej Pogačnik. Sodelovali so Peter Bassin, Janez Koželj, Aleš Prinčič, Maja Simonetti, Alma Zavodnik - Lamovšek, Uroš Lobnik in Metka Sitar. Smiselni prehod v območje gradbeništva je formiral Venčeslav Sprager iz Nemčije z razmišljanjem o arhitekturi in gradbeništvu skozi prizmo kapitala in umetnosti. Dva sklopa v tem okviru sta ponovno vodila akademik Peter Fajfar in Andrej Umek. Se pa je v tej konferenci prvič pojavila tudi krajinska arhitektura, v posebnem sklopu, ki ga je vodila Blanka

Bartol, sodelovali pa so Davorin Gazvoda, Nataša Bratina - Jurkovič in Ina Šuklje. Tudi za to konferenco velja ugotoviti, da je v celoti izpolnila pričakovanja.

Kaj torej reči ob jubileju 25 letnice delovanja Svetovnega slovenskega kongresa? Da se veselimo njegovega dela, specifične gradnje mostov med domačimi in tujimi strokovnjaki, da uspešno nastopa v okviru posameznih družbenih prizadevanj in da mu ob tej priliki čestitamo z željo po nadaljevanju uspešnega in odmevnega dela.

ŠAHVALA SVETOVNEMU SLOVENSKEMU KONGRESU ZA POMOČ PRI USTANOVITVI NOVEGA ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA ZA ARHITEKTURO NA UNIVERZI V MARIBORU

prof. dr. Ludvik Trauner,
Slovenija

Ob prehodu v novo tisočletje, ko je Slovenija leta 1991 prvič v zgodovini postala neodvisna država in v letu 2004 tudi članica Evropske unije, smo na Univerzi v Mariboru ustanavljali nove fakultete in univerzitetne programe: v letu 2003 Medicinsko fakulteto, v 2006 Filozofsko fakulteto in v 2007 nov univerzitetni študijski program Arhitektura na takratni Fakulteti za gradbeništvo. S tem je Univerza v Mariboru postala popolna univerza, kot je to že v šolskem letu 1994/1995 v pozdravnem nagovoru na proslavi 20. obletnici Univerze v Mariboru in imenovanju njenih štirih tehniških fakultet predlagal akademik dr. Anton Trstenjak.

Pot za ustanovitev novega študijskega programa arhitekture v Mariboru ni bila

lahka in se je o njej govorilo kar več desetletij - podobno, kot so nastajali in se razvijali tudi drugi študijski programi, od leta 1959 do ustanovitve Univerze v Mariboru leta 1975 ter akreditacije univerzitetnih, magistrskih in doktorskih programov na Fakulteti za gradbeništvo. Že v 70-tih sta o novem študijskem programu arhitekture razpravljala predstojnika Oddelka za gradbeništvo na takratni Višji oziroma Visoki tehniški šoli, arhitekta prof. Jarislav Černigoj (1969 - 1972) in prof. Ivan Kocmut (1979 -1983). V obdobju od imenovanja Tehniške fakultete leta 1985 do nastanka štirih samostojnih tehniških fakultet leta 1995 si je zlasti prof. Borut Pečenko (1985 - 1992), ki je bil obnem univerzitetni in mariborski mestni arhitekt ter predsednik takratne jugoslovanske zveze arhitektov ter ustanovitelj

in vodja projektivnega biroja na Fakulteti za gradbeništvo, prizadeval ustanoviti program arhitektura, vendar mu je, žal, nenadna smrt to preprečila. Njegovo idejo sem kot zadnji dekan takratne Tehniške fakultete (1993 - 1995) in prvi dekan Fakultete za Gradbeništvo (1995-2009) vztrajno prenašal naprej na mlajše sodelavce. K sodelovanju sem uspel pridobiti uveljavljeno arhitektko dr. Metko Sitar, ki je leta 2001 na Fakulteti za gradbeništvo prevzela vodenje Centra za urbanizem in varstvo okolja ter ob ustanovitvi Katedre za stavbarstvo, prostorsko načrtovanje in varstvo okolja postala tudi njena predstojnica. Uspešno je kreirala nove predmete, vezane na področje arhitekture in prostorskega načrtovanja v okviru področij gradbeništva in prometa ter skrbno privabljala nove mlade učiteljske moči.

Po vstopu v novo tisočletje smo pričeli z intenzivno pripravo novega univerzitetnega študijskega programa arhitektura v sodelovanju z mednarodno uveljavljenim arhitektom slovenskega rodu akad. prof. mag. Borisom Podrecco in z odločnim prizadevanjem arhitekta dr. Borisa Pleskoviča, predsednika Svetovnega slovenskega kongresa (SSK). Široko podporo smo imeli v uglednih mednarodnih strokovnjakih, zbranih na prvih dveh konferencah slovenskih arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije (SAGSS). Leta 2007 je bil univerzitetni študijski program arhitektura prve stopnje uspešno akreditiran in integralno vključen v okvir bolonjsko prenovljenih programov gradbeništvo, gospodarsko inženirstvo in promet na Fakulteti za gradbeništvo Univerze v Mariboru, ki je za aktivno sodelovanje pri pripravi in uvedbi novega študijskega programa arhitekture v Mariboru ob slavnostni otvoritvi oktobra 2007 podelila priznanje

akad. prof. mag. Borisu Podrecci, dr. Borisu Pleskoviču, izr. prof.dr. Metki Sitar in prof. dr. Ludviku Traunerju. Akademik prof. mag. Boris Podrecca, ki je s svojimi bogatimi izkušnjami ne samo pomagal pri sestavi programa arhitekture, okrepljeni z naravoslovnimi in okoljevarstvenimi predmeti gradbeništva, temveč tudi z rednim pedagoškim delom v izobraževanju in vzgoji prvih študentskih generacij, je rad poudarjal, da mora mariborska šola arhitekture pridobiti poseben »kolor«, orientiran proti sončnemu vzhodu in severu! Novo šolo za arhitekturo so na 2. konferenci SAGSS v Mariboru leta 2006 predstavili akad. prof. mag. Boris Podrecca, prof. dr. Dušan Povh, izr. prof. dr. Metka Sitar, izr. prof. Uroš Lobnik, izr. prof. Bogdan Reichenberg in doc. Janko Zadravec.

V letu 2010 je bil študijski program arhitektura prve stopnje nadgrajen z drugo magistrsko stopnjo, ki je v letu 2012 dobila prve diplomante, magistre arhitekture. Fakulteta za gradbeništvo, ki se je leta 2015 preimenovala v Fakulteto za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo (FGPA), vsako leto na osnovi preiskusa sposobnosti vpiše v univerzitetni program arhitektura prve stopnje okrog 40 novincev, letno pa je v vseh generacijah povprečno vpisanih skupaj okrog 200 študentov.

Leta 2017 bo šola arhitekture v Mariboru slavila jubeljno 10. obletnico. Takrat se bo že ponašala s prenovljeno monumentalno dvotraktno stavbo na vogalu Krekove in Tyrševe ulice (glej fotografijo), zgrajeno v letih 1906 in 1907 po načrtih mariborskega stavbenika Rudolfa Holzerja. Sedaj stavbo s sofinanciranjem državnih in evropskih sredstev prenavljajo po načrtih arhitekta doc. Janka Zadravca.

V letu 2017 bo šola arhitekture v Mariboru v prenovljeni stavbi na vogalu Krekove in Tyrševe ulice.

Na tem mestu moram izreči zahvalo SSK, ki ima posebne zasluge, da je nov študij arhitektura nastal prav v Mariboru. Z organizacijo uspešnih svetovnih srečanj slovenskih znanstvenikov, zdravnikov in gospodarstvenikov je prišlo, kot je dejal predsednik SSK dr. Boris Pleskovič, do pomembnih izmenjav znanja, idej in poznanstev med slovenskimi strokovnjaki, ki živijo v tujini, s kolegi v Sloveniji. Posebej pomemben delež za celotno področje grajenega prostora so prispevala srečanja na štirih konferencah slovenskih

arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije: 1. konferenca na Brdu pri Kranju, (9. in 10. septembra 2004), 2. z naslovom »Oblikovanje prostora in nova znanja« v Mariboru (19. in 20. oktobra 2006), 3. v Ljubljani (2. In 3. oktobra 2008) in 4. v Bohinju (20. In 21. oktobra 2010). Vsebine in podrobnosti konferenc so skrbno zbrane v štirih priložnostno izdanih zbornikih. Na 1. konferenci je častni pokrovitelj predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek v slavnostnem nagovoru podal skupni moto »Živimo na prostoru, kjer srednjevropski svet tone v sredozemskega, kjer se italjanski svet lomi ob slovenskem. To stičišče kultur je pustilo pečat na prostoru, ki smo ga urejevali skladno s svojim načinom življenja, svojo tradicijo in lastno kulturo. Ta prostor je naš dom. Dom, ki ga zaradi lepote in raznovrstnosti naravnega in grajenega okolja s ponosom kažemo obiskovalcem naše dežele«.

Ob jubilejni 25. obletnici Svetovnega slovenskega kongresa z veseljem kličem: Srečno na nadaljnjo pot!

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

1. – 2. I. Konferenca slovenskih arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije, Brdo pri Kranju, 2004. Sprejem pri takratnemu predsedniku Republike Slovenije, dr. Janezu Drnovšku.

3. prof. dr. Boris Podrecca

4. Udeleženci prve konference arhitektov in gradbenikov

5. Odprtje II. Konference slovenskih arhitektov in gradbenikov z sveta in Slovenije, Maribor 2006

6. – 9. Utrinki z druge konference arhitektov in gradbenikov

10. Odprtje III. Konference slovenskih arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije, Ljubljana 2008

11. mag. Janez Hacin, Švica

12. – 13. Utrinki s tretje konference slovenskih arhitektov iz sveta in Slovenije

14. Udeleženci na odprtju IV. Konference slovenskih arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije, Bohinj 2010

15. – 18. Utrinki s četrte konference arhitektov in gradbenikov

KONFERENCI
SLOVENSKIH
glasbenikov

GLASBA KOT IZRAZ SLOVENSKE IDENTITETE MED SLOVENCIM V TUJINI

Sonja Avguštin Čampa,
Argentina - Slovenija

Na pobudo Slovencev iz Kanade je Svetovni slovenski kongres leta 2006 organiziral prvo konferenco slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije in tako razširil spekter strokovnih konferenc še na umetniško področje. Dogodek smo organizirali v sodelovanju z Glasbeno šolo Nova Gorica, Slovenskim centrom za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in Glasbeno matico iz Ljubljane. Vseslovensko strokovno srečanje glasbenikov je kot priložnost in cilj povezovanja celotnega slovenskega kulturnega prostora izbralo obe goriški mesti: Gorico in Novo gorico. Ob strokovnem programu smo pripravili tudi dva koncertna večera v sosednjih Goricah, ki so ju poimenovali v Goriške glasbene odmeve.

»Zagotovo je prav glasba eno izmed najpomembnejših izraznih sredstev

slovenske identitete rojakov v tujini. Glede na to, da so v svetu slavnih in uglednih glasbenih umetnikov tudi številni Slovenci, smo se odločili, da to obširno tematiko predstavimo na posebni konferenci« je v uvodu srečanja dejal predsednik Svetovnega slovenskega kongresa, dr. Boris Pleskovič.

V prispevkih na temo Slovensko v slovenski glasbi so predavatelji izpostavili, da je slovenska glasba odraz značaja našega človeka, je skrivnostna, tenkočutna, otožna, razdvojena na dvoje, naklonjena vokalni izvedbi – *v obojem v materinščini in v glasbi je isti duh.*

Del programa smo namenili glasbenemu življenju slovenskih manjšin. Za slovenski narodni skupnosti na Koroškem in v Furlaniji Julijski krajini je značilno

veliko število glasbenih šol. Te pa niso zgolj glasbene šole, saj osnovno glasbeno vsebino močno dopolnjujejo z narodnostno. Preko vse večjega števila vpisanih učencev, delujočih pevskih zborov, godb in ansamblov zaobjamejo od štiri do pet tisoč slovenskih ljudi.

Glasbene vezi so v prispevku o mostu med Argentino in Slovenijo orisali: (sedaj že pokojni) skladatelj Ciril Kren iz Buenos Airesa, ob njem pa v Argentini rojena, a sedaj v Sloveniji živeča operna pevcica Marko Fink in Juan Vasle. Kren je že daljnega leta 1925 ustanovil prvi slovenski zbor v Argentini, temu je sledila bogata pevska dejavnost (tudi kasneje v Argentino priseljenih rojakov) slovenske skupnosti, ki je dajala številne odlične vokalne soliste svetovnega slovesa.

Joe Valenčič je konferenco obogatil s posnetki in zanimivo predstavitevijo glasbenega življenja Slovencev v ZDA. Ti so dokazali neverjetno ustvarjalnost in prodrli v ameriško glasbeno tradicijo s svojevrstnim igranjem polke; ta je našla svoje značilno mesto tudi pri cerkvenih obredih v obliki polka maše.

Na konferenci, ki je želela spomniti tudi na nepoznana in prezrta imena, so bili predstavljeni tudi trije izjemni glasbeni umetniki: Anton Foerster ml., Leon Funtek in Drago Mario Šijanec.

Zadnji del programa je bil vezan na glasbeno šolstvo v Sloveniji. Razvila se je bogata razprava o tem, da bi morali našo mladino na vseh ravneh spodbujati k petju, slovenska univerza naj nujno uvede študijsko smer o slovenski nacionalni dediščini in šolo zborovskega petja, svoje mesto v glasbenem izobraževanju pa naj najdejo tudi zapostavljeni inštrumenti, kot sta harmonika in citre.

Ena od najpomembnejših misli in popotnic prve konference je bila to, da je prav slovenska pesem korenina našega jezika. Če našo mladino spodbudimo k prepevanju in s tem k negovanju naše bogate glasbene tradicije, potem bo obstala tudi slovenska beseda.

Tako smo štiri leta kasneje pripravili še drugo konferenco slovenskih glasbenikov iz domovine in sveta. Potekala je v Slovenj Gradcu in Pliberku in smo jo pripravili v sodelovanju z Glasbeno matico Ljubljana, Društvom Hugo Wolf Slovenj Gradec ter Krščansko kulturno zvezo in Društvom KD Pliberk z avstrijske Koroške.

V zasnovi programa druge konference smo se osredotočili na poustvarjalce. Zato smo povabili k sodelovanju operne pevice, dirigente, zborovodje in druge, ki delujejo na področjih, ki smo jih na konferenci obravnavali. Tudi tokrat so se na naše vabilo odzvali vrhunski glasbeniki.

V zanimivem uvodnem predavanju je akad. prof. dr. Lojze Lebič govoril o naši glasbeni samopodobi. Dejal je, da smo Slovenci glasbeno nadarjen narod, a žal glasba še vedno nima veljave, ki si jo zasluži. Glavni prepreki sta predvsem nizka glasbena izobraženost in podcenjevalen odnos Slovencev do glasbe. Naši glasbeniki so bili in so tudi danes vtkani v najširše okvire vseh narodov in dežel; prepoznati jih moramo kot del našega telesa v »svetovnem prostoru«. Dodal je še, da Slovenija mora ostati glasbeno široko odprta nacionalna država v osrčju Evrope, ob tem pa ne sme dopustiti, da bi postala odlagališče glasbenozvočnih odpadkov.

V dveh dneh konference smo na predavanjih in okroglih mizah spoznavali

slovensko opero na tujem in slovenske nekdanje in sodobne umetnike v svetovnih opernih hišah, slovenske dirigente na tujem, otroške zборе in glasbeno-scenske projekte ter slovenske zborovske piramide v Sloveniji in po svetu. Program sta spremljala tudi dva koncertna večera, kjer smo imeli priložnost prisluhniti izjemnim pevskim zborom iz Slovenije in avstrijske Koroške. Prvi koncert je bil v cerkvi sv. Elizabete v Slovenj Gradcu, drugi večer pa je v Pliberku potekal zaključni koncert.

Na koncu vsake naše konference odkrijemo kakšen potencial imajo slovenski strokovnjaki doma in po svetu. Tudi na teh konferencah so glasbeniki dokazali,

da so izjemno talentirani, delovni in marljivi, zato tudi dosegajo velike uspehe na svetovnem nivoju. Po temu sodeč, stanje in nivo slovenske glasbe ni pod vprašajem, vendar bi se organizacijsko seveda dalo kaj izboljšati.

Kot vedno ostane povabilo, da se slovenski glasbeni strokovnjaki še naprej srečujejo na naših konferencah, pridružujem pa se še želji, ki jo je izrazil dirigent Marko Ozbič (Italija), ki je sodeloval na drugi konferenci, »da bi iz v teh dneh *pognalega kalčka, zraslo krepko drevo in v bližnji prihodnosti kljubovalo okolju, ki vse bolj prezira pomen glasbene umetnosti in nacionalne identitete.*«

1. – 2. Odprtje I. Konference slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, Nova Gorica, 13. september 2006.

3. Podelitev priznanja Cirilu Krenu iz rok Silvana Kerševana (oba pokojna).

4. Utrinek s koncerta v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici

5. – 7. Utrinki s prve konference glasbenikov v Novi Gorici

8. Koncert v cerkvi sv. Elizabete v Slovenj Gradcu, II. Konferenca slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, 9. september 2010.

9. Odprtje II. Konference slovenskih glasbenikov iz sveta in Slovenije, Slovenj Gradec in Pliberk, september 2010

10. – 13. Utrinki z druge konference glasbenikov

14. – 16. Utrinki z zaključnega koncerta v Kulturnem domu v Pliberku, september 2010.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

KONFERERENCA
SLOVENSKIH
planincev

KONFERENCA SLOVENSKEGA PLANINSTVA IZ SVETA IN SLOVENIJE

Miro Eržen,
Slovenija

Projekt Slovenski planinski muzej je v vseh fazah od nastanka Triglavske muzejske zbirke v Mojstrani leta 1984, (ki je bila nedvomno njegov vsebinski temelj) do realizacije izgradnje in postavitve njegove stalne zbirke v letu 2010, doživljal vzpone in padce, nihal je med navdušenjem entuziastov, ki smo projekt vodili, načelno pripravljenostjo aktivnega sodelovanja širše planinske in gorniške javnosti ter neodločnostjo strokovnih organizacij ter vladajočih vladnih garnitur, ki bi morale njegovo realizacijo ne samo moralno, pač pa tudi materialno podpreti. Toda vrstili so se dogodki, ki so me utrdili v zavesti, da je planinstvo in gornišstvo tista dejavnost Slovencev, ki povezuje Slovence doma in po svetu s svojo športno, kulturno in narodnozavedno vsebino pa močno vpliva na narodno samozavest.

V letu 2008 smo s projektom prišli tako daleč, da smo lahko pripravili investicijski elaborat s katerim je formalni investitor- Občina Kranjska Gora, lahko kandidiral za sredstva EU strukturnih skladov, kot osnovo za izgradnjo. Pred tem pa sta se zgodili še dve pomembni zadevi – ministrstvo za kulturo RS pod vodstvom ministra dr.Vaska Simonitija je finančno pomembno podprlo izvedbo projekta, Planinska zveza Slovenije, Slovenski gorniški klub Skala –zveza gorniških klubov in Planinsko društvo Dovje-Mojstrana, so ustanovili Ustanovo Avgusta Delavca, ki se je obvezala k realizaciji projekta prispevati obseg sredstev(seveda zbranih izključno iz donacij), ki je bil le za dvajset odstotkov manjši od deleža ministrstva za kulturo. Vsi, ki smo sprejeli vodenje Ustanove smo bili veseli, da je s tem projekt dobil zeleno luč za realizacijo, kakšne

osebne obveze smo takrat sprejeli, pa se v polni meri zavedamo šele danes.

V okviru zgoraj navedenih razmer, sem z veseljem sprejel povabilo vodstva konference, da bi v vsebinskem delu konference predstavil projekt postavitve Slovenskega planinskega muzeja. Spominjam se, da sem predstavitev izvedel v zelo sproščenem vzdušju, saj sem bil razbremenjen tistega nelagodnega občutka, ki me je kljub trdni veri v projekt, nekje globoko v sebi, spremljal na številnih predstavitvah v preteklih letih. Kaj pa če iz vsega ne bo nič, če bo ideja zopet zažarela in potem ugasnila, kot se je to dogajalo celo stoletje pred tem? Z zanimanjem sem sledil drugim predavateljem in obenem razmišljal, katere vsebine bi in na kakšen način lahko vključili v stalno razstavo muzeja, kajti ob razrešitvi vseh nalog povezanih s finančnimi in drugimi vprašanji izgradnje, je bila vsebinska zasnova stalne razstave tisto, kar se je nakazovalo kot naslednja prioriteta. Ob vsej vsebinski večplastnosti slovenskega planinstva in gorništvu ter lokacijski razpršenosti po celem svetu, to vsekakor ni bila lahka naloga.

Konferenca je bila gledano z namenom, zaradi katerega sem se je udeležil, izredno pozitivna iz več zornih kotov. Slovenski planinski muzej smo lahko predstavili kot projekt v zaključni fazi realizacije tistemu delu gorniške javnosti, ki do tega trenutka ni bil bolj aktivno vključen v njegovo pripravo in izvedbo. Izredno sem bil zadovoljen, da je projekt tudi s te strani doživel odobravanje, pravilnost in smotrnost njegove realizacije. Po drugi strani pa so vzpostavljeni stiki z udeleženci omogočili, da smo pri snovanju vsebinske zasnove stalne razstave lahko pridobili informacije in zgodovinske podatke o planinstvu po svetu. Nenazadnje

smo v Slovenskem planinskem muzeju že po odprtju, z veseljem predstavili delovanje Slovenskega planinskega društva v Barillocah in obsežno razstavo ob 90 letnici SGK Skala. Vsekakor je imela konferenca, pa tudi delovanje SSK izredno pozitiven vpliv na uspešno delovanje Slovenskega planinskega muzeja v obdobju 2010-2015.

Ob tem je prav, da se spomnimo še enega dogodka, ki ima korenine prav v vezeh, ki so se spletle v okviru konference. V letu 2013, ob 120 obletnic organiziranega planinstva v Sloveniji so Planinska zveza Slovenije, Slovenski planinski muzej in Svetovni slovenski kongres v sodelovanju z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu, 24. oktobra na sedežu SSK v Ljubljani organizirali okroglo mizo Planinstvo – vez z domovino in naslednji dan za rojake, ki so se mudili v domovini, tudi ogled Slovenskega planinskega muzeja in doline Vrat z impozantno severno steno Triglava. To je bila tudi priložnost, da smo še bolj osvetlili obdobje ustanovitve Slovenskega planinskega društva pa tudi vlogo in pomen društva Triglavski prijatelji pred tem. Živo se spominjam navdušenja slovenskih rojakov- članov Slovenskega planinskega društva Triglav v Švici, ob letošnjem odprtju razstave o Triglavu kot nacionalnem simbolu Slovencev, ki jo je v sodelovanju s slovenskimi partnerji (Slovenski planinski muzej, Narodni muzej, Ustanove Avgusta Delavca in Planinske zveze Slovenije) pripravil Švicarski alpski muzej v Bernu.

Slovenci smo danes prepoznavni po vrhunskih alpinističnih dosežkih, ki imajo korenine v alpinističnem delovanju številnih generacij doma in po svetu od Valentina Staniča, Skalašev, pionirja slovenskega delovanja v Himalaji Dinika Bertoničja do legendarnega Aleša

Kunaverja in njegovih odprav v Himalajo in v sam svetovni vrh in sijajnih dosežkov himalajskih odprav pod vodstvom Toneta Škarje do ekstremnih vzponov mladih generacij. Toda srečanja in konference, tudi te, ki jih prizadevno pripravlja SSK so nedvomno izvrstna priložnost, da Slovenci odkrijemo in spoznavamo vse razsežnosti planinstva in gornišstva s posebnim poslanstvom tudi na področju planinske kulture. Nedvomno ima ravno ta kultura močan vpliv tudi na narodno zavedno delovanje naših rojakov po

svetu in njihovo prepoznavnost v okolju, kjer živijo in delujejo.

V imenu Slovenskega planinskega muzeja in Ustanove Avgusta Delavca ter osebno, vodstvu in vsem sodelavcem ter članom Svetovnega Slovenskega kongresa iskreno čestitam ob jubileju z veliko zahvalo za lepo in prijetno sodelovanje. Ob tem iskreno želim, da bo SSK tudi v bodoče tako aktivno in zavzeto izpolnjeval svoje poslanstvo in upam, da bomo lahko tudi v bodoče del Naveze za vrhove prihodnosti.

1

2

3

4

5

6

7

8

1. Konferenca je potekala od 26. do 29. junija 2008 pretežno v prostorih Triglavskega narodnega parka na Bledu
2. Konference sta se udeležila tudi Zorko Pelikan, takratni državni sekretar Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter France Cukjati, tedanji predsednik državnega zbora
3. Navzoče je pozdravil tudi Lojze Petere, slovenski poslanec v Evropskem parlamentu
4. Uvodno predavanje Petra Skvarče iz Argentine
5. Slovensko planinsko društvo na Predalrskem; na govorniškem odru tedanji predsednik društva Štefan Felbar
- 6.–8. Utrinki iz zaključnega izleta

KONFERENCI
SLOVENSKIH
pravnikov

PRETEKLOST IN PRIHODNOST PRAVNIŠKIH VEZI S SLOVENIJO

prof. dr. Matej Accetto,
Slovenija – Portugalska

Zdi se mi, da so tovrstne konference Svetovnega slovenskega kongresa na nek način iskanje stičišča med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo: zlasti udeležence iz tujine, predstavnike ali potomce slovenskih emigrantov, v pomembnem smislu opredeljujejo različne sedanjosti njihovih življenj na raznih koncih sveta, a tudi združujoča preteklost, kulturna, jezikovna ali čustvena pripadnost Sloveniji, ki jo dokazujejo že s samo udeležbo na konferenci. Ta stik enotne preteklosti in različnih sedanjosti pa je še posebej dragocen in pomenljiv, če je njegov cilj razmislek o ustrezno osmišljeni prihodnosti.

Pravo je na nek način še posebno lep oris tega pomena, vsaj po eni plati pa tudi poseben izziv za tovrstne pobude SSK. Tradicionalno pojmovanje prava, družbeno

pogojeno in zakoličeno z jurisdikcijskimi mejami posameznih (nacionalnih) držav, namreč od pravnikov zahteva visoko stopnjo, če mi odpustite pravniški izraz, izobrazbene in intelektualne naturalizacije. V Sloveniji izšolani pravnik ne bo mogel kar tako odpreti odvetniške pisarne niti v sosednjih Italiji ali Avstriji, kaj šele v (denimo) Avstraliji, Kanadi, Rusiji, Indiji ali ZDA. Tradicionalni pravniški poklici zahtevajo, da je pravnik v državi, kjer namerava službovati, opravil vsaj del študijskega izpopolnjevanja in po njem ustrezen državni pravniški izpit, že s tem in z zahtevami kasnejše prakse pa tudi (vse) večjo vpetost v njen družbeni ustroj ter manjšo možnost strokovnih vezi s Slovenijo. Z višjo stopnjo integracije v državi bivanja ni seveda nič narobe – razloži pa, zakaj tradicionalni pravniški poklici pomenijo še nekoliko večji izziv

za tiste, ki bi ob svoji vpetosti v določeno tuje okolje želeli negovati tudi svoje slovenske korenine.

Sodobni svet je sicer to tradicionalno pojmovanje prava zamajal: zaradi naraščajočega pomena mednarodnega prava, procesov globalizacije in drugih pojavov vse večje soodvisnosti držav tudi pravna praksa postaja vse bolj čezmejna. Mnoge velike odvetniške pisarne po svetu namenoma zaposlujejo ali angažirajo pravnike z različnimi porekli in profili. Še bolj so za slovenske pravnike dostopne kariere v okviru mednarodnih in regionalnih organizacij, v prvi vrsti Evropski uniji, v katere oblastne centre je po pristopu Slovenije leta 2004 romala vrsta mladih, perspektivnih slovenskih pravnikov. (Deloma) poenotena pravna ureditev v okviru Unije je pomenila tudi večjo mobilnost pravnikov. (Navsezadnje o tem priča tudi dejstvo, da sam te vrstice pišem v Lizboni, kjer že nekaj let poučujem pravo EU.)

Končno pa vrsta globalizacijskih in sorodnih pojavov soodvisnosti – od novih tehnologij (npr. razmah telekomunikacijskih tehnologij in interneta) do zasuka v razumevanju klasičnih tem (npr. varstvo okolja) – pod vprašaj postavlja že samo izhodiščno dojemanje prava kot državno opredeljenega in zamejenega sistema, saj se na vse več pravnih področjih postavlja dvom v ustreznost takega nacionalnega pristopa k vrednotenju in opredeljevanju pravne ureditve. Vse glasnejši so glasovi, da bi morale pravo v koraku z vse bolj globalnimi pravnimi izzivi tudi po konceptualni in metodološki plati postajati vse bolj globalno.

Če o njih malo razmislite, predhodni trije odstavki po vrsti odražajo uvodoma

izpostavljene časovne leče: preteklost, sedanjost in prihodnost. Kako ob nezadržnem prehajanju iz (raznotere) sedanjosti v (globalno) prihodnost ohraniti pravi stik s (slovensko) preteklostjo, pa je izziv, ki se mu je v letu 2010 posvetila tudi I. konferenca slovenskih pravnikov iz sveta in Slovenije.

Sam sem pri njeni organizaciji sodeloval na prošnjo tedanjega dekana Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, ki jo je gostila. Po organizacijski plati je bila to ena bolj nebolečih in prijetnih konferenc, pri kateri sem sodeloval: neboleča zaradi majhne, a učinkovite ekipe SSK, ki je uspešno prevzela večino organizacijskih bremen; prijetna pa zato, ker je ponujala sorazmerno proste roke pri iskanju zanimivih tem in zanimivih (znanih in novih) sogovornikov iz Slovenije ter – kar je bilo še posebej dobrodošlo – iz tujine.

Vsebinske zasnove in programa z vrsto odličnih udeležencev razprave, ki si ju lahko ogledate na spletni strani SSK, tu ne kaže podrobneje ponavljati. Že ob kratkem preletu pa boste opazili, da je v temah posameznih sekcij – pravni položaj Slovencev v tujini, mednarodni mehanizmi sodnega varstva, utrinki iz pravne prakse, pravo med univerzalnim in partikularnim ter med naravnim in pozitivnim, evropsko pravo, nove tehnologije, nova svetovna stvarnost in pravna ureditev – mogoče prepoznati sledi zgornjega razmisleka. Z drugimi besedami, v teh naslovih je mogoče zaznati potrebo po iskanju ravnovesja med soodvisnostjo in samobitnostjo, s katero se soočajo tako narodi kot njihove pravne ureditve – že od nekdaj, a tudi danes in (vse bolj) v prihodnje. Priložnost in odgovornost za iskanje teh odgovorov pa bo imel še naprej tudi Svetovni slovenski kongres.

I. KONFERENCA SLOVENSКИH PRAVNIKOV IZ SVETA IN SLOVENIJE

prof. dr. Ernest Petrič,
Slovenija

Slovenski svetovni kongres je v času od 12. do 13. junija 2014 v Ljubljani organiziral izjemno pomembno srečanje vrhunskih pravnikov Slovencev, tistih iz domovine, in tistih, ki so se kot ugledni pravniki uveljavili v izseljeništvu ali med slovensko narodno manjšino v sosednjih državah. Tema srečanja je bila izjemno aktualna za Slovenijo: pravna država in problemi pravosodja. Po ocenah mnogih v Sloveniji, pa tudi v tujini, tranzicija k moderni pravni državi in učinkovitemu, visoko strokovnemu in neodvisnemu pravosodju, ki bi mu ljudje v Sloveniji zaupali, poteka prepočasi. O uveljavljeni pravni državi in učinkovitemu pravosodju, žal v Sloveniji še ni moč govoriti. Prav izmenjava pogledov in izkušenj med pravniki Slovenci iz domovine in tujine naj bi prispevala k uveljavljanju pravne države in učinkovitega pravosodja.

Navsezadnje zato, ker je zlasti v slovenskem sodstvu še vedno prisotno „revolucionarno“ pojmovanje po katerem je pravo (in sodstvo) sredstvo „vladajočega razreda“ (torej oblasti), za ohranjanje lastne oblasti in varstvo interesov države, ki naj ji pravosodje služi. Ne pa, da je pravo pot do pravičnosti za vse, sodstvo pa predvsem neodvisen varuh pravic ljudi, človekovega dostojanstva, človekovih pravic in svoboščin.

Na Konferenci je bila obravnavana izjemno široka problematika, v plenumu in v sekcijah: problemi pravosodja: pogled od zunaj in znotraj; vloga in pomen ustavnosodnega diskurza za izgradnjo pravičnega in učinkovitega pravnega reda; slovenski pravni red v luči evropske pravne integracije; problem legitimnosti pravnega reda; problemi pravnega študija.

Posvetovanje so pozdravili poleg predsednika SSK Borisa Pleskoviča Predsednik Republike Borut Pahor, predsednik Ustavnega sodišča mag. Miroslav Moze- tič in predsednik Komisije Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Uvodni predavanji sta prispe- vala prof. dr. Ernest Petrič, ustavni so- dnik in dr. dr. Klemen Jaklič, predavatelj na univerzi Harvard. Med voditelji sekcij in referenti so bili ugledni sedanji in bi- vši sodniki Ustavnega sodišča, sodniki rednih sodišč in tožilci, profesorji prava, odvetniki in ugledni pravniki raznih pro- filov iz Slovenije, Avstrije, ZDA, Kanade, Velike Britanije, Hrvaške, Italije, skupaj preko 170 zabeleženih udeležencev iz Slo- venije, zamejstva in izseljeništa.

Razprave so omogočile koristno anali- zo stanja raznih vidikov pravne države, pravosodja in vrste aktualnih vprašanj s katerimi se sooča slovenska pravna znanost, pa tudi vpogled v študij prava doma in v tujini. Razpravljalci iz tujine, ugledni pravniki slovenskega rodu, so se ne le seznanili s problemi prava v Slove- niji, pač pa so slovenskim udeležencem konference predstavili svoje znanje in poglede. Konferenca je omogočila sooče- nje pogledov pravnikov in je gotovo dala

pomemben prispevek ne le vključevanju strokovnega znanja in izkušenj pravni- kov iz tujine v prizadevanja v Sloveniji, pač pa k povezovanju pravnikov sloven- skega rodu in s tem k oblikovanju sku- pnega slovenskega kulturnega prostora.

Konferenca je sprejela sklepe, razprave udeležencev pa so objavljene v knjižni obliki.

Konferenco je tako po vsebini razprav, kot številu uglednih udeležencev moč označiti za enega od pomembnejših dosežkov SSK, pri njegovem četr- to- letnem prizadevanju za vključevanje Slovencev v zamejstvu in izseljeništvu ter njihovega znanja in izkušenj v razvoj Slovenije, v konkretnem primeru pri uveljavljanju in krepitvi pravne države in pravosodja. Uveljavljanje pravne drža- ve v tranzicijskih državah bo dolgotrajen proces. V tem procesu morejo uveljavlje- ni pravniki iz diaspore in zamejstva z njihovim znanjem in izkušnjami dati po- memben prispevek, saj delajo v okoljih, kjer je uveljavljena visoka raven pravne kulture, načelo delitve oblasti, vključno s spoštovanjem neodvisnosti sodstva, pa tudi človekovih pravic in svoboščin.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

1. – 4. Utrinki s I. Konference slovenskih pravnikov iz sveta in Slovenije na Pravni fakulteti v Ljubljani, 2010
5. Mariana Poznič, Argentina
6. Rudi Vouk, Avstrija
7. Damijan Terpin, Italija
8. Dr. Boris Pleskovič je sprejel predsednika RS, Boruta Pahorja, na II. Konferenci slovenskih pravnikov iz sveta in Slovenije v Ljubljani, 2104
9. – 11. Utrinki iz druge konference pravnikov
12. prof. dr. Ernest Petrič
13. dr. Miro Cerar na drugi konferenci pravnikov
14. – 16. Utrinki z druge konference prvnikov

KONFERENCI
SLOVENSKIH

*Mladih
raziskovalcev
in
študentov*

BEGU, KROŽENJU IN VRNITVI – AH, VRBA

dr. Rok Sekirnik,
Slovenija

Ko smo se pred petimi leti zbrali na konferenci znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije, sva bila s kolegom, jaz z oxfordske univerze, on z londonske LSE, sprejeta kot kurioziteti. Bila sva mlada predstavnika malo poznane in neorganizirane skupine študentov, ki smo odšli po znanje in izkušnje v tujino. Zbranim sva predstavila svoji zgodbi, za kateri je bilo izkazano precejšnje zanimanje tako med sodelujočimi, uspešnimi Slovenci raztresenimi po svetovnih akademskih in poslovnih ustanovah, kot kasneje med predstavniki medijev. V letu 2011 je bilo potrebno svojo motivacijo za študij v tujini in njeno dodano vrednost artikulirati jasno in skrbno – v odgovoru bi lahko kaj hitro zaznali sled arogance, ki se zmrduje nad slovenskim šolskim sistemom. A ni šlo za to. Akademski (avan)turisti, ki smo želeli spoznati, kakšna znanja se skrivajo za zidovi starodavnih evropskih univerz,

smo v začetku prejšnjega desetletja z vstopom Slovenije v Evropsko unijo dobili enkratno priložnost. Meje so se zabrisale in znanje nam je kot Slovencem postalo dostopno, saj smo bili po vsej Evropi sprejeti kot domači študentje in s tem dobili priložnost, da črpamo iz akademske zakladnice Evrope. Z idejami pa, kot vemo, ni kot z jabolki – če se jih izmenja, imava na koncu vsak dve.

Da je iz evropskega zaklada znanj torej vredno črpati, izmenjevati in bogatiti se z idejami, se je zdelo vse več mladim Slovenkam in Slovencem. SSK je to zaznal in v slovenskem prostoru ustvaril platformo za izmenjavo izkušenj, ki bodo idejo izobraževanja na ustanovah širom sveta približali še več mladim. Ko smo se v letu 2013 naslednjič srečali na 1. Konferenci mladih slovenskih raziskovalcev v veliki predavalnici IJS, prostora za vse obiskovalce ni bilo dovolj. Prvi pljuski

vala mladih, ki je na pot odšel kmalu po vstopu v Evropsko Unijo, so začeli dose-gati domačo obalo. Program je obsegal dva dni predstavitev, osebnih zgodb in dobrih praks študentov različnih strok z vsega sveta, kot tudi starejših kolegov, ki so v tujini dosegli profesure in so bili pripravljeni deliti nasvete, kako se pote-govati za mesto na taki univerzi. Če Jure Leskovec svetuje, kako priti na univerzo v Stanfordu, ga je pač vredno poslušati in SSK si lahko pripiše, da je združil tovr-stno ponudbo s povpraševanjem na na-čin, ki je bil tedaj v slovenskem prostoru edinstven.

Hkrati so se začela odpirati tudi manj prijetna vprašanja. SSK je pred mikrofona povabil prenekaterega mladega akade-mika z lepimi uspehi v tujini, ki je poleg raziskovalnih dosežkov vseeno potihem dodal kakšno grenko misel o težavah, ki jih ima z vračanjem v domače akade-msko okolje. Namesto bega, o katerem smo na tisti konferenci precej govorili, se je čutila bolj odrinjenost možganov, ki so si želeli vrnitve. Zdelo se je, da val zadeva ob nekatere nepotrebne birokratske čeri.

Teh možganov se je v naslednjih letih nabralo veliko število in tega ni bilo moč spregledati. Mladi, ki jih je povezovala izkušnja študija v tujini, so se povezali v društvo V tujini izobraženih Sloven-cev, ki je SSK pomagala pri organizaciji naslednje, 2. Konference mladih razisko-valcev leta 2015. Omizje, ki se je kot na konferenci prej osredotočilo na izkušnjo študija v tujini, se je še obogatilo. Študij v tujini je postal vsakdanja praksa, štu-dentje iz tujine pa nič več kurioziteta, temveč realnost. Mladi so o odhodu na tuje univerze govorili kot o obogatitvi ži-vljenjske izkušnje, o razširjenih obzorjih ter globalni mreži poznanstev. Večina je

izrazila željo, da to izkušnjo in njene sa-dove prinese nazaj domov. SSK je spet od-prl platformo za pogovor o načinih, ki bi to omogočili. V tem duhu je sledilo omizje gospodarstvenikov, ki so v mladih z izku-šnjo v tujini videli potencial in v njih pre-poznali bodoče perspektivne sodelavce. Da se domači privatni sektor že odpira za delovno silo, ki se je izobraževala v tujini, je pričalo tudi omizje, ki je prvič zdru-žilo pravnike, bančnike, poslovneže in znanstvenike, ki so se vrnili v Slovenijo in delujejo na svojih področjih v sloven-skem prostoru. Omizje je nakazalo, da se prostor res odpira za tovrstne izkušnje, čeravno je večina sodelujočih kot razloge za vrnitev še vedno prej omenila lepo na-ravo in človeku prijazen življenjski slog kot pa profesionalne možnosti.

A to je bila šele druga konferenca. Mor-da bo do tretje poleg študentov iz tujine in gospodarstvenikov SSK uspel najti tudi dovolj sodelujočih domačih aka-demikov, ki se bodo lahko pohvalili, da so v svojih raziskovalnih skupinah dali možnost mladim, ki so se v Slovenijo vr-nili s te ali one tuje univerze. Prepričan sem, da bomo takrat potem izvedeli, da so ti študentje prispevali drugačne na-čine razmišljanja in nove zorne kote, ki so raziskovalnim skupinam pomagale prej priti do novih odkritij in so jim dvi-gale konkurenčnost v svetovnem merilu, hkrati pa so prek matičnih univerz nave-zovali nove akademske stike za domače skupine. Morda pa bo naslednja konfe-rencia dala besedo tujim znanstvenikom, ki so našli profesionalno izpolnitev v slo-venskem prostoru. Taka konferenca bo dokazala, da je Slovenija postala odprta dežel-a v najboljšem pomenu besede, in da se nič več ne bojimo tiste menda »goljufi-ve kače«, ki je nekoč preganjala Prešerna iz rojstne Vrbe.

MOJI VTISI S I. KONFERENCE SLOVENSKI MLADIH RAZISKOVALCEV IZ SVETA IN SLOVENIJE V LETU 2012

Gregor Jesenko,
Avstrija

Pogosto se v življenju zgodi, da prihodnosti ni mogočo napovedovati. Tako je bilo tudi v mojem primeru, ko sem se bil leta 2005 kot slušatelj znašel na moji prvi konferenci Svetovnega slovenskega kongresa. Leta pozneje pa sem bil na eni od teh konferenc govornik tudi sam. Ta moja prva konferenca je bila IV. konferenca slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta in Slovenije in je takrat potekala na Brdu pri Kranju. Imel sem enkratno možnost, da sem spoznal in govoril z različnimi strokovnjaki z raznih področji. S tem sem imel tudi možnost poglobljanja svojega znanja na določenih strokovnih področjih oziroma razčiščevanja vprašanj, ki so se mi porodila dobil govori predavateljev. Med drugimi sem tako spoznal in govoril z gospodom dr. Bavdažem iz ESA, ki je, kot

fizik in astronom, še dodatno zbujal moje zanimanje.

Ravno s teh konferenc znanstvenikov in gospodarstvenikov pa je izhajala tudi ideja, ustvariti posebno konferenco za mlajšo generacijo - za tiste, ki še niso samostojni raziskovalci ali gospodarstveniki, vendar to šele bodo. Tako je nastala zamisel o Konferenci slovenskih mladih raziskovalcev in študentov iz sveta in Slovenije. Do danes je SSK pripravil že dve, na prvi pa sem bil leta 2012 govornik in spregovoril o še vedno zelo aktualni temi: o razlikah med študijem v Sloveniji in študijem v Avstriji. Ko so me pri SSK vprašali ali bi lahko o tej tematiki spregovoril, s poudarkom na tem kako je študirati v Avstriji, sem se najprej vprašal, kaj naj govorim, saj vsakdanje stvari ne izgledajo zanimive. Vendar tiste,

moje vsakdanje izkušnje na avstrijski univerzi, izkušnje študija na Dunaju na sploh, niso bile »vsakdanje izkušnje« za slušatelje konference. Glede tega, je že bilo smiselno razpravljati o razlikah med Avstrijo in Slovenijo. Tako so si možni interesi za študij v Avstriji na tej konferenci pridobili dobro sliko o situaciji in si s tem olajšali organizacijo študija v tujini ali se morda šele na podlagi tega predavanja odločili za to enkratno izkušnjo. Izkazalo se je, da na konferenci nisem bil edini, ki je govoril o izkušnjah v inozemstvu. Konec koncev so slušatelji dobili lep vtis o študijsko raziskovalnih izkušnjah na tujem poleg ostalih zanimivih vsebin

iz tematskih blokov kot npr. **»študijsko raziskovalne razmere v Sloveniji in čezmejno sodelovanje«** ali »sodelovanje med slovenskimi raziskovalci v tujini in delovnimi partnerji v Sloveniji«.

Preostali del konference pa sem bil slušatelj in spet se je izkazalo, da je na konferencah SSK-ja vedno kaj zanimivega, vedno kaj novega in da vedno obstaja možnost za spoznavanje zanimivih osebnosti in s tem tudi priložnost za izjemno zanimive pogovore. In ravno te točke so pri meni, od obiska moje prve konference naprej, vzbudile voljo za obisk sledečih konferenc, ki jih je pripravil SSK.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

1. Odprtje I. Konference slovenskih mladih raziskovalcev in študentov iz sveta in Slovenije, Institut "Jožef Stefan", Ljubljana 2012
2. – 3. Sprejem predavateljev in udeležencev konference pri takratnem predsedniku RS, dr. Danilu Türku
4. – 7. Utrinki s prve konference mladih raziskovalcev in študentov
8. dr. Boris Pleskovič in prof.dr. Jadran Lenarčič ob zaključkih prve konference
9. Izlet z ladjico po Ljubljani
10. Podelitev državnega odlikovanja prof. dr. Antonu Mavretiču v predsedniški palači kot uvod v II. Konferenco slovenskih mladih raziskovalcev iz sveta in Slovenije, Ljubljana 2015
11. prof. dr. Jernej Barbič (ZDA)
12. prof. dr. Jadran Lenarčič, direktor IJS
13. – 16. Utrinki z druge konference mladih raziskovalcev in študentov

**KONFERERENCA
SLOVENSKIH**
novinarjev

MEDIJI KOT SOUSTVARJALCI SKUPNEGA SLOVENSKEGA PROSTORA

Ivo Jevnikar,
Italija

S Konferenco slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije, ki je bila 27. in 28. septembra 2012 v prostorih Radia Slovenija v Ljubljani, je Svetovni slovenski kongres segel na področje, ki bi moralo bistveno vplivati na utrjevanje skupnega slovenskega prostora.

Pojem skupnega slovenskega prostora je seveda povezan z narodno zavestjo, z ljubeznijo do lastne skupnosti, njenega jezika in kulture, s čutom pripadnosti, z medsebojno povezanostjo, sočutjem in vzajemnostjo, ki premoščajo idejne in družbene razlike. Zato je nadgrajevanje skupnega slovenskega prostora stvar vse družbe in stvar vsakogar na njegovem področju. Ne gre le za kulturo in šport, temveč tudi za Cerkev, gospodarstvo, znanost itd.

Izkušnje kažejo, da imajo pri tem bistveno vlogo šola in mediji. Šolski programi bi morali nuditi mladim na vseh stopnjah temeljno poznavanje življenja, zgodovine in zemljepisa rojakov, ki živijo kot manjšinci, izseljenci in zdomci zunaj meja Republike Slovenije. Ni sprejemljivo, da se po 25 letih samostojne Slovenije visokošolsko izobražen matični Slovenec začudi, da imamo, recimo, Slovenci v Italiji svoje šole ali radio in dnevnik. Pa se pogosto dogaja.

V času šolanja bi moral vsak odraščajoči rojak tudi izkustveno spoznati vsaj nekaj pomenljivih krajev in ustanov v zamejstvu, če je že obisk zdomskih skupnosti zaenkrat prezahteven podvig. A tudi do občasnih šolskih izmenjav bi morale prihajati, da bi se ustvarjale človeške vezi.

Mediji, ki niso le sredstvo za informiranje, temveč sooblikujejo javno mnenje, povezujejo, a tudi v dobrem in slabem smislu vplivajo na jezikovno rabo, bi morali omenjeno temeljno znanje vzdrževati in sproti izpopolnjevati. Poročanje o dogajanju med Slovenci v zamejstvu in po svetu bi moralo biti normalna praksa.

Seveda ima pri utrjevanju skupnega slovenskega prostora temeljno vlogo politika, in sicer tista politika, ki pomeni skrb za skupno dobro, v tem primeru za narodovo dobro, in je zato sad skupne, nadstrankarske strategije. Ne gre le za zaščito rojakov zunaj matičnih meja, za zahtevo po izpolnjevanju meddržavnih obveznosti, za kulturno in gospodarsko diplomacijo. Gre tudi za enakopravno upoštevanje rojakov, ki niso slovenski državljani, saj Ustava Republike Slovenije v prvem odstavku 5. člena med drugim poudarja, da država »skrbi za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah«, v drugem odstavku pa dodaja, da »Slovenci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti« ter da »vrsto in obseg teh pravic in ugodnosti določa zakon«.

Zavzetosti matičnih medijev za Slovence zunaj državnih meja pa ni mogoče prepušiti le dobri volji urednikov in zakonu povpraševanja in ponudbe. Država ima pravico in ima možnosti, da to pozornost krepi z učinkovitimi ukrepi tam, kjer ima neposreden vpliv (javna radiotelevizija, Slovenska tiskovna agencija), a tudi na prostem trgu s finančno pomočjo vseslovensko usmerjenim pobudam, z davčnimi olajšavami, recimo za tiste medije, ki se odločijo za dopisništva v zamejstvu in zdomstvu, z izobraževalnimi pobudami za novinarje, z odpravljanjem ovir pri

kroženju televizijskih sporedov, knjig, časopisov, zgoščenk, videov itd.

Biti zaveden Slovenec v zamejstvu in zdomstvu stane, psihološko, a tudi gmotno, je bilo slišati na konferenci. Potrebna je zato ravno tako matična skrb za obstoj medijev med Slovenci zunaj državnih meja, saj delujejo v izredno zahtevnih razmerah. Matične oblasti si morajo prizadevati, da bi omenjenih medijev kronična finančna kriza usodno ne prizadela. Zato ne sme usahniti pomoč ne držav, v katerih mediji delujejo, ne države Slovenije.

Konferenca slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije iz leta 2012 je bila zelo široko zasnovana. V dveh dneh se je zvrstila cela vrsta novinarjev iz vseh »treh Slovenij«, zastopnikov glavnine zamejskih časopisov in elektronskih ter več spletnih medijev, kot tudi v tujini uveljavljenih posameznikov. Udeležencev je bilo okoli 120. Obširni napovedani spored s 40 referenti je bil izpeljan skoraj v celoti po napovedih. Povzetek njihovih posegov in njihovi biografski podatki so bili še pred konferenco natisnjeni v 156 strani debeli knjižici. Zaradi zadržanosti je odpadel le eden izmed uvodnih posegov.

Po pozdravih predsednika SSK Borisa Pleskoviča in uglednih gostov sta imela uvodni predavanji Darka Zvonar Predan, ki je bila takrat še v službi na Večeru v Mariboru, (o percepciji zamejstva in zdomstva v slovenskih matičnih medijih) in bivši posebni dopisnik italijanske javne radiotelevizije RAI iz Moskve in drugih prestolnic ter nekdanji odgovorni urednik njenega televizijskega dnevnika TG1 Mitja Volčič, ki zadnja leta živi v Gorici, (o novinarski svobodi v primežu politike in kapitala). Obravnavano tematiko sta na koncu povzela predsednik

SSK, v imenu pripravljalnega odbora pa podpisani.

Vmes so se zvrstile okrogle mize in sklopi posegov o izzivih modernizacije medijskega sveta, kot jih občutijo novinarji doma, v zamejstvu in v svetu; o stanju naših medijev v zamejstvu in zdomstvu; o odmevnosti zamejske in zdomske problematike v matičnih medijih. Na sporedu so bila tudi pričevanja nekaterih

slovenskih novinarjev, ki so se uveljavili v tujih medijih.

Po mnenju udeležencev je konferenca dobro uspela, ali je kaj vplivala na razvoj dogodkov, pa je težko presoditi. Vsekakor je izpričala veliko zavezanost slovenstvu, slovenskemu jeziku in slovenski narodni zavesti.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

1. Udeleženci I. konference slovenskih novinarjev v dvorani RTV Slovenije
2. Uvodni predavatelj Mitja Volčič iz Italije
3. Predavatelji okrogle mize »Izzivi modernizacije medijskega sveta skozi oči slovenskih novinarjev in slovenskih novinarjev v tujini-primerjava«
4. Udeleženci na sprejemu pri podpredsednici Vlade RS in ministrici za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ljudmili Novak
5. Predavatelji sklopa »Problematika in izzivi slovenskega novinarstva po svetu«
6. Predavatelji sklopa »Problematika in izzivi slovenskega novinarstva po svetu«
7. Marija Ahačič Pollak iz Kanade
8. Predavatelji sklopa »Odmernost zamejske in zdomske problematike v matičnih medijih«
9. Predavatelji sklopa »Pričevanja slovenskih novinarjev, ki so se uveljavili v tujih medijih«
10. Ivo Jevnikar iz Italije in dr. Boris Pleskovič med zaključki konference

**KONFERERENCA
SLOVENSKEGA**

*turizmq
in
gostinstva*

NEKAJ BESED

Helena Dejak,
Islandija

Grem na Veliko Planino. Kiksнем, se peljem naprej par kilometrov. Vprašam kmeta kje je žičnica. Prijazno mi pove, pet kilometrov nazaj in na desno zavijte. Gremo nazaj in po slabih dveh kilometrih vidi moj mož zelo majhen napis Gondola - Velika Planina. Hura tukaj smo. Velika vrsta pred gondolo. Želim kupiti karte, pa je nekaj pokvarjeno. Ko končno dobim karte, je gondola odšla in naslednja je šele čez eno uro. Hmm, tukaj smo turisti, ki želimo biti na planini in uživati lepote. Noben nas ni opozoril, da gre naslednja gondola čez pet minut.

To je samo eden od primerov, kako so slabo označene znamenitosti v lepi Sloveniji. Znaki na cestah, napačna navodila od prijaznih ljudi, nas ne spravijo s tira in gremo korajžno naprej. Sprašujemo se pa, kako da je toliko turistov ki obiščejo Slovenijo in če pridejo do tam kjer želijo ali končajo popolnoma drugje, kjer je tudi lepo.

Lansko leto ko sem bila povabljen na I. Konferenco slovenskega turizma in gostinstva iz sveta in Slovenije, sem se dobro pripravila in bila presenečena, da so me povabili. Saj živim na Islandiji že štirideset let. Moja petdeset-letna praksa v turizmu je mogoče slišala za mene. Res je, da moja agencija Nonni Travel praznuje 28. letnico. Res je tudi, da sem v letu 2011 s čarterjem iz Ljubljane do Akurerija pripeljala Slovence, in smo skupno praznovali 20. letnico samostojne Slovenije. Na Islandiji, kjer je malo dreves, lahko vidiš kam greš in tu in tam ti napisi lahko povedo kam greš in kam boš prišel.

Islandija ima samo 320. tisoč prebivalcev in lahko rečem da je več kot 10% prebivalcev obiskalo Slovenijo po moji zaslugi že leta 1975 in kasneje tudi drugih potovalnih agencij. Skoraj vedno smo dobili pohvale, kako je Slovenija lepa, čista, dobra hrana in prijazni ljudje. Toda

Turistična agencija Helene Dejak, Nonni travel na Islandiji

*Polnočno sonce iz Akurerija, Islandija;
foto: Ana Korbar*

Vulkan na Islandiji

Prodajalna na Islandiji

pripombe, označevanje krajev so bile vedno prisotne.

Zdravilišča, čudovita, vse kar si želiš, razen čistoče. Na Islandiji se okopamo goli, preden gremo v bazene. Moški posebej in prav tako ženske. Zgleda, da sem razvajena in mi to preprečuje, da obiskujem zdravilišča in prav tako Islandci niso navdušeni nad tem.

Glede same konference, je bila ta dobro organizirana in tudi zelo dobro pripravljena. Časovno za posamezne predavatelje mogoče premalo časa, za druge pa preveč.

Vsekakor je to spodbudno za spoznavanje ljudi in izmenjavo idej, projektov in razmišljanj za bodoče konference.

1

2

3

4

5

6

1. Udeleženci I. konference slovenskega turizma in gostinstva
2. Predavatelji sklopa »Stanje slovenskega turizma in vloga managementa«
3. Predavatelji sklopa »Predstavitev dobrih praks«

4. Sandro Quaglia iz Italije med predavanjem
5. Joško Sirk iz Italije med predavanjem
6. Predavatelji sklopa »Vizija za slovenski turizem«

KONFERERENCA
SLOVENSKEGA
*kmetijstva
in
gozdarstva*

25 LET SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

Edi Bukavec,
Italija

25 let Svetovnega Slovenskega Kongresa je pomemben življenjski dosežek vse-slovenske organizacijske skupnosti, ki povezuje in združuje Slovence doma, v zamejstvu in po svetu ne glede na njihove nazorske, strankarske ali druge razlike. Njegovo pomembno vlogo za ohranjanje slovenstva in povezovanje Slovencev v matici in izven njenih meja smo slovenski zamejski kmetje, združeni v Kmetijski Slovenski Manjšinski Koordinaciji - AGRASLOMAK-u v polni meri začutili lansko leto oktobra na »I. Konferenci slovenskega kmetijstva in gozdarstva doma in po svetu«, ki jo je pripravil Svetovni slovenski kongres. Na omenjeni konferenci je nastopilo deset predstavnikov zamejskega kmetijstva iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške, ki so v svojih poročilih imeli možnost prikazati stanje, probleme in razvojne možnosti primarnega sektorja na teritoriju na katerem smo kot skupnost zgodovinsko naseljeni v sosednjih Deželah. Zamejci nismo zelo

dobro poznani v matici in naša razpoznavnost je različna od dežele do dežele in od države v kateri živimo. Zato je bila omenjena konferenca odlična priložnost, da smo se zamejski kmetijci štirih dežel lepo predstavili v svoji domovini najvišjim Vladnim oblastem in inštitucijam ter ob tem orisali naše delovanje na različnih področjih. Iz poročil, ki so jih na omenjeni konferenci podali rojaki iz zamejstva, je izstopala predvsem skrb za ohranjanje in razvoj kmetijstva kot panoge, ki je od vseh dejavnosti, najbolj vezana na zemljo in je zato njen razvoj jamstvo za ohranjanje narodne identitete in teritorija izven meja matične domovine. Predstavljene so bile specifične tematike, ki so vezane na položaj Slovencev v državi v kateri živijo. Tako je na I. Konferenci o kmetijstvu, ki jo je po 25. letih samostojne Slovenije, priredil SSK, prišla na dan podrobna slika celotnega slovenskega kmetijstva, ki bi ga lahko strnili v geslu: »Matica in zamejstvo za skupni slovenski kmetijski prostor«.

K

METIJSTVO IN GOZDARSTVO – SLIKA IN NEIZKORIŠČENI POTENCIALI SLOVENIJE

prof. dr. Emil Erjavec,
Slovenija

Svetovni slovenski kongres (SSK) je 21. in 22. oktobra 2015 pripravil konferenco, na kateri so strokovnjaki ključnih nacionalnih ustanov kmetijstva in gozdarstva, skupaj s predstavniki zamejskih strokovnih skupin razpravljali o stanju in izzivih slovenskega kmetijstva in gozdarstva. Program, ki je nastal ob pomoči in dobri volji obeh direktorjev Gozdarskega inštituta in Kmetijskega inštituta Slovenije, dr. Primoža Simončiča in dr. Andreja Simončiča je poskušal prikazati stanje in izzive, teh dveh, ekonomsko, okoljsko in socialno tako pomembnih dejavnosti za vsako družbo in nacijo. Slovenski svetovni kongres jih je v svojem poslanstvu želel tudi soočiti s prakso in izkušnjami zamejskih Slovencev iz Italije in Avstrije. Osrednja pozornost je bila namenjena vlogi šolstva in znanosti in predstavitvi dobrih praks.

Ukvarjam se z agrarno politiko, razvojem podeželja in evropskimi integracijami. Na konferenci sem sodeloval s svojim pogledom na izzive slovenskega agroživilstva, vodil pa sem tudi razpravo o izobraževalnem sistemu in prenosu znanja. O samem dogodku me je opozoril prijatelj Štefan Domej iz Koroške, aktivno udeležbo pa sem tudi obljubil kolegu dr. Andreju Simončiču, ki je sestavljal program za kmetijski del. Pred samim dogodkom nisem imel posebnih pričakovanj, zdelo se mi je, da je sicer dobro zastavljen, da pa ne vem, kaj lahko prinese, ob tako široki tematiki, številčnosti in raznolikosti predavateljev in tudi zahtevnosti razvojnih vprašanj slovenskega kmetijstva in gozdarstva.

Priznati moram, da sem bil deloma presečen nad potekom in sporočilom, ki ga

je konferenca posredovala. Moje mnenje je seveda zgolj osebno, refleksija na slišano in doživeto, in se ne more izogniti subjektivnosti, posredujem pa ga v dobri veri, da je morda v njej kakšno zrno soli, ali smer za nadaljnje delo SSK in nas samih, ki se s tem ukvarjamo.

Kakšno je bilo glavno sporočilo konference? Težko ga je izluščiti. Konferenca je ponujala neke vrste mozaični pregled razmišljanj, ki so opisovala stanje in vprašanja s katerimi se ukvarjajo posamezniki in njihova razmišljanja. Zgodbe, trenutke nekateri tudi z bolj kritičnimi pogledi na delovanje družbe na področju kmetijstva in gozdarstva.

Skupno sporočilo konference je bilo, da v Sloveniji imamo delujoče kmetijstvo in gozdarstvo, ki pa se soočata z nizem odprti vprašanj. Potenciali niso izkoriščeni, veliko je bilo nezadovoljstva zaradi šibke vloge države, ob tem pa so nekateri dali jasno vedeti, da je veliko problemov tudi v gospodarskih subjektih, institucijah znanja in v tem, kako posamezniki delujejo, kakšne cilje si zastavljajo in kako se povezujejo.

V Sloveniji je precej dobrih praks, posameznikov, ki so uspeli z inovativnimi rešitvami, se s svojim delovanjem približati tudi najboljšim, vsaj v Srednji Evropi, jasno pa je pomanjkanje organiziranih rešitev, skupnega delovanja, pa tudi znanja v tehnoloških in ekonomskih pristopih. Slovenija nima le problema nizke samooskrbe s hrano, kar rada govori slovenska kmetijska politika in javnost, Slovenija ima problem tudi zaostajajočih pridelkov, stagniranja proizvodnje, izgube domačega trga, relativnega nizažovanja pri prenosu znanja, praznjenja nekaterih območij, okoljsko degradacijo, socialno razslojevanje na podeželju. Vse

to so dejstva, ki jih posamezne odlične in izvirne rešitve ter zgodbe ne morejo ne prekriti in ne nadomestiti. V gozdarstvu je v bistvu slika še slabša, saj smo z izgubo žagarstva in predvsem lesne industrije izgubili ekonomsko moč v panogi, v kateri je Slovenija res bogata z naravnimi danostmi in tudi okolju prijaznimi tehnologijami gospodarjenja. Ta zgodba je postala še posebej očitna, ko smo slišali primere iz Avstrije, kako oni upravljajo z gozdom in predvsem z lesom in iz tega znajo delati odličen posel.

Grenki občutek, da se pri nas nič ne da, in da ne glede na kar nekaj uspešnih posameznih zgodb, nimamo kolektivnih akcij in uspešnosti verig dodane vrednosti, verig znanj in podjetništva pri upravljanju z naravnimi viri. Zanimiv je tukaj odziv javnih predstavnikov. Preveč je iskanja krivice pri drugih, usmerjanja pogleda in zahtev do države, premalo je samorefleksije in tudi skupnih zavez za spremembe. Dejstvo je, da nam oblikovanje primerne in v razvoj usmerjenega institucionalnega okvirja šepa, problem niso le kadri in sredstva, ampak tudi nerazumevanje sodobne vloge javnih in zasebnih institucij pri iskanju družbene blaginje. Nehali smo se ogledovati navzven, postali smo samozadostni, rigidni in stagniramo. To seveda ni specifičnost le teh dveh dejavnosti, to je žal, zgodba današnje Slovenije.

Konference mi je dala tudi misliti, kako v Sloveniji med seboj malo, če sploh, sodelujemo kmetijci in gozdarji. Ne glede na mojo prisotnost v javnih razpravah, sem prvič dobil možnost dobiti tudi nekoliko obsežnejšo sliko stanja na področju upravljanja z gozdom. Čudno, če vemo, da smo skupaj že na fakulteti in nosimo strokovno skupno odgovornost za upravljanje z večino zemljišč v državi.

Še bolj pa sem bil presenečen ob spoznanju, da tovrstnih konferenc, kjer bi se neobremenjeno in objektivno lotevali stanja in izzivov na področju kmetijstva, sploh nimamo (več). Da širšega dialoga med institucijami, razen tistega obveznega in politično obremenjenega v sklopu Sveta za kmetijstva, kjer sodelujejo le nosilci odločanja, v Sloveniji nimamo. Tudi to je eden od problemov našega razvoja kmetijstva, podeželja in gozdarstva. Ko je edino vozlišče za iskanje družbeno relevantnih odgovorov v izvršni in zakonodajni oblasti, in ko se tam izgubljam v redistribuciji že ustvarjenega in kvalitetnega znanja, odgovornost odločanja in sposobnost razumevanja, potem je jasno, da v Sloveniji ne izkoriščamo vseh notranjih potencialov in se ukvarjamo pogosto tudi z razvojno obrobniimi temami. Če to pomanjkanje okvira za dialog, še cepimo na naš prislovnični upor proti spremembam in zikananje, ali bolje neprepoznavanje potreb po spremembah, je jasno, da smo začeli stopicati na mestu in pričeli zaostajati za drugimi. Odgovornost za to lahko najdemo tudi pri nas,

predstavnikih institucij, ki s pomanjkanjem samorefleksije in zrcalnega pogleda k najboljšim, ne znamo sprevideti, da se spremembe začnejo najprej pri nas samih in naših ustanovah.

Prav ti posredni razmisleki, izhajajoč iz slišane in videne, so bili zame pomembnejši, kot konferenca sama. Dobil sem tudi občutek, da ta žal pri predstavnikih nosilcev vladnih in nevladnih ustanov ni pustila posebnih posledic in odzivov. Samo eden od dogodkov na agendi odgovornih. Zato bi bilo potrebno najti in imeti več zaveze za skupno delovanje in ukvarjanje z razvojnimi vprašanji kmetijstva in gozdarstva. Te nam trenutno resno primanjkuje. Upam, da bo kakšna prihodnja konferenca SSK na to temo že v času potrebnih sprememb, vsekakor pa predlagam, da se dela na sodobnejši način, npr. kot delavnica, z iskanjem vizije in rešitev za probleme, ki se konča tudi s kakšnim akcijskim načrtom. Morda naivno pričakovanje, zakaj pa Svetovni slovenski kongres ne bi prevzel te vloge? Nekdo bi jo moral...

1. – 2. Odprtje I. Konference slovenskega kmetijstva in gozdarstva doma in po svetu, Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana 2015

3. – 5. Utrinki s prve konference kmetijstva in gozdarstva.

6. Omizje o izobraževalnem sistemu in prenosu znanja v kmetijstvu in gozdarstvu

*Tabor
slovenskih
otrok*

TABOR SLOVENSKIH OTROK IZ SVETA

Luka Klopčič,
Slovenija

Biti z mladimi mi predstavlja posebno veselje in do neke mere tudi čast. Tega se zavedam še toliko bolj odkar imam svoje otroke in ugotavljam, da nam druženje z »zanamci« vliwa novih moči in nas ohranja vitalnejše. Prav iz tega razloga sem na Tabor slovenskih otrok že od prvih stikov s taborjenji gledal drugače kot na druge projekte SSK. Bil mi je blizu, domač... Delno gre to verjetno pripisati tudi moji pretekli taborniški zgodovini, pa vendar je bil ta občutek nekaj več, kot lahko ubesedim.

Tabori slovenskih otrok po svetu potekajo v okviru Svetovnega slovenskega kongresa (SSK) že od leta 1996. Prva ideja za tovrsten tabor je prišla s strani tedanjega (zdaj žal že pokojnega) predsednika Slovenske konference SSK, Danijela Starmana. Najverjetneje je, da je znal prisluhniti pobudi s strani rojakov iz Italije, ki so si želeli taborov, ki bi potekali v Sloveniji

in na katerih bi lahko njihovi otroci bolje spoznali kraje svojih prednikov ter izboljšali znanje slovenskega jezika. Od takrat je tabor to vlogo uspešno opravljal in jo še dopolnjeval in bogatil z različnimi dopolnilnimi izobraževalnimi delavnica. Tabor je tako postal mesto srečevanja in sklepanja dolgotrajnih prijateljstev naših mladih rojakov ter priljubljen način preživljanja prostega časa. Še leta 1996 je bil tabor pod vodstvom Janeza Starmana organiziran in izpeljan, deloma v Trenti in z zaključkom v Ankaranu, kjer se je tudi odvijalo tedanje zasedanje glavnega odbora SSK. Udeležilo se ga je med 10 in 15 mladih rojakov iz raznih držav po svetu: Avstrija, Italija, ZDA, Saudska Arabija, Zambija... Pri tem je treba opomniti, da so bili udeleženci že vsi mladinci; pri kasnejših taborih so bili udeleženci iz vrst šolske populacije. To so bili prvi začetki tabora, ki se je kasneje počasi spreminjal do sedanje oblike.

Tako je organizacijo v naslednjem letu prevzela tedanja generalna sekretarka, Jana Čop. V naslednjih treh letih so sledili neke vrste ekološki tabori, ki jih je SSK pripravljala v soorganizaciji z društvom »Okolje smo mi«, na katerih so bili slovenski rojaki, ki so bili v občutni manjšini, vključeni v program namenjen šolarjem iz Slovenije. Morda je prav leto 2000 bilo tisto, ki bi ga lahko imenovali prelomno, saj je tabor potekal dejansko pod organizacijsko taktirko SSK. Tabor ob Nadiži je lepo uspel in sledila sta mu še dva tabora na Jezerskem v letih (2001 in 2002), pri katerih je s svojo ekipo sodeloval Davor Karničar.

Sam sem se s taborom srečal v letu 2003, kjer sem kot vodnik skupine pomagal Jani Čop pri pripravi in izvedbi tabora. Takrat smo uporabljali za bivanje še vojaške šotore, ki nam jih je postavila Slovenska vojska, pouk slovenščine pa je potekal zgoščeno dva dni zapovrstjo.

Neverjetno hitro so minila vsa leta in v letu 2016 bo SSK pripravila že svoj 20. tabor za mlade slovenske rojake. V tem času sem spoznal vrsto mladih rojakov, ki so si med seboj tako različni, pa vendar nosijo v sebi vsi enotno spoštovanje do slovenstva. Vsak na svoj način in malo drugače, a ko se poglobiš vanje več, da je v bistvu spoštovanje slovenskega tisto, ki jih pripelje skupaj in jih druži med seboj.

Kar je, zame osebno, najbolj razveseljivo je dejstvo, da so nekoč mladi preplašeni šolarji, ki so prvič prišli na tabor, postali samozavestni mladi posamezniki in da so mnogi od teh ostali v stiku z nami ali pa nam celo pomagajo kot animatorji in vodje skupin pri sedanjih taborih. Spoznal sem, da bodo oni tisti, ki bodo slovensko kulturo prenašali naprej; vloga nas, ki smo na tej poti (bili) njihovi spremljevalci je vedno manj pomembna in vedno bolj sem hvaležen za čas, ki sem ga lahko preživel z njimi.

T ABOR IN JAZ – 11-LETNO PRIJATELJSTVO

Gregor Jesenko,
Avstrija

Staborom povezujem 11 letno dobo mojega življenja, ali z drugimi besedami: s taborom sem bil v stiku v zadnjih enajstih letih mojega življenja, in najbrž bom še veliko dalj. Ta 11 letna doba se začinja v letu 2005, ko sem bil kot 18 letnik udeleženec Tabora slovenskih otrok na Debelem Rtiču. Takrat sta bili še dve starostni skupini, mlajša od 7 do 15 let in starejša do 18 let. Torej sem še imel srečo, da sem za tabora izvedel, leto pozneje bi bil namreč za prijavo na tabor že prestar. Srečo pa zaradi tega, ker najprej sploh nisem imel ideje ali predstave o tem kako bo tabor potekal, kakšna bo moja izkušnja na tem taboru – saj je bil to moj prvi tabor nasploh. Izkazalo se je: čas je mineval hitreje kakor smo si to ob koncu želeli, nobeden od nas ni hotel iti domov, tabor bi lahko potekal še en cel teden. Kako to? Mislim, da je odgovor na

to vprašanje prijateljstvo in uživanje poletnega časa.

Klasični potek dinamike v skupini: prvi dnevi so služili spoznavanju drugih udeleženk in udeležencev. V sredini tedna smo se še dodatno povezovali v posamezne skupine med sabo, če se nekateri še niso poznali iz prejšnjih let. Čeprav je tabor trajal samo teden dni, smo bili ob koncu tedna vsi prijatelji. Vsi smo v enaki meri uživali v taboru kot eden in za nekatere je bil to višek poletja. To pa najbrž zaradi, po mojem, uspešne mešanice jutranjega pouka slovenskega jezika, popoldanskega programa (izleti) in prostega časa zvečer. Ta mešanica je omogočila na eni strani učenje slovenskega jezika in spoznavanje okolice tabora, po drugi strani pa povezovanje med seboj ter s tem povezano enkratno uživanje poletnega

časa. Pa še dejstvo, da je tabor vedno bil srečanje različnih otrok, različnih starosti, z različnimi interesi in še povrh iz različnih držav. Vendar vsi z eno skupno lastnostjo: da so slovenskega rodu.

Udeleženec sem torej bil samo enkrat, voditelj pa že večkrat. Prvo izkušnjo kot voditelj sem izkusil leta 2008, ko me je SSK prvič vprašal, ali bi imel veselje sodelovati kot voditelj oziroma animator na Taboru slovenskih otrok. Nisem dolgo premišljeval. 'Ko sem že užival kot udeleženec bom ja gotovo tudi kot voditelj', sem si mislil in ravno tako je do zdaj še vedno bilo. Povrh mi je prišla v korist moja osebna izkušnja kot udeleženec leta prej.

Kot voditelj pa je tudi bolj naporno. Seveda, imaš več odgovornosti in tudi krajše noči! Krajše noči, ker je ob začetku noči treba paziti, da vsi otroci prej ko slej mirno v njihovih sobah zaspijo in se ne celo noč (kar bi zelo radi, saj jih razumem) med seboj zabavajo in slavijo novo, skupno svobodo bivanja brez staršev. Dokler pa vsi ne zaspijo in še dlje, sedimo mi animatorji skupaj in načrtujemo naslednji dan. Govorimo pa tudi o minulem dnevu, o tem kaj se je zgodilo čez dan. Kaj bi še lahko izboljšali, kako je šlo posameznim otrokom, ali je potrebno, da se ukvarjamo s kom še bolj kot z drugimi. To je v primerih, kjer so otroci žalostni (domotožje) ali se ne počutijo sproščeni iz kakršnih koli vzrokov in se zato ne pridružijo skupinskimi aktivnosti ali ostalim otrokom kadar se ti igrajo. Od časa do časa je treba govoriti ob nastalih težavah med otroci – saj se že pri otrocih zgodi marsikaj. Poleg tega, da otroci čim bolj uživajo njihov čas na taboru, je varnost otrok glavni cilj animatorjev. Naša naloga je tudi, da čim hitreje razrešimo vse nastopajoče konflikte ali probleme, tako da ni nobenih žalostnih, jeznih ali osamljenih otrok na

taboru. Skratka, da so vsi srečni, da so tu in da se radi vrnejo naslednje leto.

Moje izkušnje tabora pa niso samo omejeni na zgoraj opisane trenutke temveč obsegajo neštete momente skupaj z otroki in ostalimi voditelji, ko se igramo, med sabo šalimo, učimo, hodimo na sprehode ali izlete. Ali med poukom, kjer pogosto za nemško ali tudi angleško govoreče otroke prevajam, ker ti slovenščine sploh ali samo zelo slabo obvladajo. Ali na izletih, kjer z ostalimi voditelji ne samo pazim na otroke temveč, kot animator tudi gledam, da imajo vsi lepe in luštne in ne dolgočasne spomine. Isto ponoči ko imamo družabne igre. Vedno pa imamo kot voditelji v ozadju, in to tudi upamo, da se čim več otrok spoprijateljijo med sabo in da ostanejo ti medsebojni stiki ohranjeni tudi čim dalj časa po taboru. Tako sem to jaz sam doživel in zato bi seveda rad, da današnje mlade udeleženke in današnji mladi udeleženci to tudi doživijo, da doživijo isto izkušnjo čezmejnega prijateljstva. Nekako smo za en teden kot ena velika družina.

Vse to, moji lepi spomini, moje lepe izkušnje in še navrh z obiskom tabora povezana možnost vsako leto spoznati druge koticke prelepe Slovenije, me je vedno vleklo nazaj k taboru in tako bo tudi v bodoče. Do danes še nikoli nisem obžaloval odločitve, da sem sodeloval kot voditelj in če le imam čas se vedno rad odzovem kot animator.

Moja pričakovanja za bodoče tabore pa je v glavnem družba otrok in voditeljev, spoznavanje vedno novih krajev Slovenije. Kratko in jedrnat: »Kakor sem užival v preteklosti bi tudi rad v prihodnje in to še mnoga leta. Enako pa želim seveda tudi vsem ostalim voditeljicam in voditeljem ter seveda tudi številnim bodočim udeleženkam in udeležencem.

I ZKUŠNJE S TABORA SLOVENSКИH OTROK

Nataša Miklavčič,
Bosna in Hercegovina - Slovenija

Obdobje najstništva za večino od nas predstavljajo posebni spomini in trenutki, ki si jih želimo vedno deliti, še posebno, če smo imeli priložnost udeležbe na poletnih šolah in taborih. Tudi sama sem imela to izkušnjo.

Redno sem obiskovala šolo slovenskega jezika pri Slovenske skupnosti v Tuzli, v BiH. Potem je prišlo poletje in moj prvi obisk Slovenije, oziroma slovenske obale, Debeli rtič. Ob samemu prihodu na tabor še sama nisem točno vedela kaj se vse točno dogaja. Prihajali so otroci, vedno na novo in novo. Bili so iz različnih držav, mest, s svojo posebno kulturo in tradicijo. Vsak je bil posebnost zase, ampak vsi smo imeli eno skupno značilnost, saj smo imeli slovenske korenine in smo poskušali najti skupni jezik, slovenski. Dnevi tabora so precej hitro minevali. Vsak dan smo delali kaj zanimivega, novega. Spoznavali smo značilnosti Debelega rtiča in

okoliških mest. Animatorji so vedno poskrbeli, da smo imeli zanimive igre, skozi katere smo se med seboj spoznavali in učili slovenskega jezika. Na ta način smo spoznavali posebnosti in značilnosti Slovenije. V večernih urah smo se učili slovenske pesmi in jih skupaj peli. Ob koncu tabora smo v slovo potočili kakšno solzo, nato izmenjali kontakte in komaj čakali naslednje leto, da se ponovno srečamo. Takrat sem upala, da bodo tabori večni. Ampak, leta so minevala in s tem možnost moje udeležbe, kot otroka. Mislila sem, da sem zaključila nekaj posebnega in da bodo tabori ostali en lep spomin. Ker se nisem mogla posloviti od Slovenije sem se odločila za študij v Sloveniji. Po dolgem času sem naključno srečala našega Luka, ki se je kljub minulim letom točno spomnil, kdo sem in od kod prihajam. Takrat so se mi odprla nova vrata in možnost nadaljevanja obiskov tabora, tokrat kot animatorka otrok. Prvi obisk je

bil nepozaben, saj sem sedaj bila jaz tista, ki je morala predstaviti tabor, na poseben in lep način, tako kot je bil predstavljen meni. Veliko presenečenje je bilo, da nisem edina, ki je bila v enakem položaju. Bilo je veliko znanih obrazov in čeprav je minilo veliko let, je delovalo kot da so naši obiski taborov, kot udeležencev, bili včeraj. Spomini pa niso nikoli izginili. Vsi skupaj smo vedno težili k temu, da bi otrokom veliko pokazali, jih naučili in z njimi delili. Glede na to sem sama bila prvenstveno udeleženka tabora kot otrok se določenih stvari zavedam. Vem katere stvari so nas takrat zanimale in na kakšen način lahko pomembne stvari delimo otrokom; na kakšen način jim

lahko predstavimo Slovenijo in jih naučimo čim več pomembnih stvari, z upanjem, da si bodo vedno znova želeli priti v Slovenijo.

Zame osebno so tabori nepozabna izkušnja. Trenutek, ko se tabor konča s solzami v očeh in ob koncu še ene izkušnje, se vsi skupaj veselimo in željno čakamo naslednje leto - naslednjo novo izkušnjo, srečanje starih in spoznavanje novih otrok. Želim si in upam, da se bo naša tradicija še dolgo nadaljevala. In srčno upam, da se tabora udeleži čim več otrok, se nauči novih stvari in izkušnjo shrani v kotičku svojega srca.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

1. V letu 2002 smo na Jezerskem taborili še v šotorih Slovenske vojske...
2. Tabori sedaj potekajo v domovih CŠOD, občasno pa prenočimo v šotorih izven doma...
3. Pouk slovenskega jezika poteka po skupinah.
4. Ogledujemo si muzeje,...
5. ... spoznavamo in urimo se v različnih veščinah: klekljanju, ...
6. ... košnji in...
7. ...peki.
8. Pluli smo po slovenskih rekah...
9. in slovenskem morju.
10. Podali smo se v višine...
11. ... in globine.
12. Pogosto smo se lahko nasmejali domiselnim izdelkom udeležencev.
13. Na taborih precej pozornosti posvečamo natančnosti...
14. ...mediji pa precej pozornosti posvečajo nam.
15. Skupinska slika, 19. tabor otrok, 2015

*Pogovori
na
kongresu*

P

ETINDVAJSET LET VEČEROV IZZA KONGRESA IN POGOVOROV NA KONGRESU

dr. Stanislav Raščan,
Slovenija

Z veseljem sem sprejel povabilo predsednika Svetovnega slovenskega kongresa dr. Borisa Pleskoviča, da napišem nekaj misli ob 25 letnici ustanovitve Svetovnega slovenskega kongresa in organizaciji Večerov izza kongresa, ki smo jih kasneje preimenovali v Pogovore na kongresu. Pred 25 leti sem ob ustanovitvi Svetovnega slovenskega kongresa ustanovil Študentsko sekcijo SSK in z veseljem sodeloval pri ustanavljanju SSK v Sloveniji in prvem zasedanju SSK, ki ga je prekinil napad Jugoslovanske armade na Slovenijo.

Kmalu po ustanovitvi Svetovnega slovenskega kongresa sem se odpravil najprej na nekaj mesečno študentsko izmenjavo v Leverkusen, kjer sem srečal kar nekaj Slovencev, ki so bili organizirani v Slovenski katoliški misiji v Koelnu. Že

jeseni leta 1991 pa sem se preselil na nekaj letni podiplomski študij v Kanado v Toronto, kjer sem še bolj spoznaval naše rojake po svetu in njihovo življenje in prizadevanje za ohranjanje slovenstva. V tistem času pa sem sodeloval tako pri demonstracijah za priznanje Slovenije kot samostojne države tako pred Koelnsko katedralo julija 1991, kakor tudi pred parlamentom province Ontario v Torontu jeseni leta 1991. Tako sem imel priložnost sodelovati pri ustanavljanju tako Slovenske konference SSK v Ljubljani in delu Kanadske konference SSK v Torontu. V veliko veselje in čast mi je bilo, da sem leta 1992 lahko sodeloval tudi na skupnem sestanku Ameriško Slovenskega in Kanadske slovenskega sveta v Clevelandu, kjer sem spoznal čudovite ljudi in zavedne Slovence. Prvič tudi dr. Jožeta

in dr. Marijo Bernik. Naše prijateljstvo in sodelovanje je trajalo vse do njune smrti.

V veliko veselje mi je bilo, ko smo v prostorih SSK začeli prirejati naprej Večere izza kongresa kasneje pa Pogovore na kongresu in smo na njih povabili naše rojake iz sosednjih držav, Evrope pa tudi iz ZDA, Kanade, Argentine, Brazilije in Avstralije, da predstavijo sebe in svoje delo. Na spletnih straneh sem našel najstarejši podatek o Večeru izza kongresa, ki smo ga organizirali junija 1996, se pravi pred skoraj točno 20 leti. V vseh teh letih smo imeli vsaj 10 pogovorov na leto, saj se je včasih zgodilo, da je bilo enostavno preveč zanimanja za organizacijo dogodkov in smo jih morali izbirati, ker ni bilo prostorskih in organizacijskih možnosti, da bi vse izvedli.

Ker sem med svojim diplomatskim delom preživel tudi nekaj let na Japonskem, mi je v veliko veselje, da smo na naši pogovorih večkrat gostili tudi našega misijonarja, pesnika in humanitarca prof. dr. Vladimirja Kosa, ki se pri svojih 92 letih vsako jesen z veseljem vrača v Slovenijo. Ob skoraj vsaki predstavitvi njegovega ustvarjanja in dela imamo priložnost, da spoznamo kako njegovo novo pesniško zbirko.

Spominjam se tudi večerov, kjer smo predstavljali delo naših rojakov iz Argentine, Avstralije, Nemčije, Kanade iz ZDA. Ta srečanja so predstavljala možnost da so se srečali naši rojaki iz tujine s tistimi, ki so se že vrnili v matično domovino. So pa tudi priložnost za vse, ki si želijo izvedeti čim več o življenju, delu in ustvarjanju naših rojakov po svetu, da dobijo to informacijo iz prve roke. Največkrat se nas je zbralo do 50 poslušalcev. Najlepši pa so bili seveda dogodki na katerih nas je bilo čez 100 zbranih, da je zmanjkalo

vseh stolov in so nekateri obiskovalci, ki so prišli kasneje morali tudi stati. Ob taki lepo polni dvorani se je pozabilo na čas in so se naša druženja potegnili tudi v dve uri in več, kolikor je načrtovano za naše srečanje.

Ob pripovedovanju, pogovoru so se predstavljale knjige, filmi, peli smo pesmi, utrnili se je prenekatera solza. Naši rojaki so se predstavljali sami, ali pa smo predstavljali delo določene slovenske skupnosti po svetu ali pa tudi katerega od pomembnih posameznikov. Tako še živčih, kakor tudi tistih, ki so že umrli. Veliko informacij o naših rojakihi po svetu in njihovem delu je namreč ohranjenih samo v spominu in mogoče kaj tudi v rokopisih. Zato so bili dragoceni trenutki, ko smo te dragocene informacije lahko posneli na tekoči trak ali predstavili v obliki tiskane publikacije.

Rad bi se zahvali pobudnikoma in organizatorjema prvih Večerov izza kongresa izpred več kot dvajsetih let Franciju Feltrinu in Jani Čop. Hvala tudi predsedniku SSK dr. Borisu Pleskoviču na katerega lahko zmeraj računamo, ko je potrebno pozdraviti naše goste ob začetku ali koncu Pogovorov na kongresu. Prav tako gre zahvala sedanjim strokovnim delavcem na SSK Zdenki Volarič, Luki Klopčiču, Nini Frlan in generalni sekretarki Sonji Avguštin, da se lahko s pomočjo njihovih požrtvovalni nadur Pogovori na kongresu odvijajo še naprej. Bog daj, da bi se nadaljevalo še vsaj naslednjih nekaj dvajset let.

VEČEROM IZZA KONGRESA NA ROB

prof. ddr. Marija Stanonik,
Slovenija

Najvišje poslanstvo Svetovnega slovenskega kongresa je povezovati vse Slovence ne glede na vse druge njihove koristne in škodljive razlike. Zaradi bolečih doživetij zaradi njih že od otroštva gojim željo, da bi s svojim delom lahko kaj storila v njihov prid. O tem priča tema, ki sem jo ravno pred 50 leti (1966) za maturitetno nalogo na Ekonomski srednji šoli v Kranju predlagala sama: *Slovenske narodne manjšine v Italiji in Avstriji*.¹ Drugi predlog se je nanašal na slovenske izseljence.² Takrat sem nekaj malega vedela le o slovenskih izseljencih zaradi ekonomskih vzrokov, nič pa se mi ni sanjalo o slovenski tragediji po drugi svetovni vojni, sam sem spadala v

generacijo, ko smo na šolskih proslavah peli: Lepo je v naši domovini biti mlad...

Njim sem se nameravala oddolžiti z diplomsko nalogo, vendar je nanese čisto drugače.³ Zato se je s članstvom pri Svetovnem slovenskem kongresu, ki letos praznuje srebrno obletnico, pokazala lepa priložnost za uresničevanje te moje želje. V njegovi organizaciji so *Večeri izza kongresa* praviloma in posvečeni žgočim aktualnim vprašanjem, na mojo pobudo in s sodelovanjem pri organizaciji pa so bile uvrščene v program prav take, ki se povezujejo z obstojem slovenstva, čeprav se zdijo obrobne.

Zahvaljujem se vodstvu Svetovnega slovenskega kongresa, da je bilo pripravljeno upoštevati dane pobude, iz katerih se

¹ Obdelavo manjšine na Madžarskem mi je mentor, prof. zemljepisa odsvetoval. Morda ne toliko zaradi zahtevnosti problema kot zaradi politične kočljivosti.

² Prof. Milan Ahačič si je moje zanimanje zanje zapomnil in mi o njih postavil vprašanje na maturi.

³ Prim. M. S., »*Odpuščam in prosim odpuščanja*«, Družina, Ljubljana 2007, 5.

dá lepo razbrati tiho uresničevanje mojih otroških želja, da bi povezovala Slovence in mogla kaj storiti za tiste na robu: narodnostno, družbeno ali človeško. Zato mi je ljubo, da smo v osebah dveh duhovnikov počastili vse njunega stanu, z vabilom k sodelovanju Barbare in Irene pa sem se spomnila, da je prav zaupati in dati priložnost mladim in veseli me ugotovitev, da uresničujejo, kar meni ni bilo dano.

Simbolično je v tukajšnjem pregledu na prvem mestu spomin (SSK, Ljubljana: 23. 1. 2014) na beneškega duhovnika, profesorja filozofije in pesnika **Ivana Trinko-Zamejskega** (1863–1954) ob 150-letnici njegovega rojstva. Za njegovo slovensko zavest je bilo odločilno srečanje s kaplanom Petrom Podreko in v domači hiši slovenske knjige, med katerimi so bile odločilne Prešernove *Poezije*. Kot narodni buditelj je med svojimi rojaki oral ledino pod takratno strogo italijansko politiko, ki v javnosti ni dopuščala nič slovenskega.

Spominski večer (SSK, Ljubljana: 6. 11. 2013) ob 100-letnici rojstva duhovnika in istrskega pesnika **Alojza Kocjančiča** (1913–1991) sta obogatila Kocjančičeva nagrajenca: pisatelj Marjan Tomšič, ki je literarno sledil Kocjančiču in vnesel v slovensko literaturo Istro kot prepoznavno pokrajino in s tem spodbudil k ustvarjanju domače (= istrske) avtorje, ter duhovnik in publicist Dušan Jakomin, ki je nad 60 let skrbel za vernike v Škedinju pri Trstu. Alojz Kocjančič (1913–1991) je po posvečenju v duhovnika (1937) dušnopastirsko ves čas (do 1963) deloval v Slovenski Istri (Buzet, Koštabona, Pomjan, Šmarje, Klanec). Zaradi slovenske zavednosti so ga preganjali fašisti, ki se jim je kremenito zoperstavljal, v drugi Jugoslaviji pa je bil preziran zaradi duhovniškega stanu.

Tako je kot ustvarjalec in bojevnik za pravice istrskih Slovencev dobil priznanje šele v poznih letih življenja.

V monografiji **Slovenska pesem v tujem škornju** so predstavljeni (SSK, Ljubljana: 17. 2. 2015) še številni drugi avtorji, ki so fašizmu kljubovali s slovensko besedo, četudi jim je režim zapovedal molčati. Posebna poglavja so namenjena Simonu Gregorčiču, Antonu Novačanu in Janezu Perčiču, ki sta pesnila celo v daljnem Egiptu in Izraelu, ter Danilu Florjančiču, ki je pesmi pisal v Etiopiji.

Kakor me boli krivično zapostavljanje naših rojakov in slovenščine, nam ne more biti vseeno za druge, ki se jim dogaja enako (SSK, Ljubljana: 23. 11. 2005). Bridka usoda je doletela kočevske Nemce, na kratko Kočevarje, ki so bili v 14. stoletju naselili s Slovenci v redko poseljeno gozdno, kraško kočevsko pokrajino in tam živeli v ustvarjalnem in življenjskem sožitju z njimi več kot šest stoletij. Zdaj je edini avtentičen spomin nanje *Wilhelma Tschinkla Gottscheer Volkstum / Kočevarska folklor*, ki je zdaj na voljo v dvojezični izdaji. Dodani kronološki pregled zgodovine Kočevarjev daje v premislek globoko resno vprašanje o prepletenosti njihove usode s Koroškimi Slovenci.

Dr. Barbara Ivančič Kutin, znanstvena sodelavka ISN ZRC SAZU je (SSK, Ljubljana: 6. 3. 2012) z velikim žarom predstavila navzočim rezultate njenega tritedenskega terenskega dela z naslovom: **Zbiranje slovstvene folklor med slovenskimi izseljenci v ZDA**, kjer je vzpostavila stike s slovenskimi društvi, organizacijami in posamezniki. Opravila je intervju z več kot 60 slovenskimi rojaki v okolici Clevelanda, Chicaga in Milwaukeeja, zbrala je preko 60 ur posnetega gradiva, na 4 javnih nastopih, dveh predavanjih in dveh

delavnicah je udeležence seznanila s temeljnimi lastnostmi slovstvene folklore, njenim pomenom za slovensko kulturo in znanost ter udeležence podučila o osnovnih metodoloških in tehničnih napotkih za zvočno oz. grafično dokumentiranje. V prihodnosti želi podobno delo opraviti tudi med našimi rojaki drugod po svetu.

Jaka Okorn, eden od rojakov (Domžale 1937), je sodeloval z razstavo pri ob izidu knjige »*Odpuščam in prosim odpuščanja*« je bilo lepo izhodišče za slovesen kulturni večer (SSK: Ljubljana, 21. 11. 2007), posvečen slovenski spravi, ki je potrebna živim, ne mrtvim, saj ni lepše sprave od novega življenja! Avtorica z osebno prizadetostjo želi povezovati tiste, ki so se iz različnih vzrokov znašli na nasprotnih bregovih, globoko brezno, ki zeva med njimi pa premostiti z odpuščanjem in spravo. O tem dajejo veliko zgledov ustrezni odlomki iz različnih tipov slovenske in svetovne literature.

Ob praznovanju dvajsetletnice obrambne vojne za samostojno Slovenijo (2011) je izšla zbirka 435 spominov na vojno za obrambo samostojne Slovenije leta 1991. Dodan je seznam vseh padlih v vojni in prvič seznam ranjenih Slovencev. *Moški na položajih, ženske v strahu, otroci na češnjah* (SSK, Ljubljana: 22. 11. 2012) je delo, ki želi izkazati spoštovanje vsem »navadnim« ljudem, ki so svoje delo in življenje prispevali za ohranitev komajda rojene samostojne in demokratične slovenske države.

Kdor bi knjigo vzel v roke, bi videl koliko navdušenja, ljubezni in požrtvovalnosti je takrat gorelo v nas, da bi nastala in obstala.

Naj zagorijo z novimi plameni!

Sekcija za zbiranje in raziskovanje slovstvene folklore pri Slovenski konferenci Svetovnega slovenskega kongresa

Sekcija za zbiranje in raziskovanje slovstvene folklore pri Slovenski konferenci Svetovnega slovenskega kongresa je bila formalno ustanovljena s sklepom na 9. seji upravnega odbora Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa 11. oktobra 2001 v Ljubljani.

Povod, predlog in predzgodovina za njeno ustanovitev so popisani v prvi številki glasila sekcije z naslovom *Slovstvena folkloristika*, ki je izšla leto pozneje, oktobra 2002 in jo je pospremil v svet takratni predsednik slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa Franci Feltrin.

Slovstvena folkloristika je prvo slovensko glasilo, ki je namenjeno izrecno prvotni veji slovenske besedne umetnosti. Zato mora zastopati najvišje zahteve te novo nastajajoče znanstvene discipline. Njej so namenjene prve štiri rubrike. *Znanstvene razprave* so teoretične, analitične in sintetične narave in zanje marsikdaj dobijo priložnost mladi raziskovalci na omenjenem področju. *Strokovni članki* so posvečeni zapisovanju slovstvene folklorne in izsledkom o njej na podlagi terenskih izkušenj. Rubrika *Iz naših arhivov* je rezervirana za zgodovinsko konotirane članke. *Ocene in recenzije* so namenjene raziskovalnim dosežkom iz obravnavane stroke. Rubrika *V živo* prestražuje folklorno gradivo s terena. Prav tako skuša k živosti revije prispevati strokovno zasnovan *Intervju*, zadnji čas pa so še bolj vredni pozornosti *Glasovi*, kjer sporočamo, kako napreduje omenjena knjižna zbirka slovenskih folklornih pripovedi.

Mlademu rodu se glasilo skuša približati s *Šolsko prilogo*. Na *Študentski strani* sodelujejo ljubljanski in mariborski študenti slovenščine s krajšimi povzetki svojih seminarskih in diplomskih nalog, vtisi z naših srečanj ali strokovnih ekskurzij, pripombami za izboljšanje študija itn. *Otroški kotiček* je namenjen tistim učencem, katerih šolski mentorji so jih pripravljene nagraditi z objavo njihovih prispevkov s področja slovstvene folklorne v njenem osrednjem slovenskem glasilu.

Doslej je izšlo šestnajst števil, nekatere od njih dvojne. V letu 2015, žal, nobena, a srčno upam, da bomo ujeli vsaj nekdanji ritem izhajanja z vsaj eno številko na leto. Stroške izhajanja pokrivamo s članarino in prostovoljnimi prispevki. Nekajkrat nam je v sili z delnim prispevkom za tisk pomagal *Svetovni slovenski kongres*, za številko iz leta 2014 celo na

podlagi razpisa pri Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu. Toda brez zastojne požrtvovalnosti prof. dr. Jurija Šilca ne bi šlo. Obema se za naklonjenost tudi na tem mestu iskreno zahvaljujem.

Že ime pove, da sta rubriki *Delo sekcije* in *Odmevi* namenjeni članom omenjene Sekcije. Načelno je predvideno po dve srečanju letno: spomladi in jeseni. Vsako srečanje oplemeniti kulturni nastop. Sledi nekoliko bolj sproščeni del srečanja: veselju ob novi številki *Slovstvene folkloristike*. Ob tej priložnosti jo čim več razdelimo, da prihranimo za poštno stroške. Zdaj je naročnikov okrog 100, drugih 200–300 izvodov razdelimo zastoj, v dobri veri, da se bo še kdo odločil za naročilo. Predvsem si želimo, da bi prišla na šole, saj na mladih svet stoji!

Prihodnost slovenstva tudi!

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

47

46

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

1. – 4. Večer izza Kongresa (2000)
5. Zorko Simčič in France Pibernik na »Večeru zdomske književnosti« (2000)
6. – 7. Večer izza Kongresa »Vračanje zdomcev iz Nemčije« (2008)
8. Predavatelji med predstavitvijo Založbe Mladika iz Trsta (2009)
9. – 10. Večer izza Kongresa »Finding Slovenia« (2009)
11. – 12. Nastop Luigie Negro, predsednice Kulturnega društva Rozajanski dum, ki je predstavila življenje in delo Rezijanov (2009)
13. Andrej Štrus in Klemen Žumer med predavanjem o novih načinih povezovanja mladih Slovencev iz sveta z domovino (2010)
14. – 15. predstavitev knjige *Die Kärntner Slowenen und die Zweite Republik*, avtorjev red. prof. dr. Matjaža Klemenčiča in prof. dr. Vladimirja Klemenčiča (2010)
16. – 17. Omizje z naslovom »Arbitražni sporazum – »ZA« ali »PROTI«?« (2010)
18. Stanislav Rašcan in Vladimir Kos (2010)
19. Zvone Žigon med predstavitvijo življenja Slovencev v Združenih državah Amerike (2010)
20. – 21. Predstavitev turistične pobude slovenskih rojakov iz videmske pokrajine »Mi smo tu(rizem)« (2011)
22. Pogovor z dr. Borisom Pleskovičem o globalni finančni krizi (2011)
23. – 24. Pogovorni večer z akademikom Zorkom Simčičem ob praznovanju njegovega 90. rojstnega dne (2011)
25. Predstavitev knjige slovenskega rojaka iz Italije Marjana Terpina - »Paler iz Brd« (2011)
26. Okrogla miza »Porabski Slovenci danes in nikoli več« (2011)
27. Pogovor z dr. Dušanom Petračem, vrhunskim strokovnjakom na področju vesoljske tehnike in dolgoletnim sodelavcem NASA iz ZDA (2012)
28. Predstavitev knjige Andreja Ranta »Zlati klas« (2012)
29. Predstavitev knjige »Krik mačehe« avtorja Boruta Rutarja (2012)
30. prof. ddr. Marija Stanonik in Irena Uršič med predstavitvijo knjige »Moški na položajih, ženske v strahu, otroci na česnjah« (2012)
31. Strokovno predavanje Janeza Stergarja z naslovom »Ali bo za Slovence spet veljalo „samo milijon nas je...“?« (2012)
32. Polona Jurinič in Darko Šonc Iz Hrvaške med predstavitvijo monografije »Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti« (2013)
33. Spominski večer ob 100-letnici rojstva istrskega duhovnika in pesnika Alojza Kocjančiča (2013)
34. Večer izza Kongresa »Kočevar ima samo eno domovino« (2013)
35. – 36. Predavanje in pogovor z dr. Samom Kristenom z naslovom »Londonsko rojstvo današnje slovensko-hrvaške meje na Jadranu« (2013)
37. Predstavitev knjige »Utrinki življenja« avtorice Silve Matos (2013)
38. Predstavitev knjige Petra Stariča z naslovom »Moje življenje v totalitarizmu 1941 – 1991« (2013)
39. Predstavitev knjige »Slovenski Dunaj« avtorja Draga Medveda (2013)
40. Borut Korun in Lev Detela iz Avstrije med predstavitvijo knjige »Zapleti v vijugah časa« (2014)
41. Tiskovna konferenca ob 600. letnici zadnjega ustoličevanja karantanskih vojvod v slovenskem jeziku (2014)
42. Pogovor z dolgoletnim urednikom slovenskega časopisa Ameriška domovina, prof. Vinkom Lipovcem iz ZDA (2014)
43. Predstavitev knjige »Slovenci v hrvaškem športu« (2014)
44. Edo in Ana Škulj med predstavitvijo tematike »Verska inkulturacija Slovencev v Buenos Airesu« (2014)
45. – 46. Predstavitev »Zlate knjige o osamosvojitvi Slovenije« (2014)
47. – 48. okroglo mizo ob 50. obletnici Drage »Draga: prehojena pot, sedanost in vizija« (2015)
49. Susanne Weitlaner iz Avstrije med predstavitvijo knjige »Gledat, kaj delajo« (2015)
50. – 51. Predstavitev knjige »Za resnico do zadnjega diha - Pater Ivan Tomažič, ustanovitelj Korotana«
52. – 53. Predstavitev spominov prof. Alojzija Geržiniča »Od Save do Srebrne reke« (2015)
54. – 55. Predstavitev pesniške zbirke avtorja Toneta Kuntnerja, z naslovom Slovenska Pomlad-La Primavera Eslovena (2015)
56. – 57. Predstavitev knjige »Slovenci v Reziji?« avtorja mag. Dejana Valentiničiča (2015)
58. – 59. Predavanje mag. Dejana Valentiničiča z naslovom »So slovenske skupnosti v ZDA in Kanadi še žive?« (2016)
60. Predstavitev čezmejnega projekta »ZBORZBIRK« (2016)

*Lo
ni več
meja*

POSVETIH KO NE BO VEČ MEJA IN KO NI VEČ MEJA

Franci Feltrin,
Slovenija

Ideja, da bi organizirali strokovno znanstveni - posvet KO NE BO VEČ MEJA je bila izrečena v vodstvu Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa (v nadaljevanju SK SSK), leta 2002. Leta 2004., po vstopu Slovenije v Schengen, smo strokovni znanstveni - posvet poimenovali KO NI VEČ MEJA. S tem naslovom smo do letos uspešno organizirali 15 posvetov.

Strokovno - znanstveni posveti so bil zamišljeni z namenom spoznavati življenje in delo naših rojakov v sosednjih državah in se z njimi še tesneje povezati. Tak korak se nam je zdel še toliko bolj pomemben, ker je bila Slovenija tik pred vstopom v Evropsko unijo in vstopom v območje Schengena. To je za državljane Slovenije pomenilo, da med nami in

rojaki v Avstriji in Italiji mejnih kontrol ne bo več.

V Slovenji smo v preteklosti, zaradi komunističnega režima zelo malo in le bežno poznali zgodovino Slovencev v sosednjih državah. Po drugi svetovni vojni se v šolah o Slovencih, ki so slovenska (zgodovinska) avtohtona manjšina izven Slovenije, oziroma izven takratne Jugoslavije, ni smelo niti govoriti. Za takratni komunistični režim je bila to klerikalna sovražna manjšina, ki v prvih povojnih letih ni uživala nobene pozornosti. Zato še danes veliko število slovenskih državljanov ne ve, da v sosednjih zahodnih državah živijo slovenske skupnosti, ki stalno govorijo slovensko, oziroma v narечju slovenskega jezika.

Tudi danes Slovenija vse prevečkrat presliči njihove potrebe in želje, po sodelovanju in pomoči ter se izgovarja na finančne težave. Še več, slovenska javnost, razen slovenskega obrobja, zelo malo ali skoraj nič ne ve o njihovem življenju. In še manj o delu in življenju njihovih skupnosti in stalnemu boju za slovenski jezik in kulturo. O tem slovenski mediji, ki bi morali biti gonilo narodne zavesti, zelo malo oziroma skoraj ne poročajo.

Tudi v slovenskih učnih programih, še vedno ni zaslediti obširnejše učne snovi o Slovencih izven naših meja. Zato mladi še vedno ne vedo, da v sosednjih državah živijo Slovenci na slovenski zemlji in vzdržujejo slovenski jezik in slovensko kulturo.

Desetletja odtujenosti od matice in tako od jezikovnega in kulturnega telesa svojega naroda je pustilo za seboj velike posledice. Zato se je Slovenija, ob pisanju Ustave RS z ustavno določbo zavezala, da bo skrbela za Slovence po celem svetu, ne glede na kraj njihovega bivanja. Žal je to ostalo v večini le na deklarativni ravni sodelovanja, ki pa je vse premalo za odpravo ali vsaj ustavitev izgube slovenske identitete, tako doma kot po svetu.

Državne meje z zahodnimi državami so bile v času unitarističnega komunističnega jugoslovanskega komunizma dolga leta tesno zaprta in tako kulturno ter gospodarsko nepretočne. Šele desetletja po drugi svetovni vojni je komunistični režim spoznal, da zaradi nesodelovanja med strokovnjaki zahoda, izmenjave kulturnih in blagovnih dobrin in ne nazadnje, tudi zaradi politične zaprtosti, gospodarski in kulturni potencial ne prideta do pretoka znanosti v gospodarstvo in tudi ne do informacij iz zahodnega sveta. Zato sta se, komunistično vodstvo

in z njo samoupravno usmerjeno gospodarstvo, pričela sesuvati sama vase. Po štirih desetletjih je propadel kot eden najbolj krutih sistemov številnih narodov in velikega dela človeštva.

Seveda so tudi v njem nekateri počasi začeli rahljati mejne pregrade. Sprva le za prebivalce ob meji (s prepustnicami) in čez desetletja tudi za vse državljane Jugoslavije. Kulturni in medsebojni stiki med sorodniki in znanci so potekali predvsem na sorodstveni ravni. Na ravni Jugoslavije pa so bili to zgolj trgovski in predvsem blagovno- tihotapski obiski, ki so jih zlorabljali za prinašanje vsakdanjih dobrin iz sosednje Avstrije ali Italije. Kljub strogo nadzorovanim prehodom je bil pretok blaga velik. Nerazumljivo je, da takratni režim ni spregledal, da se je na milijarde dinarjev, ki smo jih zaslužili v državnih podjetjih v Jugoslaviji, steklo preko meje v tuje blagajne zgolj za nakup osnovnih živil.

Namen strokovno – znanstvenih posvetov je bil, da bi najprej analizirali stanje o sodelovanju v času, ko je Slovenija postala samostojna država in poiskati smerice za prihodnost. Čas, ko je Slovenija postala samostojna, je spremenil tudi narodni ponos Slovencev v sosednjih državah in po svetu, tako da so s ponosom dejali, da pripadajo slovenskemu narodu, ki si je po dolгих stoletjih hlapčevanja izboril lastno državo. Nadejali so si tudi novih možnosti, ob vstopu Slovenije v območje Schengena kjer ne bo več fizičnih meja, oziroma preprek, za tesnejše stike in sodelovanje.

Posveti so od leta 2002, do letošnjega leta potekali vsako leto in v začetku vsakokrat v drugem kraju po sosednjih državah. Kasnejše posvete smo bili prisiljeni, zaradi finančnih težav, pripraviti v

prostorih SSK v Ljubljani. Do letošnjega leta smo tako pripravili že 15 posvetov. Posvete smo posvetili uspehom in težavam s katerimi se spopadajo naši rojaki v sosednjih državah. Vse od vrtcev, kjer naj bi že predšolski otroci dobili prvo vedenje in znanje v materinem jeziku in narodnosti, kot tudi to kako v učbenike v dvojezičnih šolah njihovo vedenje in znanje o Sloveniji približati mladim potomcem slovenske narodnosti. Razprave so potekale na visokem nivoju. Na posvetih so sodelovali kulturniki, pedagogi, novinarji, cerkveni predstavniki, športni pe-dagogi in izobraženci iz obeh strani.

Posvetov so se udeleževali predvsem Slovenci iz sosednjih držav: Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Pogovori so potekali o kulturi, športu, šolstvu, o možnostih na področju gospodarske dejavnosti in znanosti. Pomembna vloga za obstoj slovenskega jezika in kulture. Pri obstoju jezika in kulture ima veliko zaslug Cerkev. Zato smo na posvete povabili tudi duhovnike, ki delujejo med Slovenci v sosednjih državah in duhovnike, ter cerkvene dostojanstvenike iz Slovenije, da so povedali kako bi bilo mogoče zapolniti prazna župnišča z novimi duhovniki iz Slovenije, ki bi tudi v prihodnje oznanjali božjo besedo v slovenskem jeziku.

Prav tako so potekali pogovori o družini in vrtcih v predšolski vzgoji otrok slovenskih staršev. Vsi sodelujoči smo se zavedali kako je pomembno, da otroci slovenskih staršev v prvih letih življenja spoznajo vrednote naroda kateremu pripadajo. Poleg tega so potekali pogovori o dvojezičnih srednješolskih programih, o tem koliko vsebujejo snovi o slovenski identiteti in kakšno je poznavanje

slovenske zgodovine, še posebno na kulturnem področju, ki je osnova za vrednotenje pripadnosti. Predvsem pa smo se osredotočali na trenutno stanje in nove možnosti, ki bodo nastale, ko bo Slovenija del Evropske unije.

Seveda smo že tretji strokovni - posvet preimenovali v KO NI VEČ MEJA. Zavedajoč se, da je to čas, ko smo lahko Slovenci, kot narodna etnija še večji in imamo s tem večje, skoraj neomejene, možnosti za povezovanje in sodelovanje na vseh področju skupnega prostora, saj nas ločuje le še državna jurisdikcija.

Moram poudariti, da so bili predavatelji iz vrst Slovencev iz sosednjih držav tudi kritični, do odnosa Slovenije, ki se po osamosvojitvi odziva veliko bolj mačehovsko kot pa so mogli kdaj prej pričakovati. Še vedno je za njih nerazumljivo, da velika večina Slovencev v matici ne ve, da ob mejah sosednjih držav živijo Slovenci, ki govorijo slovensko. Slovenski šolski učbeniki snovi o narodnih, znanstvenih in gospodarskih vrednotah, ki jih Slovenci predstavljajo izven matice, še vedno ne vsebujejo. Kot tudi ne tem o naših potomcih, ki so v preteklem in sedanjem času s svojimi uspehi dokazali, da smo Slovenci bili in smo, kulturni in izobražen narod Srednje Evrope.

V vodstvu Slovenske konference SSK, katere predsednik sem bil, sem naletel na zelo dober odziv. Žal je projekt naletel na zelo medel odziv pri državnih ustanovah in posameznih uslužbencih, ki so plačani za to. Prav ti bi morali vsako idejo o povezovanju s Slovenci v sosednjih državah in po svetu pozdraviti in, če je potrebno, tudi nadgraditi.

P ROTI NIHILIZMU V ZGODOVINSKI VEDI

Borut Korun,
Slovenija

Z našimi rojaki na Koroškem, Primorskem, Štajerskem ter v Porabju smo povezani tako jezikovno kot s skupno preteklostjo. To slednje, povezovanje Slovencev v domovini z našimi rojaki, ki živijo onstran današnjih meja, tudi v zgodovinskem smislu, se mi zdi pomembno, saj na to največkrat pozabljamo. Povezanost v vseh smereh in v različnih smislih prispeva h krepitvi identitete našega naroda.

Žal prevladujoča ideološka usmeritev v današnji Sloveniji tega ne zna ali noče ovrednotiti. V zgodovinskem smislu dela taka politika iz Slovencev ljudi, ki se vse manj zavedajo svojih korenin. Toliko bolj to velja seveda za Slovence, ki živijo zunaj naših državnih meja, saj so vsakodnevno izpostavljeni pritiskom in »dejavstvom« s strani njihove države, oziroma večinskega naroda države, v kateri živijo. V mnogih sodobnih avstrijskih delih

o preteklosti alpskega prostora tako Slovence le redko omenijo. Žalostno je, ker pri tem tvorno sodeluje »mainstream« slovenskega zgodovinarstva. Povedano konkretno: karantanski Slovenci v razlagah uradnega slovenskega zgodovinarstva naj ne bi bili Slovenci, ker Slovencev takrat še naj ne bi bilo.

Avstrijska zgodovinska veda je te slovenske avtodestruktivizme z veseljem »pograbila« in vzela za svoje in tako smo Slovenci izginili tudi iz resne strokovne literature, ki obravnava tisti čas. Še več! Tako recimo v članku *Tajna zgodovina* v reviji Reporter (23. maj 2016, št.21, letnik 9, stran 43) ddr. Igor Grdina poroča o nenavadnem srečanju zgodovinarjev na Dunaju 30.3.2016, na katerem naj bi obravnavali Slovence kot nekak produkt 19. stoletja. Samo ugibamo lahko kakšni (tudi politični?) nameni se skrivajo za

takimi srečanji, zlasti še, ker so se ga udeležili tudi slovenski zgodovinarji.

Zoperstaviti se takemu destruktivizmu je edino mogoče z mobilizacijo tistih zgodovinarjev in jezikoslovcev, ki niso del »glavnega toka«, torej uradne zgodovinarske srenje in ne sodelujejo pri takem samouničevalnem delovanju. Treba je bilo začeti prav na začetku, seči daleč v preteklost, vse do najstarejših virov. Pet let je minilo od takrat ko sem nagovoril nekaj zgodovinarjev in jezikoslovcev za sodelovanje in so predavali na simpoziju z naslovom *Slovenci v zgodnjem srednjem veku*. Sodelovali so Igor Grdina, Marko Snoj, Janez Hoefler, Jakob Mueller, Stane Granda, Silvo Torkar. Naslednjo pomlad, leta 2012 smo izdali zbornik njihovih predavanj z enakim naslovom. S tem naslovom sem hotel poudariti, da smo v zgodnjem srednjem veku »Slovenci že bili Slovenci«. Sam sem napisal uvod k zborniku, ki sem ga »uglasil« približno tako, kot so »uglašene« te vrstice. Svoj uvodni članek sem pred tiskanjem poslal v pogled vsem predavateljem, avtorjem člankov. Nihče med njimi ni imel pripomb.

Naslednji zgodovinsko pomemben datum je bil 18.3.2014! Ki je označeval 600 letnico zadnjega ustoličenja kakega koroškega vojvode na Gosposvetskem polju. Ustoličevanje nosi v sebi pomemben naboj. Ne gre samo zato, da je to eden dokazov naše zgodnje državnosti, ki bi jo morali omenjati na vsakem koraku (si predstavljamo, koliko bi o tem govorili Hrvati, če bi Ustoličevanje sodilo v njihovo nacionalno zgodovino?). O našem ustoličevanju so pisali pomembni evropski misleci. Slovensko srednjeveško ustoličevanje je bil edini dobro poznani in opisani praktični primer izvajanja Družbene pogodbe o kateri sta pisala Rousseau in Jean Bodin. Ob opisih Ustoličevanja se je dokazano

navdihoval tudi soavtor ameriške Deklaracije o neodvisnosti, Thomas Jefferson. No, za slovensko zgodovinopisje to spet ni tema, ki bi jo bilo vredno raziskovati. Še več, naši zgodovinarji zvesti sovražni nastrojenosti do lastne preteklosti ta dejstva celo zanikujejo!

Simpozij smo organizirali tako, da smo imeli spomladi leta 2014 zbornik že pripravljen. Zdelo se mi je državotvorno in pomembno da bi takemu dogodku dali prav poseben pomen, zato sem naprosil Predsednika države, gospoda Boruta Pahorja, da je sprejel pokroviteljstvo simpozija. Ker se sam dogodka ni mogel udeležiti, je na simpozij poslal svojega predstavnika, akademika dr. Boštjana Žekša.

Simpozij smo zasnovali široko. Predavali niso samo zgodovinarji. Sodeloval je koroški Slovenec Teodor Domej, govorilo se je o partizanstvu na Koroškem, sodeloval je Janez Stergar predsednik Kluba koroških Slovencev, prav tako tudi publicist Peter Kovačič Peršin. Sodeloval je tudi glavni predstavnik »uradnega« nihilističnega pristopa do karantanske zgodovine, dr. Peter Štih. Seveda tudi ddr. Igor Grdina.

Zadnji v trojici dogodkov, ki naj bi osvetljevali najzgodnejše obdobje naše zgodovine je bil simpozij, ki je bil posvečen bizantinskima misijonarjema Cirilu in Metodu, ki sta bila poslana med Slovane. Kot je znano, sta solunska brata, ki sta si s svojim delovanjem zaslužila status svetnikov, prišla najprej na Moravsko, nekaj časa pa sta prebela tudi v krajih, ki jih imamo za skrajni severovzhod našega nekdanjega naselitvenega ozemlja. S simpozijem smo hoteli osvetliti takratno zgodovinsko okolje, vpliv delovanja obeh bratov na nastanek slovenskega

knjižnega jezika, pa tudi odmeve tega dogajanja v slovenski literaturi in v ljudskem izročilu.

O tem, kakšen vpliv je imela misija obeh bratov na razvoj slovenskega knjižnega jezika je pisala tudi slovenistka dr. Orožnova. Žal je nisem mogel pregovoriti, da bi sodelovala pri simpoziju. Moj namen, prikazati kontinuiteto v slovenskem knjižnem jeziku - v kolikor je obstajala - zato v celoti ne bo uspel. Tudi dr. Štih je po simpoziju - iz meni neznanega razloga - napovedal, da prispevka za zbornik ne bo mogel prispevati. Zbornik bo zato precej okrnjen, upam, da ga bomo sploh

lahko izdali, saj sedaj (junij 2016) še vedno čakam na nekatere prispevke.

Moj namen, osvetliti nekatera za nas Slovence pomembna pretekla obdobja, pomembna še zlasti zato, ker so povezana s kraji, ki so sedaj zunaj meja Slovenije, bo, upam, v veliki meri izpolnjen. Prvotni načrt: osvetliti vso našo preteklost od začetka pa do protestantizma bo očitno treba opustiti. Vsaj nekatere teme pa smo prikazali. Pomembno je, da smo jih prikazali v nacionalno pozitivnem duhu in tako napravili vsaj majhno protiutež prevladujočemu zgodovinskemu nihilizmu.

KONE BO VEČ MEJA – V GLAVAH

mag. Valerija Perger,
Slovenija

Ko sem bila pred več kot desetletjem povabljena na 3. strokovno-znanstveni posvet »Ko ni več meja«, ki je potekal v Monoštru, sem se prvič поблиže seznanila z delovanjem Svetovnega slovenskega kongresa; tema posveta mi je bila pisana na kožo, saj se kot svetovalka za narodnostno šolstvo in raziskovalka sociolingvističnih vidikov ohranjanja oziroma opuščanja javne in zasebne rabe manjšinskega jezika predvsem pri slovenski skupnosti v Porabju s tem področjem ukvarjam skoraj petindvajset let.

Doslej sem sodelovala na treh posvetih s štirimi prispevki na tematiko ohranjanja manjšinskega jezika v šolstvu, v družinah, pri mladih in v cerkvi, zadnji prispevek pa sem namenila razmisleku o pogledih Porabcev na Slovenijo in Slovencev iz matične države na Porabje. In ko sem vse prispevke prebrala ponovno, sem ugotovila, da se pravzaprav nič, kar

sem zapisala pred leti, ni spremenilo – na bolje. Kvečjemu obratno.

Ob svojem prvem nastopu na posvetu leta 2004 v Monoštru sem v dveh prispevkih predstavila 4 govorna okolja, v katerih bi manjšinski jezik, če se želi ohraniti, moral biti prisoten: družina, cerkev, vrtec in šola. Povsem iskreno, z argumenti, sem ugotavljala, da iz teh temeljnih jezikovnih okolij manjšinski jezik konstantno izginja, pretrgana je bila medgeneracijska jezikovna kontinuiteta, morda nezavedno se je v Porabju zgodila zamenjava jezika. Ne le preprosti ljudje, tudi slovenski učitelji, kulturniki in funkcionarji niti lastnih otrok niso naučili slovensko... V dvorani je nastala zadrega. Po koncu nastopov je bilo kar nekaj udeležencev, ki so me spraševali, če mislim resno, če nisem preveč kritična, če mogoče nimam pravih podatkov... Žal, vse, kar sem rekla, je bilo še kako

res, v dvanajstih letih pa se je jezikovna situacija med Porabskimi Slovenci samo še poslabševala. Vse do danes... Morda se vprašate, zakaj, ko pa imajo narodnostne vrtce, šole, kulturna društva, politične predstavnike, finančne vire s slovenske in madžarske strani, medije; nihče jih ne diskriminira, nihče ničesar ne prepoveduje... Morda pa je to prvi razlog... Drugi je gotovo ekonomski – svoj vsakdanji kruh si Porabci služijo v madžarskih podjetjih in čez mejo, v Avstriji... Kaj pa slovenska materinščina? Ah, saj pojejo slovenske pesmi in plešejo slovenske plesse; njihova intimna identiteta, razen res redkih izjem, pa je madžarska...

Koliko so mladi še Slovenci zunaj učilnic za slovenščino, sem se retorično spraševala leto dni pozneje; takrat in danes je odgovor enak: nič ali skoraj nič... In v Porabju se mnogokrat sliši: Slovenija je s svojo napačno politiko do Slovencev zunaj svojih meja sokriva za stanje jezika in duha, kakršno je. Temu lahko pritrdim, saj matična država, kljub resolucijam, zakonu in še drugim črkam na neštetih papirjih, pravzaprav nima prave strategije, na kakšen način najbolj optimalno pomagati pri ohranjanju/oživljanju manjšinskega jezika ter krepitvi slovenske zavesti. Še vedno trdim, da pri tem lahko pomagajo ljudje, ne pa zidovi in prazne besede...

Premisleki o mejah slovenskega kulturnega prostora so me speljali na razmišljanje o odnosu Porabcev do Slovenije in matičnih Slovencev do Porabja. Večina Slovencev v Porabju, razen politikov in kulturnikov, ki imajo pogoste stike z matično državo, v Sloveniji ne vidi neke »matične države«, kaj šele »domovine«, kar je povsem razumljivo. Tam čez Srebrni breg pač živijo Prekmurci, ki govorijo zelo podobno kot Porabci, starejši se v

okviru svojih društev celo družijo in imajo lepo. Malo zasanjano in romantično je predvsem to, da lahko oboji govorijo v svojih narečjih in se odlično razumejo... Kako pa matični Slovenci vidijo Porabje? Večina nikakor, saj je v medijih prisotno takrat, ko se zapre kakšen vrtec ali ko ga pred volitvami obiše kak visok slovenski politik. Pa upokojenci radi prihajajo v Porabje na izlete, še kakšen slavistični zanesenjak pripelje svoje učence; seveda ni časa za porabsko realnost – to so le turistični ogledi... Velikih besed slovenskih politikov na ekskurzijah po Porabju pa na srečo nihče več ne sliši; pred časom se je pripravljaj veličasten obisk šolske ministrice... Lokalni veljaki in diplomati so se potili v zanosu in si pripenjali medalje za zasluge dobre organizacije; obisk je bil odpovedan. Ena izmed ravnateljic je ob novici zamahnila z roko in rekla, da je tako ali tako vseeno. In še kako prav je imela! Verjetno niti sama več ne ve, koliko ministrskih mimohodov se je že zgodilo na njeni šoli, a zaradi tega le-ta ni nič boljša ali bolj slovenska...

Strokovno-znanstveni posveti Ko ni več meja so – po mojih dragocenih izkušnjah – izjemen vir premislekov o Slovencih in slovenstvu na celotnem slovenskem kulturnem prostoru. Le-ta se tiho, morda nezavedno, a vztrajno krči – tako zaradi brezštevilnih izbir in odprtosti predmetstva samega kot zaradi nezmožnosti in mlačnosti slovenske države, da bi bolj ščitila in podpirala jezik, kulturo in identiteto lastnega naroda pred in za mejo. Meje ne povezujejo, ampak ločujejo; meddržavne je odstraniti veliko enostavneje kot tiste v glavah... Tudi v glavah pripadnikov kakšne organizacije ali gibanja; kdor želi slovenskemu narodu, predvsem jeziku in identiteti, tlakovati pot v prihodnost, se mora zazreti v prihodnost, saj le

tisto lahko spreminjamo; preteklosti ne moremo in ne smemo.

Svetovnemu slovenskemu kongresu ob srebrnem jubileju želim še naprej uspešno delo, predvsem pa brezmejnost! Naj bo povezovalac Slovencev, kjer koli živijo, naj bo spodbujevalec ohranjanja slovenskega jezika, kulture, identitete, ponosa in tradicije! Moja najbolj srčna želja pa je, da iz vrst tega plemenitega gibanja

za vselej izginejo politične, ideološke in verske delitve. Ko sem neki dan kolegici omenila, da pripravljam prispevek za jubilejni zbornik SSK, je malo pomislila in rekla: »Uf, to so pa oni ta črni.«... SSK bo v prihodnosti lahko uspešen le brez barvnih pridevnikov, osrediščen na širjenje povezovanja, strpnosti in ljubezni do slovenstva. S takimi vrednotami se bom vedno – zazrta v slovenski danes in jutri – identificirala tudi sama...

P

OVEZOVANJE S SLOVENCİ V SOSEDNIJH DRŽAVAH, »KO NI VEČ MEJA«

Janez Stergar,
Slovenija

Prijazno vabilo, naj nekaj spominov na svoje sodelovanje s SSK zapišem v kratkih besedah, ne dopušča razpredanja o razlogih za spremembo imena vsakoletnega simpozija »Ko ne bo več meja« v »Ko ni več meja«.¹ Ob nedavnem ograjevanju več delov državnih meja Republike Slovenije ni treba posebej utemeljevati, da mej tudi z vstopom v Evropsko zvezo nismo odpravili, ampak da le stremimo za njihovo čim manj ovirano prehajanje ter za čezmejno povezovanje, posebej tudi za celovito vključevanje Slovencev iz sosednjih držav v vsa življenjska področja idealne Zedinjene Slovenije.

Ob nizanju izbranih spominskih utrinikov ter opazanj ob četrstoletnem

jubileju SSK in samostojne RS seveda ne morem mimo dogodkov sredi leta 1991. Kot raziskovalec novejših zgodovine koroških Slovencev, zaposlen na INV – Inštitutu za narodnostna vprašanja, sem ob ustanovnem kongresu SSK sodeloval v zgodovinarski sekciji, in sicer z referatom o odprtih vprašanjih proučevanja slovenskega zamejstva. Ker sem že od ustanovitve 16. maja vodil Odbor staršev za varstvo in vrnitev slovenskih vojakov² in ker smo v zgradbi SAZU zasedali 28. junija dopoldne, prav ob začetku agresije jugo-soldateske, sem svoj nastop začel z opozorilom, da muze med vojno molčijo in da med udeleženci zato posebej pogršam kolego dr. Staneta Grando, ki je

¹ Niz knjig SAZU o narodnih manjšinah ima npr. naslov »Živeti z mejo«.

² O odborovem delovanju do oktobra 1991 glej knjigo: Boris M. Gombač, Na drugi strani : *Odbor staršev za varstvo in vrnitev slovenskih vojakov ob slovenski osamosvojitvi leta 1991*, Ljubljana : Založba ZRC SAZU, 2005.

bil že nekaj dni na položajih Teritorialne obrambe. Svojega referata nato nisem utegnil pripraviti za tisk, ker sem poleg vodenja Odbora staršev do jeseni še pisal gesla za precej koroško obarvani zvezek »Enciklopedije Slovenije«, kot član ožjega vodstva SVIZ – Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti pa z več slovenskimi ministri iskal socialno-politično ravnovesje v mladi državi.

V prvih letih programskega in organizacijskega nihanja SSK se ne spominjam posebno intenzivnih priložnosti za svoje inštitutsko in klubsko (namreč KKS – Kluba koroških Slovencev v Ljubljani) sodelovanje s SSK in njegovo konferenco za Slovenijo. Nisem se udeležil in najbrž tudi nisem bil povabljen na prvi strokovno-znanstveni posvet SSK »Ko ne bo več meja« v Kulturnem centru Lojzeta Bratuža v Gorici 1. junija 2002.³ Pač pa sem se na drugem posvetu 8. novembra 2003 v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu kot vabljeni referent spraševal »Ali bo slovenstvo še vrednota v Evropski zvezi in v 21. stoletju?« in prvič, a ne zadnjič opozarjal, da »ob prelomu tisočletja v nobeni državi število tistih, ki se izjavljajo za Slovence po narodnosti, ni upadalo tako močno kot prav v Republiki Sloveniji.«

Tretji posvet je bil že po vključitvi RS v EZ in zato z novim naslovom »Ko ni več meja«, in sicer v tretji sosednji državi, 29.–30. oktobra 2004 v Monoštru; takrat sem menda že nekaj sodeloval pri načrtovanju in organizaciji simpozija ter usmerjal pogovor na temo »Slovenska identiteta v osnovnošolskih in srednješolskih programih«. Na četrtem posvetu 21.–22. oktobra 2005 v Potrni pri Radgoni sem kot

moderator imel uvod v panel o »vlogi cerkve in športnih društev pri oblikovanju slovenske identitete zunaj šolskih zidov«. Za zbornik, ki je tudi tokrat izšel pred naslednjim srečanjem, pa sem žal moral napisati še *in memoriam* »V slovo Nadji Maganja Jevnikar«; prijateljica s tržaškega Krasa je svoj skrbno pripravljeni referat iz Potrne v tisk oddala le nekaj tednov, preden jo je premagala kruta bolezen.

Peti »brezmejni« posvet SSK v Trbižu 12.–13. maja 2006 je bil posvečen turizmu in dopustovanju; tokrat sem lahko predstavil in v zborniku objavil nekaj uvodnih misli na temo »Spoznavanje zamejstva kot dejavnik utrjevanja skupnega slovenskega kulturnega prostora«. Šesti v vrsti posvetov je bil 8.–9. novembra 2007 v Čedadu pod naslovom »Slovenke v otroškem varstvu in šolstvu v sosednjih državah«. S soprogo Natašo Vanjo Stergar sva predstavila uvodni referat »Znamenite zamejske Slovenke – šolnice in narodne buditeljice«, a izida zbornika tokrat nismo dočakali.

Enako velja za več naslednjih posvetov, o katerih so daljša ali krajša poročila dostopna na spletnih straneh SSK. To velja za 7. posvet 14.–15. novembra 2008 na Reki in sicer na okvirno temo »Evropska zveza v očeh slovenske manjšine«, za 8. posvet 12. decembra 2009 v koroških Tinjnah s temo »Pomen in vpliv slovenskih medijev na razvoj in oblikovanje narodne zavesti« in za 9. posvet 13. novembra 2010 na Opčinah, ko smo na praktičnih zamejskih in čezmejnih primerih obravnavali »Evropske sklade in črpanje finančnih sredstev«.

Od tedaj so se posveti »Ko ni več meja« odvijali na sedežu SSK v Ljubljani in so bili nekateri bolj posvečeni slovenski zgodovini. 30. 11. 2011 je posvet imel

³ Gradivo je izšlo v zborniku *Ko ne bo več meja : nacionalna identiteta Slovencev in Evropska zveza v luči stikov matice z zamejstvom*, Ljubljana : SSK, 2003.

naslov »Vprašanje kontinuitete slovenstva v času zgodnjega srednjega veka do pomladi narodov«, 13. 12. 2012 »Slovenija, duhovna domovina vseh Slovencev« in 21. 11. 2013 »Poslednje ustoličenje na Gosposvetskem polju 1414«. Zbornik referatov s tega posveta je izšel v sodelovanju z »mojim« KKS – Klubom koroških Slovencev v Ljubljani, kar velja tudi za zbornik referatov 13. posveta 25. 11. 2014 pod naslovom »Meje slovenskega kulturnega prostora«. SSK je tokrat za soizdajatelja pritegnil še mariborski KKS ter ljubljanski INV, ki je tedaj obeleževal svojo 90-letnico. Kot zadnji referent sem se z vprašanjem »Slovenci in slovenska država na novem razpotju?« vrnil v leta 2003 načeto problematiko.

Prav lahko bi v niz »Ko ni več meja« uvrstili tudi I. Konferenco slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije, ki jo je SSK pripravil v Ljubljani 27.–28. septembra 2012 in kjer sem bil spet eden od moderatorjev. Z zamejsko tematiko je bilo deloma povezanih tudi več srečanj, na katera je SSK v preteklega četrta stoletja vabil različne poklice: od zdravnikov in znanstvenikov do pravnikov ter turističnih delavcev. Na tematskih posvetih ali v predavateljskem nizu »Izza kongresa« smo z zgodovinskimi ter aktualnimi temami slovenskega zamejstva in slovenskih državnih meja večkrat nastopili inštitutski sodelavci ter klubski člani. Spominjam se še vodenja kakšne študijske poti članov SSK v zamejstvo.

Dvorana SSK je bila stalno na voljo zamejskim gostom, velikokrat tudi v organizaciji našega koroškega kluba. Enako velja za prireditve ljubljanskega DSAP – Društva slovensko-avstrijskega prijateljstva, posebej za vsakoletne Koroške kulturne dneve v Ljubljani. DSAP je bil mdr. organizator, SSK gostitelj, glasilo

KKS v Ljubljani in Mariboru pa izdajatelj gradiva s treh posvetov o kulturni dediščini Slovenija – Avstrija.⁴

Če so omenjeni posveti v (so)organizaciji SSK poudarjali premalo upoštevanje ustavnih obveznosti RS do Slovencev v sosednjih državah in drugod po svetu, je treba omeniti še, da je v zgodovinopisju vse preslabo ostala osvetljena in v javnosti vrednotena ključna pomoč, ki so jo zamejci, zdomci in izseljenci nudili demokratizaciji, državnemu osamosvajanju ter mednarodnemu priznanju Republike Slovenije, zelo neposredno pa tudi prebivalcem matične slovenske države v dneh in tednih osamosvojitvene vojne. SSK je tu zaslužna za več razstav (2006 npr. »Slovenski rojaki v podporo svobodi«) in publikacij (2013 npr. reprezentativen zbornik gradiv podpore slovenskih rojakov po svetu »Zlata knjiga o osamosvojitvi Slovenije«) ali posameznih objavljenih razprav.⁵

In še kratka misel za konec! Na srečanjih SSK obravnavane in večinoma objavljene referate ter zaključna priporočila o perečih vprašanjih slovenskega zamejstva bi veljalo še večkrat prebrati in upoštevati, saj večinoma ostajajo aktualna. Morda bi po desetletju in več veljalo ciklično ponovno obravnavati posamezno problematiko s posvetov ter ugotoviti premike v pozitivni ali negativni smeri.

⁴ Majda Fister – Janez Stergar (ur.), *Kulturna dediščina kot priložnost za slovensko-avstrijsko čezmejno sodelovanje*, (Koroški vestnik, 43, št. 1/3), Ljubljana 2009.

⁵ Npr. nekaj zamejskih poročevalcev v zborniku *20 let Svetovnega slovenskega kongresa*, Ljubljana : SSK 2011. Zunaj okvira SSK sem tudi sam o pomoči avstrijskih Slovencev matični državi pisal v dokumentarnem zborniku: Matjaž Klemenčič et al., *Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije*, (Del 4, *Slovenci v zamejstvu in po svetu ter mednarodno priznanje Slovenije*), Ljubljana : Arhivsko društvo Slovenije, 2005.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

1. Prvi posvet »Ko ne bo več meja« je potekal v letu 2002 v Italiji (Gorica)
2. Posvet v Monoštru (Madžarska), kjer je bila tematika osredotočen na vrtce in šole
3. – 4. Simpozij Ko ni več meja je potekal v Pavlovi hiši v Radgoni
5. – 6. O razsežnostih slovenskega turizma smo govorili v Trbižu (Italija)
7. – 8. 7. strokovni posvet v Reki – »Evropska zveza v očeh slovenske manjšine«, leta 2008
9. – 10. Posvet »Pomen in vpliv slovenskih medijev na razvoj in oblikovanje slovenske narodne zavesti« v letu 2009 v Tinjah
11. – 12. Novembra 2010 smo, v sodelovanju s SDGZ iz Trsta, v prostorih Zadrúžne Kraške Banke na Opčinah pri Trstu pripravil 9. strokovni simpozij o s težiščem na črpanju evropskih sredstev in čezmejnih projektih, ki so pridobili sredstva iz EU skladov
13. – 14. V letu 2013 je na predlog Boruta Koruna potekal simpozij z naslovom »Ob 600. obletnici zadnjega ustoličevanja koroških vojvod«
15. – 16. 13. strokovno-znanstveni posvet Ko ni več meja. V prvem delu so vabljeni gostje govorili o prvih začetkih in zgodovini preučevanja enotnega slovenskega kulturnega prostora. V drugem delu pa so predstavili sedanje stanje ter prihodnost kulturnega prostora

Galerijska dejavnost

GALERIJA

Vida Pfeifer,
Nemčija – Slovenija

Leta 1997, ko sem obiskala Slovenijo, sem obiskala tudi Svetovni slovenski kongres. Vsi zaposleni so bili zelo prijazni in mi zaželeli dobrodošlico. Res sem se počutila kot doma!

Prostori so me prevzeli, žal so bili zidovi prazni. Predstavljala sem si kar galerijo in jim to tudi predlagala. Nad idejo so bili navdušeni, posebno Jana Čop in Franci Feltrin. Odpotovala sem v Stuttgart in prinesla moja umetniška dela, ki smo jih postavili in odprli prvo razstavo v

galerijski dejavnosti pri Svetovnem slovenskem kongresu.

Nam Slovencem po svetu SSK zelo veliko pomeni, ki je kot naš dom v Ljubljani in kot srce, ki bije za nas vse.

Brez velikih Slovencev, ki so krojili in ustvarjali Svetovni slovenski kongres, bi bili Slovenci po svetu nekoliko izgubljeni in z manjšim občutkom pripadnosti. Prepričana sem, da smo jim vsi hvaležni.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

1. Razstava Erike Bajuk iz ZDA, 2000
2. Razstava Jane Vizjak iz Nemčije, 2001
3. – 4. Razstava Cecilije Grbec iz Argentine, 2005
5. – 6. Razstava ob 15. obletnici samostojne Slovenije, 2006

7. – 8. Razstava Irene Hribar Schmidt iz Kanade, 2007
9. – 10. Razstava umetnikov iz Švice, 2007
11. – 12. Razstava Andree Quadri iz Argentine, 2008
13. Razstava Graciele Mravlje iz Argentine, 2008

14. Razstava umetnikov iz Tuzle, 2009

15. Razstava Roberta Faganella iz Italije, 2009

16. – 17. Razstava Slovenski Dunaj, 2010

18. – 19. Tamara Burmicky, Venezuela, 2011

20. Davor Mešić, BiH, 2011

21. – 22. Kulturni večer s Slovenci na Hrvaškem. Razstava Damjana Kovača in fotografska razstava članov društva v Bazovici, 2011

23. – 24. Loretta Dorbolo, Italija, 2012

25. – 26. Razstava Vide Pfeifer, Nemčija, 2012

27. Razstava slovenskih političnih plakatov v Italiji, 2013

28. – 29. Razstava Sonje Snoj iz Argentine, 2013

*Slovenska obrobje
in
študijske poti*

ŽIVITEV OBROBNIH KRAJEV SLOVENIJE

Zdenka Volarič,
Slovenija

Na obrobjih slovenskih meja živijo številni rojaki, ki so dejavni na različnih področjih. Tudi na kulturnem, ki je nedvomno malo poznano in premalo predstavljeno širši slovenski javnosti. Tako je na pobudo Svetovnega slovenskega kongresa luč sveta ugledal program Slovensko obrobje, s katerim smo želeli doseči sodelovanje s slovenskimi kulturnimi društvi, klubi in lokalnimi skupnostmi na obmejnih območjih. Na teh dogodkih se lokalne skupnosti predstavijo s pevskimi zbori, recitacijami, slovensko narodno glasbo, dramskimi krožki, likovnimi ter knjižnimi deli. Pomen takega projekta je predvsem na lokalni ravni; z njim se približamo ljudem prav v osnovnih prvinah življenja slovenskih prebivalcev na tej in oni strani meja. Po formalnem delu sledi sproščeno druženje pri katerem dobimo ideje, kje se bomo srečali in obiskali prihodnjič. Slovensko obrobje smo do sedaj izvedli že marsikje;

na Jezerskem, v Breginju, Razkrižju, Prezidu in Števerjanu.

V želji, da bi lahko bolje spoznali tudi bolj oddaljene slovenske skupnosti smo skozi leta vzporedno z »obrobjem« pripravljali študijske poti, ki so nas vodile v Berlin, Gradec, Porabje, Predalrsko in Stuttgart. V prvi vrsti želimo krepiti odnose z rojaki po svetu in ohranjati pristne stike, kakor tudi pomagati ob različnih zagatah v katerih se znajdejo, najsí bo to urejanje državljanstev, selitve v tujino ali domovino ali pa le pomoč pri rezervaciji prenočišča. Iz začetnih dvomov so nastala prava prijateljstva in trajne vezi. Zadovoljni obrazi in pohvale naših rojakov so potrditev, da delamo prav.

Za sodelovanje z rojaki je še precej krajev, ki jih še nismo obiskali. Že dlje časa načrtujemo obisk slovenske skupnosti v Zagrebu in upamo, da nam to uspe še to leto.

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

1. – 3. Z Goriškim slavčkom v jubilejno slovensko leto –
Študijska pot k Slovencem v Berlin, 2006

2. – 6. Študijska pot k Slovencem v Stuttgart, 2008

3. – 9. Slovensko obrobje v Prezidu, Hrvaška, 2009

10. – 14. Študijska pot k Slovencem v Rezijo, 2010

15. – 18. Študijska pot k Slovencem v Porabje, 2012

19. – 22. Slovensko obrobje in študijska pot k Slovencem v
Gradec, 2014

Draga Mladik

D RAGA MLADIH IN SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

dr. Simona Drenik,
Slovenija

Vabilo predsednika Svetovnega slovenskega kongresa dr. Borisa Pleškoviča, da prispevam nekaj misli o Dragi mladih v ta jubilejni zbornik, me je prijetno razveselilo. Naj bo ta kratek zapis le skromen poklon vsem, ki si četrto stoletja in več prizadevajo za povezovanje in dialog Slovencev iz domovine, zamejstva in po svetu, predvsem tistim, ki delujejo ali so delovali pri Svetovnem slovenskem kongresu.

Draga mladih je zrastle iz tradicionalnih Študijskih dni Draga. Gradi na vrednotah slovenstva, demokracije in povezovanja in že več kot 25 let predstavlja intelektualni forum mladih, na katerem so v ospredju predvsem vprašanja, ki zanimajo mladega človeka, a so hkrati nadgrajena z razmišljanji o slovenski identiteti in povezovanju. Svetovni slovenski kongres po svojih močeh prispeva k organizaciji Drage mladih odkar jo

skupaj organizirajo različne (mladinske) organizacije iz zamejstva in Slovenije. Glavne zasluge za njeno kontinuirano izvedbo imajo seveda predvsem organizacije Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOST) iz Trsta, primorski družbeni center Središče Rotunda in Socialna akademija iz Ljubljane, ob njih pa velja izpostaviti tudi pomen sodelovanja drugih organizacij, ki dajejo dogodku dodatno širino in svežino.

Spominjam se, da so se po 10. Dragi mladih leta 2000, ki je do takrat potekala ob robu Drage v parku Finžgarjevega doma na Opčinah pri Trstu, začela pojavljati razmišljanja o preoblikovanju Drage mladih, ki bi bila manj podobna tradicionalni Dragi in bi privabila več mladih tudi iz Slovenije. Začeli so se pogovori med različnimi mladinskimi in študentskimi nevladnimi organizacijami in združenji v Sloveniji in zamejstvu, ki jih

je hkrati zanimala zamejska in izseljeniška problematika ter so čutile potrebno po povezovanju, svobodni in odprti razpravi, pa tudi po medsebojnem druženju njihovih članov. Svetovni slovenski kongres je nudil prostor medsebojnega dialoga in srečanj med različnimi organizacijami in posamezniki iz Slovenije in zamejstva. Počasi je bilo doseženo soglasje, da ni razlogov, da ne bi Draga mladih vsaj deloma potekala tudi v (demokratični) Sloveniji. Nekako je bilo dogovorjeno, da v bodoče Draga mladih poteka v Sloveniji in v Italiji in da se bo vsako leto selila v drugo slovensko mesto. S tem naj bi se povečala prepoznavnost in priljubljenost te prireditve, mladim pa bi se približalo razumevanje pomena povezovanja med matico, zamejstvom in Slovenci po svetu.

Leta 2003 je 13. Draga mladih prvič potekala v Sloveniji, konkretno v Piranu, in v dveh delih (julijskem in avgustovsko-septembrskem). Srečanje je organiziralo okoli deset študentskih in mladinskih organizacij, kot soorganizator in koordinator pa je sodeloval Svetovni slovenski kongres. Prenovljen pristop in geslo »Več svežine«, ki je ponujalo razmislek o ustvarjalnosti mladih in o njihovih priložnostih, je nagovorilo veliko mladih, saj se je foruma udeležilo preko 100 mladih zamejskih in zdomskih Slovencev ter iz Slovenije. Draga mladih je postala prepoznavna kot samostojen intelektualni forum mladih tako med mladimi kot v slovenskem medijskem prostoru.

A že naslednje leto se je Draga mladih odvijala zopet (samo) na Občinah pri Trstu. Razlog je bila obeležitev vstopa Slovenije v Evropsko unijo 1. maja 2004, zato je potekala pod naslovom »Brez meja«. Poletni del foruma od takrat poteka v različnih slovenskih mestih, npr. v Ptuj, Celju in Ljubljani, pa tudi na Opčinah pri Trstu

in v Tinjah na Koroškem, drugi del pa vsako leto ostaja na Opčinah. Ves čas so obravnavane zanimive in raznovrstne teme. Leta 2004 smo npr. obeležili vstop Slovenije v Evropsko unijo s temo »Brez meja«, pri čemer smo imeli organizatorji v mislih predvsem odpravljanje meja v glavah... Leta 2008 je bilo aktualno geslo »Malo čez« - razprava je potekala o medkulturnem dialogu Slovencev živečih v različnih kulturah in je odražala eno od prioritet slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008.

Med udeleženci prireditve po naravi stvari vedno znova prihaja do menjave generacij. A forum v različnih generacijah vedno znova ohranja zavest o potrebi krepitvi enotnega slovenskega kulturnega prostora. To idejo lahko v sodobni povezani Evropi brez meja - za katero upam, da bo kljub nedavnim trendom vse bolj povezana - udejanjamo bolj kot kadarkoli prej. Za to imamo zadosten pravni okvir tako v slovenskem pravnem redu (5. člen Ustave Republike Slovenije in Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja) kot tudi v Evropski uniji. Skladno s Pogodbo o delovanju Evropske unije bi Evropska unija morala dajati spodbude, ki bi prispevale k razcvetu kultur držav članic in pri tem upoštevati njihovo nacionalno in regionalno raznolikost (prvi odstavek 167. člena PDEU). Ob tem ekonomske, socialne in teritorialne kohezije omogočajo ustanavljanje (čezmejnih) evroregij, kar je gotovo lahko dodaten način udejanjanja tesnejšega čezmejnega sodelovanja z zamejskim prostorom. S pripravo kakovostnih in inovativnih programov bi morda lahko v bodoče bolj izkoriščali kohezijska sredstva. Po drugi strani del rešitev predstavlja tudi vsaj določena debirokratizacija države in družbe. Kot so

morali številni Slovenci iz zamejstva in po svetu pri uveljavljanju svojih ustavno zagotovljenih pravic, vključno s pridobivanjem slovenskega državljanstva, iskati poti skozi birokratske labirinte, se mladi, ki študirajo ali delajo v tujini ponovno spopadajo z njimi. Ob tem beg možganov gotovo ni prava rešitev za prihodnost Slovenije.

Draga mladih pa ni namenjena zgolj izmenjavi mnenj, ampak tudi druženju, spoznavanju in povezovanju mladih rojakov iz zamejstva, sveta in domovine, zato so spomini na leta organiziranja Drage mladih in sodelovanja na različnih delavnicah, razpravah ali preprosto v debatah ob kavi izjemno lepi. Mnogi od teh prijateljev so postali Slovenci po svetu, saj so si delo poiskali v tujini, bodisi v institucijah Evropske unije, bodisi

na tujih univerzah ali v gospodarstvu. Po drugi strani so se nekateri Slovenci druge ali tretje generacije odločili vrniti v domovino. Tovrstni dinamični procesi - migracije - se zdijo med mladimi v sodobnem svetu običajni, skoraj samoumevni, a potrebni so ustrezni odzivi in vedno nova občutljivost državnih institucij in politike. Odpirajo se nova področja urejanja, kjer bi država lahko ali pa bi morala izvajati aktivnejšo politiko. Posledično Draga mladih ostaja vedno aktualna.

Izzivov torej ne zmanjkuje niti za Drago mladih, niti za Svetovni slovenski kongres. Ob tem jubileju pa lahko upamo, da se končno uresniči pomemben del programa kongresa, ki je namenjen spravi, saj lahko skupaj, v slogi, dosežemo veliko več.

mag. Roman Roblek,
Avstrija

Z veseljem sem izvedel, da Svetovni slovenski kongres praznuje 25 let. Kot mlad maturant sem leta 1995 prvič prestopil prag sedeža SSK. Tedaj se še nisem tako močno zavedal pomembne vloge te ustanove, ki naj bi povezavala slovensko narodno skupnost širom sveta.

Šele desetletje pozneje, ko sem bil že tajnik Katoliške mladine v Celovcu, me je nagovoril rektor SodalitAS, Jože Kopeinig, če bi se udeležil kosila v Tinjah, kjer so bili na obisku Sonja Avguštin (SSK), Bojan Mevlja (Središče Rotunda, Koper) in Jure Levart (Dom sv. Jožef, Celje). Pri kosilu smo se pogovarjali o sodelovanju Katoliške mladine na Dragi mladih. Takoj sem se ogrel za idejo čezmejnega sodelovanja, saj smo do tistega trenutka le-to precej zanemarjali.

Sledila so leta tesnega in plodnega sodelovanja na Dragi mladih. Uspelo nam je, da smo že v letu 2006 Drago mladih priredili v Tinjah. Katoliška mladina je

bil del organizacijskega odbora. Rad se spominjam nešteti srečanj po vsej Sloveniji, ker smo razpravljali in »kravžljali«
možgane o vsebinah, predavateljih in o usmeritvah Drage mladih. Vedno smo prišli do dobrih zaključkov, mladim smo lahko ponudili zanimive razprave, predavanja, izlete, delavnice, koncerte in še mnogo več.

Kasneje sem razočaran zaznal, da je to sodelovanje po mojem odhodu z mesta tajnika KM polagoma zamrlo. Za prihodnost bi si želel, da bi se vodstvo KM ponovno zavedlo svojega poslanstva in znova odprlo vrata za čezmejno, vseslovensko povezovanje mladine pod krščanskimi načeli.

SSK-ju pa želim še naprej veliko zagnanosti in idealističnih sodelovalcev v prid slovenskemu narodu.

S prijateljskimi pozdravi iz prekrasnih Sel na Koroškem

1

2

3

4

5

6

7

8

- 1. – 3. 16. Draga mladih v Tinjah, 14. – 16. julij 2006
- 4. – 7. 19. Draga mladih v Kopru, 10. – 12. julij 2009
- 8. – 12. 20. Draga mladih v Mariboru, 9. – 11. julij 2010
- 13. – 17. 21. Draga mladih v Ljubljani, 8. – 10. julij 2011

Dodatek

SLAVNOSTNI GOVOR NA AKADEMIJI
OB 20. OBLETNICI SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA,
LJUBLJANA, 28. JUNIJ 2011

akad. Zorko Simčič,
Slovenija

Spoštovani!

Zgodovinar Arnold Toynbee pravi, da je svet star nekaj milijard let, da pa je minilo komaj kakšnih tri tisoč let, kar lahko dogajanja spravimo v zgodovinske okvire, in da se današnja zgodovinska situacija človeštva da primerjati z atletom, ki je na teku na sto metrov pretekel šele prvo stotinko sekunde.

Proslavljamo dvajsetletnico Svetovnega slovenskega Kongresa. 20 let je res samo 20 let, vrh vsega pa se je še treba zavedati, da je tekaška proga pred nami dolga ...–toda občutek, da si priklical v življenje nekaj, kar je že doslej spreminjalo slovenski svet in kar ga še spreminja, je zavida-nja vreden.

Dvajset let – in ... pogled nazaj. Dovolj bi bilo samo prelistati publikacije SSK, pregledati njegov arhiv, pa bi najbrž celo oni, ki so sami pri Kongresu sodelovali, bili presenečeni. Že samo govor zgodovinarja ob petnajstletnici SSK, daje pregled do-tedanjega združevanja, povezave in so-delovanja z rojaki po svetu, daje podobo te res šele dvajsetletne pa vendar velike epopeje, pogled na dosežke skupine maloštevilnih, a vizionarnih in kar je najpo-membnejše – pogumnih ljudi.

Leto 91, leto rojstva, že kmalu pa tudi prvih bolečin. Dvojnih bolečin. Enih popo-rodnih, normalnih, ki so pač del procesa, pa naj gre za rojstvo človeškega bitja ali kakšne nove zamisli, hkrati pa še ka-kšnih kolateralnih bolečin, ob komplika-cijah, ki so se kmalu prikazale. Eni rojaki,

doma in po svetu, so namreč bili navdušeni nad kongresom zaradi vitalne funkcije, ki so jo videli v rojstvu SSK – povezati vse sile naroda s področij znanosti, gospodarstva, kulture in to v matici, za mejo republike in v zdomstvu ne glede na politično pripadnost ali svetovni nazor. Toda tu so bili še drugi. Čeprav je v dobi 'enoumja' – kakor se danes evfemistično izražamo – tedanja partijska oblast bila pripravljena sodelovati z drugače mislečo politično zvezo, so se kmalu začele prikazovati razpoke. Ni minilo veliko, ko so se oglasili glasovi, ki so opozarjali, »na nevarnost vladajoče totalitarne ustanove, ki bo hotela spremeniti kongres v orodje svojega preživetja.« Dejstvo je, da se niso motili in da je Kongres kar še nekaj časa preživel tudi še to drugo vrsto bolečin, ki pa so sčasoma popustile. Slovenci, od vladajočih do vladanih, smo politično dozorevali. Vladajoči v spoznanju, da je demokratizacija zahteva časa, vladani v rasti civilnega poguma.

SSK je bil od vsega začetka center, katerega cilji so bili jasni, njegovo poslanstvo – beseda, ki jo komaj kdaj še slišimo – prvo vodilo. Od tod najrazličnejše prireditve: od Večerov izza Kongresa pa do vseslovenskih srečanj zastopnikov iz domovine, zamejstva in zdomstva v Državnem zboru, predvsem pa, še posebej v zadnjih letih, številna srečanja med domačimi in iz tujine prihajajočimi slovenskimi strokovnjaki, zaradi katerih je že doslej prišlo do produktivne izmenjave medsebojnih izkušenj. Pred kratkim je potekala že sedma konferenca zdravnikov, v preteklih letih so se štirikrat srečali naši arhitekti in gradbeniki, prav tolikokrat znanstveniki in gospodarstveniki, svoje poglede so si izmenjali glasbeniki, planinci, pravniki. Organizirane so bile tradicionalne študijske poti po slovenskih območjih v sosednjih državah, razstave,

tabori slovenskih otrok iz tujine, priznanja družinam s številnimi otroci – simboli, vendar glasen alarm voditeljem države – tiskovne konference, izdaja zbornikov ... – kakšna paleta uspešno izpeljanih zamisli!

Bodoči zgodovinar pa bo lahko opazil, da se Kongres, ob vsem posvečanju svojim specifičnim nalogam, ni zapiral pred vsakodneвно aktualnostjo. Vodstvo Kongresa, pa tudi njegove po svetu obstoječe Konference so večkrat zavzele kritična stališča do dogajanja v domovini, pa naj je šlo za vprašanje narodne sprave, za arbitražo s Hrvaško, imenovanje ulic po nekdanjih revolucionarjih, za nespoštovanje državnih simbolov in podobno.

In pogled naprej?

Slovenski narod je razklan, kakor pravi naša zgodovinarica. Še več: prerešetan je od krogel nihilizma, tega 'grozljivega gosta', pa naj bo to preko relativizma, prevrednotenja vrednot, ali celo zasmehovanja vsega, kar je svetega – in pri tem ne mislim samo na religiozno področje. Etična gluhost družbe ne more voditi drugam kakor v območje smrti. S svojo državo se nevarno igramo. Beseda patriotizem je dobila slabšalni prizvok, postala celo predmet zasmehovanja in to ne samo iz vrst mase, množice, podobne tisti rimski pred propadom, ko se je – kakor pravi Juvenal – 'celotno dogajanje državljanov skrčilo na nestrpno pričakovanje samo dvojega: kruha in iger.'

Vsakokratna politična oblast naj bi reševala probleme države, toda so področja, na katerih lahko predvsem civilna družba išče boljših rešitev. Še posebej zadnja stoletja je svet v nenehnem nemiru: monarhija se spremeni v republiko, republika postane monarhija, vlade prihajajo in

padajo, programi strank se menjavajo – edino civilna družba ima lahko pred seboj stalen cilj: dobro naroda, dobro države.

Kje smo v tem trenutku? EZ sicer krepi evropski družbeni red, istočasno pa — slabi nacionalno suverenost. Da se to pozna celo na stališčih, ki jih ima slovenski človek do svojega jezika, je za nas še posebej značilno. *Lingua franca* je nujna, toda za nas je naš jezik embrio, osnovna celica, iz katere se je že od nekdaj razvijala misel na enotno skupnost. Nekemu narodu lahko jezik predstavlja zgolj eno izmed komponent, za nas pa je bil jezik skozi stoletja edina kohezijska sila. Narod je utemeljen v svojem jeziku, pravi Wilhelm Humboldt, toda če je kateri narod utemeljen *predvsem* v jeziku, potem je to naš. Ne nasedajmo torej žal vedno pogostejšim, zlasti mladim generacijam namenjenim glasovom o visoko kulturnih, gospodarsko močnih narodih in državah, ki pa si zaradi jezika ne belijo las: o irskih književnikih in mislecih, ki ustvarjajo v angleščini, o večini Judov, ki ne poznajo hebrejščine in podobno. Različna so rojstva narodov in držav, različne usode so jim v stoletjih krojile značaj in kdaj že sama geografska lega države zahteva specifičnost reakcij in delovanja. Ne delajmo si utvar! Mi z jezikom stojimo ali pademo. In pri klicanju teh dejstev v zavest ima prav SSK, ki živi doma in po svetu, nepogrešljivo funkcijo. Odkrivanje, s kakšno skoraj naslado govorijo nekateri naši intelektualci o smrti jezikov, predvsem seveda našega – ta naj bi izumrl najkasneje leta 2100 – lahko v nas prvem hipu prebudi nasmeh, toda ...

Nadvse velikega pomena je, da se Kongres zaveda nujnosti elite v narodu, brez elit se narod ne more razvijati – hkrati pa pomembnosti vseh svojih rojakov. Na vseslovenskem srečanju v Državnem

zboru pred 15 leti sem poudaril, naj se oblast v domovini nikar ne prepušča skušnjavi, da bi slovenski živelj izven meja republike omalovaževala. Ne gre samo za tisoče, ki obvladujejo svetovne jezike, niti za rojake, ki zavzemajo vodilna mesta po svetovih podjetjih, poučujejo po tujih univerzah ... mislimo predvsem tudi na našo *silent majority*, molčečo večino, na naše preproste ljudi izven meja republike, ki dostikrat predstavljajo najbolj žive žile slovenstva, na ljudi, ki so tudi še danes za svojo domovino, ali domovino svojih prednikov pripravljeni kaj žrtvovati. Žrtvovati ... Za nekatere žal – čista arhaika. In vendar ... Kot sem takrat poudaril: »Po svetu ni malo rojakov, ki živijo za Slovenijo, in za mnoge – ne samo za v tujini umrlega pesnika – velja, kar je ob njegovi smrti dejala žena: 'On ni nikdar živel v tujini, on je samo umrl v tujini.«

SSK pa ima stalno v mislih tudi vedno številnejše rojake, ki odhajajo v tujino bodisi na študij bodisi v iskanju boljšega kruha. Treba je priznati, da se je po osamosvojitvi odnos države do zdomcev, celo do političnih emigrantov, izboljšal, a odpirajo se novi problemi. Realističen pogled nanje nam narekuje previdnost, to je predvidevanje: žal je namreč tako in žal bo vedno tako, da se bo tozadevnim problemom tudi vnaprej bolj kot vsakokratna politična oblast morala posvečati civilna družba. In tako je tudi prav! Če kje, je na tem področju razmisleka vredno opozorilo de Gaulla, da je politika preveč pomembno področje, da bi ga prepustili samo politikom. Politika potrebuje – in če ji je javno dobro res cilj – celo prebujanje kroge ljudi, iz katerih naj prihajajo korektivi njenemu delovanju in prav tukaj je mesto SSKu.

Vemo, da nas nekoč ni reševal Dunaj, ne pozneje Beograd in da nas danes tudi

Bruselj ne bo. Da je, če ne vse, pa vse bistveno odvisno od nas samih. Konstatacija C.D. Warnerja, da 'Noben narod ni postal velik, dokler ni spoznal, da v časih najhujše stiske nima stopiti nikamor po pomoč', je sicer žalostna, a resnična. To kruto odkritje smo doživeli tudi mi prav v dneh osamosvajanja, ko se nismo mogli nasloniti ne na EU ne na velesile, ki se imajo za očete demokracije. Da je odločitev za osamosvojitve prišla v veliki večini prav iz vrst kasnejših snovalcev SSK, ni čudno. Če bi leta 91 čakali, kdaj nam bodo drugi priskočili na pomoč, mi tukaj danes ne bi razpravljali. Tako pa so dane možnosti, da se današnji slavjenec še naprej uspešno ukvarja z dejavnostmi, katerih diapazon je širok: od zahteve po uvedbi resnično pravne države, od dvigovanja zavesti o nacionalni identiteti in nacionalnem ponosu, pa vse do ...načina črpanja finančnih sredstev iz evropskih skladov.

SSK čakajo seveda nove naloge. Še naprej organizirati srečanja, še naprej nuditi pomoč rojakom iz tujine, posvetiti pa se tudi pripravi novih zakonov, da bi, kakor imajo pri nas narodne manjšine zastopnike v parlamentu, tudi Slovenci izven meja države imelo svoje – sistem, ki je v mnogih evropskih državah že v praksi. Še naprej povezovati mlade iz domovine z mladimi iz sveta – koliko navdušenja se je ob takih priložnostih rodilo že doslej! Navdušenja! Kaj bolj pomembnega danes, ko je apatija, da ne rečemo letargija najbolj nalezljiva bolezen časa, in se človek množice ne zanima za nič, z nezanimanjem pa – kakor pravi Milan Komar – 'smrt potuje incognito' Srečanja ljudi, ki imajo 'erotičen odnos do domovine', prebudijo nove sile, navdušenje za delo. Navdušenje! Drži namreč misel Bulwerja Lyttona: 'Moder človek lahko vlada državi, toda navdušenec je tisti, ki državo prerodi.'

Funkcija SSK je še posebej zgodovinska v prelomnih časih, kakršne doživljamo prav v teh dneh, ko praznujemo 20 obletnico osamosvojitve. Ne bodimo črnogledi, ne uganjajmo katastrofizma, a tudi peska si nikar sami ne mečimo v oči... Sporočilo: 'Tisoč let je komaj dovolj, da ustvariš svojo državo, ena sama ura zadostuje, da se zruši v prah', je shrljivo. Pesnik, romantik Byron, v nič kaj romantični izjavi...

Prav Kongres je poklican, da misel o resnosti eksistence države nenehno kliče v našo zavest. Za prerod miselnosti v našem narodu bo potrebno preživeti še marsikatero uro krize, potrebna bo, kakor je nekdo dejal, 'še vrsta seans pri Velikem psihiatru', da pride do normalnosti. Smo sredi razkroja, kakršnega naš narod še ni poznal. Gospodarska, politična, a še huje – moralna kriza.

Kongresu – dvajsetletnemu mladostnemu drevesu, ki pa že leta rojeva sadove: vivat, crescat, floreat. Vivat: naj živi, izraabi vse svoje sile; crescat, naj raste, da na njem poženejo še nove veje; floreat, naj še bolj zacveti. Vse to: našim prednikom v sporočilo, da njihovo delo za narod ni bilo zaman, nam samim pa v zavest, da nismo ena tistih generacij, o katerih pravi Ortega y Gasset, 'da prevarajo, izdajo kozmično namero, *la intención cósmica*, ki je vanje položena', v zavest, da nismo izdali svojega časa, ampak skušali po svojih močeh izpolniti njegovo zahtevo: prebujati in ohranяти življenje. V časih, ko plove prek Slovenije duh nekakšne splošne nekrofiliije – kako vzvišeno poslanstvo! Prebujati življenje! Da parafraziramo Cicerona: 'Če kdaj, so to trenutki, ko se človeška krepost najbolj približuje božanstvu.'

Izrabimo jih!

*Red
za
zasluge*

R

ED ZA ZASLUGE SVETOVNEMU SLOVENSKEMU KONGRESU OB 25. OBLETNICI DELOVANJA

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je 26. decembra 2015 na posebni slovesnosti v Predsedniški palači ob petindvajsetletnici delovanja Svetovnemu slovenskemu kongresu vročil državno odlikovanje red za zasluge za prispevek pri povezovanju Slovencev v zamejstvu in po svetu z domovino.

Odlikovanje je iz rok predsednika republike prevzel predsednik Svetovnega slovenskega kongresa dr. Boris Pleskovič, ki je v zahvali predsedniku republike povedal: »To odlikovanje je simbolno in dejansko zelo pomembno sporočilo in navdih vsem dva milijona in pol Slovenkam in Slovencem, živečim doma in v tujini, da lahko le skupaj gradimo še lepšo in boljšo Slovenijo. To je predvsem pomembno, ker vedno več naših študentov odhaja na študij v tujino, kjer si nabirajo pomembna znanja in neprecenljive izkušnje. Naša želja ob vsem tem pa je, da se jih čimveč vrne nazaj v Slovenijo ter pomaga graditi našo skupno prihodnost.« Zahvalil se je tudi vsem članom, predavateljem in prijateljem Svetovnega slovenskega kongresa, ki soustvarjajo projekte te organizacije. Ob koncu je še poudaril pomen dejstva, da je to odlikovanje vročeno prav ob priložnosti sprejema za slovenske študente po svetu, ki ga predsednik republike Borut Pahor že tradicionalno priredi ob koncu leta. »S pozornostjo, kot je današnji, že tretji sprejem, predsednik republike slovenskim študentom v tujini pokaže, da jih domovina ceni, da

ni pozabila nanje, in da si želi njihove vrnitve nazaj v Slovenijo,« je svojo zahvalo zaključil dr. Pleskovič.

Utemeljitev:

Za prispevek pri povezovanju Slovencev v zamejstvu in po svetu z domovino prejme ob petindvajsetletnici delovanja Svetovni slovenski kongres red za zasluge.

Svetovni slovenski kongres je društvo, ki prek svojih desetih organizacijskih enot z domovino povezuje pol milijona Slovencev, ki živijo v zamejstvu ali na različnih koncih sveta. Ustanovljeno je bilo junija 1991 kot vseslovenska nestrankarska organizacija, ki bo povezovala Slovence za boljšo prihodnost slovenskega naroda ter v korist razvoja nove slovenske države, njenih demokratičnih temeljev in etičnih vrednot.

Društvo to svoje poslanstvo skrbno uresničuje že petindvajset let. Redno organizira konference slovenskih intelektualcev iz sveta in domovine. Pripravilo je serije tematskih konferenc slovenskih zdravnikov, pa gospodarstvenikov in znanstvenikov, arhitektov in gradbenikov, glasbenikov, pravnikov, mladih raziskovalcev, študentov, konference o turizmu in gostinstvu ter kmetijstvu in gozdarstvu. Skupaj je organiziralo dvaintrideset srečanj, ki se jih v povprečju udeležuje okrog dvesto udeležencev. Konference so na visoki ravni, mnoge so bile vsebinsko prebojne.

Posebej je bilo društvo dejavno tudi ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Organiziralo je celo serijo posvetov, da bi pospešilo povezovanje s Slovenci na gospodarskem in kulturnem področju ob meji.

Posebno skrb društvo namenja tudi mlajšim slovenskim rojakom iz sveta. Mladostnikom omogoča enotedenske poletne taborne, na katerih se učijo slovenskega jezika, spoznavajo domovino svojih staršev in navezujejo stike z vrstniki. Poleg tega redno odpira vrata svojih prostorov tudi za razstave in predstavitve knjig slovenskih ustvarjalcev iz sveta, za okrogle mize in predavanja o aktualnih vprašanjih ter

za predstavitve slovenskih organizacij in njihovih dosežkov.

Svojo uspešno pot je Svetovni slovenski kongres začel že med prizadevanji za mednarodno priznanje neodvisne Slovenije. Odtlej uspešno povezuje slovenske strokovnjake po svetu ter omogoča izmenjavo znanja in ustvarjanje novega. Tesno je vpet v probleme slovenstva in Slovencev po svetu ter jih uspešno rešuje s prenosom dobrih praks v Slovenijo. Svetovni slovenski kongres že četrto stoletje bogati in plemeniti odnose z rojaki po svetu, za kar mu slovenska država in nacija dolgujeta posebno zahvalo.

Državno odlikovanje

RED ZA ZASLUGE

ki ga je prejel
Svetovni slovenski kongres
ob 25. obletnici delovanja

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

SLOVENIAN WORLD CONGRESS

Cankarjeva 1/IV
1000 Ljubljana
Slovenija

Tel: +386 1 24 28 550

Fax: + 386 1 24 28 558

e-pošta: info@slokongres.com

www.slokongres.com